

Erja Katajamäki, Anne Vuori ja Virpi Liljeström

SAIRAANHOITAJIEN KOULUTUSTA LAHDESSA VUODESTA 1955

- Ajankuvia vuosikymmeniltä

LAB-ammattikorkeakoulun julkaisusarja, osa 45

attaa 2-3 viiksen ja
uskavalista, mikä
ivaalassakin oli
iinmiä.

skaa 5-6 pientä
äivässä. Jos muuta
iksen kylvettä
nigore hyvin, viite
a tavallisen kestiv
älttään kuitonkin
asvaisia, vahvasti
ia ja käristettyjä

Välittäkää korin
alkoholin ja tupe
äyttiä. Hyiskään lii
kuluu...

...
viiksen ajan välttää
situsta ja nistelmistä
käy riittävästi; ^{alkua} myös
vällä aterian jälkeen

2. Tiidän tulee koston
dattaa 2-3 viiksen a
ruskanalista, mikä
sairaalassakin oli n
päivinä.

Sytkää 5-6 pientä, q
päivässä. Jos muuta
viiksen kylvettä t
roin, on hyvin, v
tyä tavallisen kest
välttään kuitonkin
rasvaisia, vahvasti
tuja ja käsitettyjä

LAB-ammattikorkeakoulun julkaisusarja, osa 45

Vastaava toimittaja: Minna Suutari

Tekninen toimittaja: Riikka Sinisalo

Taitto: Oona Rouhiainen

ISSN 2670-1928 (PDF)

ISSN 2670-1235 (painettu)

ISBN 978-951-827-410-3 (PDF)

ISBN 978-951-827-411-0 (painettu)

Lahti, 2022

SAIRAANHOITAJIEN KOULUTUSTA LAHDESSA VUODESTA 1955

- Ajankuvia vuosikymmeniltä

Hoitotyön koulutus valmistaa opiskelijoita vaativaan sairaanhoitajan työhön. Lastenhoitotyön opettaja **PÄIVI IVANOFF-LAHTELA** kuvaa runoissaan koskettavasti sairaanhoitajan työtä.

IKUINEN AUTTAJA

Kysytte ammattiani,
- Sairaanhoitaja.
Katseenne muuttuvat,
katsotte kuin hentoa, hyvää, hellää,
alatte kertoa murheistanne.
Tiedättekö,
minulla on oma taakkani.
En tarvitse lisää.
Ensi kerralla vastaan,
- Höyhenen kasvattaja.

KUTSUMUS

Työni,
kutsumustako.
Ei.
Onneton rakkaustarina tämä on.
Uupuneena, kädet täristen,
jalat turvonneena jätän rakkaani,
palatakseni
yhä uudestaan
ja uudestaan.

ESIPUHE

Sairaanhoitajien koulutus ja ammattitaito ovat erityisen arvokkaita väestön terveyden ja hyvinvoinnin turvaamisessa. Historiikki on syntynyt kiinnostuksesta ihmisten terveyteen ja sairaanhoitajakoulutukseen. Kuvaamme tässä osaa sairaanhoitajakoulutuksen historiasta sitä, miten Lahdessa vuonna 1955 aloitettu sairaanhoitaja-tarkoulutus on kehittynyt läpi vuosikymmenten pienestä alusta osaksi monialaista LAB-ammattikorkeakoulua.

Olemme kaikki sairaanhoitajia ja työskennelleet opettajina Lahdessa sairaanhoitajakoulutuksessa pitkään, osa jo yli 30 vuotta. Kirjoittaminen on ollut meille matka myös omaan historiaamme. Se on nostanut esiin monenlaisia muistoja ja saanut ymmärtämään, miten paljon koulutus näinä vuosina on muuttunut.

Haluamme välittää lukijalle elävän kuvan koulutuksen vaiheista ja merkityksistä historiallisten dokumenttien sekä koulutukseen osallistuneiden tarinoiden kautta. Historia syntyy ihmisten kokemuksista, joiden avulla on mahdollista ymmärtää mennyttä, mutta myös tulevaa.

Historiikin perusmateriaalina ovat sekä koulun että omista arkistoistamme kaivetut erilaiset asiakirjat vuosien varrella. Näitä ovat esimerkiksi lääkintö- ja ammattikasvatushallituksen ohjeet, sairaanhoitajaliiton suositukset sekä kummankin kotiarkistot vuosikymmenten ajalta. Saatavilla olevien arkistojen rajallisuus vaikuttaa historiikin näkökulmaan ja pois on varmasti jäänyt merkittäviä asioita ja henkilöitä, joita emme saaneet mukaan. Aineisto on koottu historiikiksi kymmenvuosittain. Jokaista kymmenlukua leimaa jokin merkittävä yhteiskunnallinen muutos, joka on vaikuttanut sairaanhoitajakoulutukseen.

Meidän lisäksemme moni muu on ollut kiinnostunut historiasta. Olemme saaneet arvokkaita kuvauksia ja muisteluita koulun nykyiseltä henkilöstöltä sekä entisiltä oppilailta ja opettajilta. Tarkoituksemme oli kerätä kokemuksia haastattelemalla ja äänittämällä kertomuksia, mutta Korona-pandemia sotki suunnitelmamme ja olemme lähestyneet useita tiedonantajiamme sähköpostin kautta. FM **MIIKKA VUORI** on ollut korvaamaton apu tekstin muotoilussa. Lämpimät kiitokset teille kaikille, jotka olette osallistuneet arvokkaan historiamme vaalimiseen!

Lahdessa huhtikuussa 2022

Erja Katajamäki, Virpi Liljeström ja Anne Vuori

SISÄLTÖ

Esipuhe	7
Johdanto	11

1950

Sairaanhoidtajakoulun käynnistäminen Lahdessa 1950-luvulla	12
Opetuksen sisältöä käytännönläheisesti Oppilaan elämää	15
Henkilöstön toimintaa	19
Oman koulurakennuksen suunnittelua	22

1960

Sairaanhoidtajakoulutusta Lahdessa 1960-luvulla	24
Lainsäädäntöä koulutuksen kehittämisen tueksi	24
Opetuksen kehittämistä	28
Opiskelijaelämää	31
Koulutus laajenee ja tarvitaan lisää tilaa	36

1970

Kansanterveyslain vaikutukset sairaanhoidtajien koulutukseen 1970-luvulla	42
Sairaanhoidtajien tarve kasvaa	42
Sairauskeskeisyydestä terveyskeskeisyyteen	43
Kaija Kaalamo – opetuksen edelläkävijä	43
Hoitotyön perusteet kiinnostavat	44
Oppilaspuku ja asuminen	46

1980

Oma koulurakennus ja keskiasteen koulunuudistus	54
Muutosten aikaa	54
Oma koulurakennus saatiin viimein	59
Keskiasteen koulu-uudistus	64

1990

Muutospaineita	72
Opistosta ammattikorkeakoulukokeiluun	75
Monialainen yhteistyö, kansainvälisyys ja opetussuunnitelman kehittäminen	79
Juhlavuosi	83
Vakinaiseen ammattikorkeakouluun	86

2000

2000-luvun painopisteet	100
Oppimisympäristöt muuttuvat	100
Oppimiskeskus Optiimi	102
Hoitotyön koulutusta jo 50 vuotta	106
Pedagogisia käytäntöjä uudistettiin	106
Terveystieteiden koulutusta	111
Henkilökunta koulutautuu	111

2010

Viimeinen vuosikymmen sairaanhoidtajien koulutusta Lahden ammattikorkeakoulussa	116
Tutorointia ja ongelma- ja oppimateriaalista opetusta	116
Aikuisopiskelijan ohjauksen kehittämistä	119
Aikuisopiskelijan voimaantuminen	120
Ohjauksen akrobatiaa	120
Opetusta englannin kielellä	121
Koulutuksen myynti	122
Projektioppimista	125
Joustavaa opiskelua ja maisteritutkinto	127
Hoitotyön oppiminen ja opetus kehittyvät	129
Sairaanhoidtajatutkijat työllistyvät usein jo opintojen aikana	136
Sairaanhoidon koulutusta kehitetään jatkuvasti opiskelijoiden sekä työelämän kanssa	137

Lopuksi

Ajatuksia menneestä suuntana tulevaisuus	140
--	-----

Liitteet

Muistojaan jakamassa	
Yksikön johtajia Lahdessa 1950–2010	
Vastuuhenkilöitä 1950–2010	
Sairaanhoidtajakoulutuksen opettajien väitöskirjoja	

JOHDANTO

Sairaanhoitajakoulutuksella on pitkät perinteet. Hoitotyö ammattina on kehittynyt aikojen kuluessa pyrkiessään vastaamaan alati muuttuviin, ympäröivän yhteiskunnan haasteisiin. Vaikka toimenkuva muuttuu ja kehittyy, sairaanhoitajien perustehtävänä on tukea ihmisten ja perheiden hyvää vointia terveyteen liittyvissä elämäntilanteissa. Hoitotyön koulutusta tarvitaan, jotta meillä jatkossakin on näitä tukijoita.

Suomalaisen sairaanhoitajatarkoulutuksen alkamisajankohdan määrittely riippuu siitä, katsotaanko sen alkaneen Diakonissa-laitoksessa annetusta sairaanhoito-opetuksesta vuodesta 1867, Punaisen ristin järjestämästä koulutuksesta 1880 vai englantilaisen mallin mukaan toteutetusta sairaanhoitajatarkoulutuksesta, mitä toteutettiin vuodesta 1889 Helsingin yleisessä sairaalassa tohtori **SALTZMANIN** johdolla. Helsingin sairaanhoito-opisto syntyi jatkamaan näitä ns. kirurgin kursseja. Aikaisemmin sairaanhoitajatartutkintoja suoritettiin ulkomailla. Helsingistä lääninsairaaloissa toteutettu koulutus laajeni Turkuun, Viipuriin, Mikkeliin, Ouluun ja Kuopioon 1890-luvulla ja 1903 Vaasaan ja Hämeenlinnaan. Kurssit olivat aluksi kolmen kuukauden, sitten kuuden kuukauden pituisia. Vuonna 1912 koulutus piteni kahteen vuoteen ja 1919 kolmeen vuoteen, kunnes se taas lyhennettiin kahteen ja puoleen vuoteen vuonna 1951, tuolloin pääsyvaatimukseksi toivottiin keskikoulun oppimäärää. (Sorvettula 1998, Haho 2006.)

Aluksi opiskeltiin kirurgista sairaanhoitotyötä, myöhemmin mukaan tulivat sisätaudit, lastentaudit, silmätaudit, korva-, nenä- ja kurkkutaudit, gynekologinen ja ihotautilien sairaanhoito sekä mielisairaanhoito. Sairaanhoitajatar-lehdessä vuonna 1931 suositeltiin, että jokainen oppilas saisi koulutuksensa aikana tilaisuuden harjoitella lasten-, naisten- ja sisätautilien, kulu- ja sukupuolitautien hoitoa sekä mielisairaiden, tuberkuloosia sairastavien ja kirurgisten potilaiden hoitoa. Pidettiin myös toivottavana kokemuksen hankkimista työstä synnytyslaitoksella ja kotisairaanhoidossa sekä vielä silmä-, korva- ja kurkkutautien hoidossa. (Sorvettula 1998, Haho 2006.)

Kun Lahdessa aloitettiin sairaanhoitajakoulutus vuonna 1955, oli sairaanhoitajien koulukseen jo muotoutunut koulutusjärjestelmä ja opettajien koulutukseen oli alettu kiinnittää aiempaa enemmän huomiota. Työvoimapula joudutti koulujen perustamista ja sairaanhoitajakoulutus aloitettiin vuonna 1955 Lahden lisäksi Jyväskylässä, Joensuussa, Lappeenrannassa, Vaasassa, Savonlinnassa, Kotkassa, Rovaniemellä ja Tampereella. (Sorvettula 1998.)

Lähteet

Haho, A.2006. Hoitamisen olemus. Hoitotyön historiasta, teoriasta ja tulkinnasta hoitamista kuvaaviin teoreettisiin väittämiin. Väitöskirja. Hoitotieteen ja terveyshallinnon laitos, Oulu: Oulun yliopisto. Viitattu 20.1.2022. Saatavissa <https://jultika.oulu.fi/files/isbn9514282590.pdf>

Sorvettula, M. 1998. Johdatus suomalaisen hoitotyön historiaan. Jyväskylä: Suomen Sairaanhoitajaliitto RY.

1950

SAIRAANHOITAJAKOULUN KÄYNNISTÄMINEN LAHDESSA 1950-LUVULLA

Koulun perustaminen ja opetuksen käynnistäminen

Sodan jälkeen maassamme alettiin kiinnittää huomiota ihmisen hyvinvointiin ja terveyteen. Jälleenrakentamisen aikana valtio luopui sairaaloista, ja ne tulivat kuntien sekä kuntainliittojen omistukseen. Ensimmäiset kolme keskussairaala perustettiin 1950-luvulla. Keskussairaaloiden myötä hoitohenkilökunnan tarve tulisi lisääntymään, mikä mahdollisti sairaanhoitajakoulutuksen laajentamisen Suomessa. Lahteen suunnitellun oman sairaanhoitajakoulun avulla haluttiin varmistaa työvoiman saatavuus Lahden tulevaan keskussairaalaan. (Snellman 1954.)

Alan koulutuksen saaminen Lahteen oli poliittisten tahojen ennakkointia sairaalajärjestelmän tulevasta kehittämisestä ja vallitsevasta sairaanhoitajapulasta. Koulutuksen perustamista Lahteen vauhdittivat silloinen kaupunginjohtaja ja kansanedustaja Olavi Kajala sekä jotkut muut eri puolueiden edustajat jättämällä eduskunta-aloitteen lisätalousarviota varten. Siinä toivottiin riittävää määrärahaa sairaanhoitajatarkoulun avaamiseksi Lahteen. Perusteluissa selostettiin, miten sairaaloita tai osastoja jouduttiin sulkemaan sairaanhoitajien lomien aikana, koska sijaisia ei ollut. (Kaalamo 1984.) Lääkintöhallitus aikoi esittää seitsemää uutta sairaanhoitajakoulua, joista kuusi perustettaisiin vuosina 1955–1962. Lahden koulun perustamisajaksi suunniteltiin alun perin vuosia 1958–62. (Snellman 1954.)

Eduskunta-aloite kuitenkin eteni ripeästi ja Lahden sairaanhoitajatarkoulu perustettiin 1.4.1955. Ensimmäiset opiskelijat Lahdessa aloittivat 19.9.1955 ja valmistuivat 16.5.1958. Hakijoita ensimmäiselle kurssille oli 95 ja heistä 24 valittiin Lahden tilapäiseen sairaanhoitajakouluun. Lääkintöhallitus määräsi johtajattaren virkaan ”Terveysissarkoulun” opettajan, **SIRKKA PERÄLÄN**. (Kuva 1.) Sirkka Perälä oli koulutukseltaan kansakoulunopettaja, sairaanhoitaja ja terveyssisar. Hänellä oli myös kasvatusopillis-hallinnollinen tutkinto. Hän oli opettajana Helsingissä terveyssisarten kertauskursseilla, jolloin hänen esimiehensä Venny Snellman antoi matkamääräyksen Lahteen tehtävänä laatia ensimmäisen lukukauden

lukujärjestys tilapäiselle sairaanhoitajakoululle. Muina tehtävinä olivat hankkia sopivat tilat, järjestää hakuaika ja soveltuvuuskokeet. Hän aloitti johtajattarena Lahdessa 1.4.1955 ja jatkoi vuoteen 1964, jolloin siirtyi Ranualle kansakoulunopettajaksi.

Koulun toiminta käynnistettiin vuokratiloissa, kauppaoppilaitoksen yhdessä luokassa sekä toimistohuoneessa ja sairaanhoito-opin eli pääaineen opetus Lahden uuden sisätautisairaalan mankelihuoneessa. Kesällä 1956 koulu muutti tyttöjen ammattikoulun turkkuriluokkiin, koska ne olivat aiempia luokkia suurempia. Tilaa tarvittiin, koska uusi kurssi aloitti syksyllä 1956. Luokahuoneita oli yhteensä kolme, ja neljännessä tehtiin opettajien kanslia. (Kaalamo 1984, Lahden sairaanhoitajakoulu 1957; 1959.)

Ensimmäisten sairaanhoitajien valmistujaisjumalanpalvelus pidettiin Lahden kirkossa, nykyisen Ristinkirkon paikalla ja varsinainen juhla ammattikoulun juhlasalissa. Juhlavieraina olivat mm. kaupunginjohtaja Kajala ja kansanedustaja, sairaanhoitajaliiton puheenjohtaja Kyllikki Pohjola. (Lahden sairaanhoitajakoulu 1958.)

Kuva 1. Johtajatar Sirkka Perälä →
(Kuva: LAB Hyvinvointi -yksikön kokoelmat)

Kuva 2. Ensimmäisen kurssin valmistujaiset ↓
(Kuva: LAB Hyvinvointi -yksikön kokoelmat)

Ensimmäisen sairaanhoitajakurssin oppilaat **ANJA VUONTELO** ja **PIRKKO MATTILA** muistelivat 50 vuoden takaisia opiskeluaikojaan omien valokuviansa äärellä vuonna 2005. Tuohon aikaan tunneilla istuttiin pulpeteissa sinisissä mekoissa, kaulukset tärkättyinä. Harjoitusluokka oli sisätautisairaalan mankelihuoneessa. Siellä oli yksi peti, joka opeteltiin petaamaan – erityisesti lakanan kulmien taitteluun kiinnitettiin huomio. Lopputuloksena oli vuode, joka näytti siistiltä ja pysyi siistinä. Potilaan pesuja harjoiteltiin niin, että toinen oppilas oli potilas ja toinen hoitaja. Opeteltiin mm. pesemään toiselta hampaat, pistämään injektio appelsiiniin ja toinen toiselle, myös nenämahaletku pantiin vapaaehtoiselle oppilaalle. Vihdoin valmistuttiin sairaanhoitajiksi ja juhliin hankittiin valkoiset puvut. Opiskelun alusta lähtien tulevat sairaanhoitajat käyttivät sinistä pukua ja valkoista hilkkaa päässä. Alkuvaiheessa hilkassa oli yksi sininen nauha eli natsa, keskivaiheessa kaksi ja opiskelun lopussa kolme nauhaa. He olivat ”kolminatsoja”. Nauhoista sekä sairaalan henkilökunta että potilaat saattoivat helposti todeta, minkä vaiheen oppilaista oli kyse. Työhameen pituus mitattiin viivoittimella, kynnet ja hiukset tarkastettiin. Kouluaikana asuttiin oppilaskodissa. (Kunnas 2005.)

Opiskelu ei ollut ilmaista. **SIRKKA PERÄLÄN** kirjeen (9.9.1956) mukaan siniset puvut maksoivat 1700 – 1750 markkaa, ja ne olivat lujaa kangasta. Muita korvauksia maksettiin asunnosta, ruoasta ja opetuksesta vuodessa 20 000 markkaa. Oppikirjat maksoivat n. 12 000 markkaa ja työpuvut sekä kengät n. 12 000 markkaa, kaikki yhteensä n. 44 000 markkaa. Kirjeen mukaan näiden kulujen lisäksi tulee taskurahamenoja ja mahdollisia asumiskustannuksia harjoittelussa.

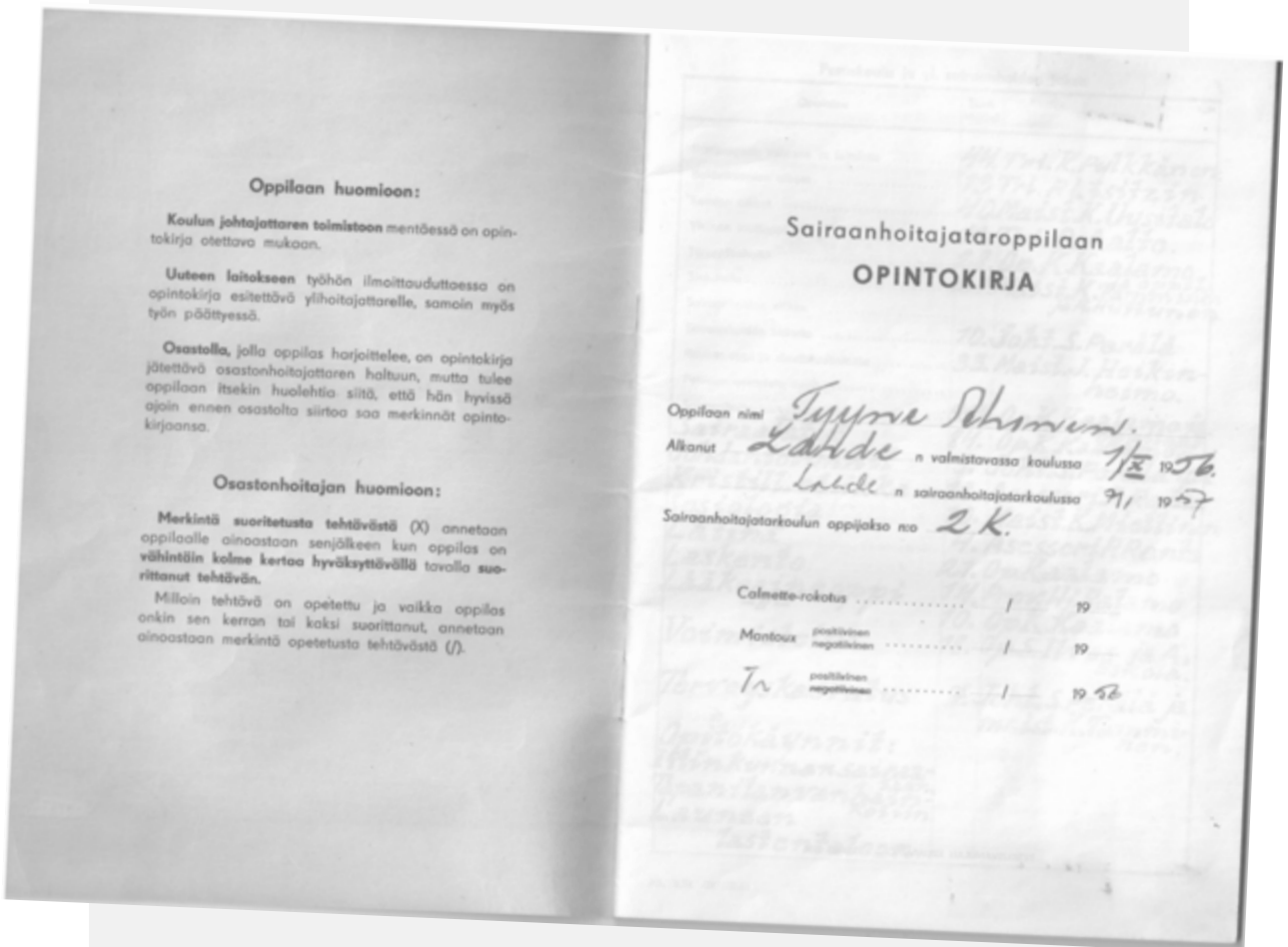
Toisen kurssin opiskelija **KAIJA MASSINGBERD** valmistui sairaanhoitajaksi vuonna 1959. Hän muisteli, että oppitunnit istuttiin kauppaoppilaitoksen luokassa. Hän muisteli vuonna 2005, miten erilaisia olivat sairaudet, sairaalat, tekniikka ja lääkkeet 1950-luvulla. Hoitotiedettä ei ollut olemassakaan. Opettaja oli aina mukana harjoittelussa, mikä toi turvallisuuden tunteen. Opetusnukkeja ei ollut, vaan menttiin suoraan osastoille. Harjoittelupaikat olivat eri paikkakunnilla. Mielitautien opinnot tehtiin Hattelmalassa ja keuhkosairauksien opinnot Ahvenistolla. (Kunnas 2005.)

Kuva 3. Ensimmäisen ja toisen kurssin oppilaita vuodelta 1956 (Kuva: LAB Hyvinvointi -yksikön kokoelmat)

Opetuksen sisältöä- käytännönläheisesti

Samana kurssin oppilaan, aiemmalta koulutukseltaan kättilön **TYYNE AHONEN** arvokas kouluaikainen materiaali on kiinnostavaa luettavaa. Opetuksen sisältöä kuvataan tässä niillä käsitteillä, jotka ovat opintokirjassa. Opetussuunnitelma on varsin konkreettinen, käytännönläheinen, lääketiede- ja teknispainotteinen. Opintojaksot Sairaanhoidtajataroppilaan opintokirjassa ovat: peruskoulu ja yleisen sairaanhoidon jakso; sairaanhoidon eri alojen jaksot (tietopuolinen ja käytännöllinen opetus); yleinen sairaanhoito; laboratoriotehdävät; sisätautien hoito; kirurginen sairaanhoito, leikkaussalitekniikka ja anestesiat; silmätautien hoito; lastenhoito (terve ja sairas); iho- ja sukupuolitautien hoito; sokeain huolto; kulkutautien hoito; tuberkuloosihoito; synnytyslaitos; mielisairaanhoito; osaston hoito ja kotisairaanhoito. (Ahonen 1956.)

Kuva 4. Sairaanhoidtajataroppilaan opintokirjan aukeama
(Kuva: LAB Hyvinvointi -yksikön kokoelmat)

Kuva 5. Harjoittelua Ahveniston parantolassa
(Kuva: LAB Hyvinvointi -yksikön kokoelmat)

Opetussuunnitelmasta nousi esiin mielenkiintoisia yksityiskohtia. Oppiaineet on tässä kuvattu tuon ajan käsitteillä. Oppilaan terveyttä pidettiin tärkeänä. Niinpä peruskoulu- ja yleisen sairaanhoidon jaksolla, eli ensimmäisellä lukukaudella, oli voimistelua ja terveystasvatusta. Oppiaineina olivat ihmisruumiin rakenne ja toiminta, bakteriologian alkeet, sairaanhoidon historia, ravintooppi ja dieettiruuanlaitto, sairaanhoito, kristillinen etiikka, sosiologia, latina, laskento ja lääkeaineoppi. Opintokäynnit tehtiin litin kunnansairaalaan, Tapanilan vanhainkotiin ja Launeen lastentaloon. Sairaanhoidon eri aloja opiskeltiin sekä tietopuolisesti että harjoittelussa. Yleisen sairaanhoidon harjoittelu toteutettiin Lahden sisätautisairaalassa, psykiatrisen harjoittelu Nikkilän sairaalassa, sisätautien harjoittelu Lahden sisätautisairaalassa ja Leikkaussali- ja poliklinikkatyötä sekä kirurgista sairaanhoitoa harjoitettiin Lahden kunnallissairaalan kirurgisella osastolla. Sisätautien syventävä jakso oli Reumasäätien sairaalassa ja lastenhoidon perusteet Keski-Lahden lastenseimessä. Tuberkuloosin hoito harjoitettiin Ahveniston parantolassa, Hämeenlinnassa. Myös Pohjois-Kymen sairaala ja Diakonissalaitoksen Betel-vanhainkoti olivat harjoittelu- paikkoja. (Ahonen 1956.)

Ennen harjoitteluun menoa koulun harjoitteluluokassa opeteltiin **yleisessä sairaanhoidossa** potilaan päivittäistä hoitoa, hoitomenetelmiä, desinfektiota ja tutkimusmenetelmiä. Päivittäisen hoidon teemoina olivat esimerkiksi vuodepotilaan aamuhoito, ruokatarjoilun järjestäminen, avuttoman potilaan syöttäminen, kuumeisen potilaan suunhoito, valtimon arvosteleminen ja valvonta sekä potilaan ympäristön hoito. Hoitomenetelmiä opiskeltiin seikkaperäisesti kuten asentohoito, erilaisten apuvälineiden käyttö (polvityyny, sänkykaari), erilaiset kylvyt, kylmä- ja lämpökäsittelyt, ruiskeet, katetrointi, happikojeen käyttö ja hapen antaminen, verensiirron järjestäminen sekä lääkkeiden antaminen eri tavoin. **Desinfektiossa** käytiin läpi ruoka-astiat, jätteet, hoitovälineet, vuodevaatteet ja potilashuone. Tutkimusmenetelmistä opintokirjassa ovat merkinnät verikokeen ottamisesta, verenpaineen mittaamisesta, koeaterian antamisesta, lumbaalili-, pleura- ja polvipunktioissa avustamisesta, erilaisten näytteiden ottamisesta, virtsan mittaamisesta sekä potilaan valmistamisesta tutkimuksiin. (Ahonen 1956.)

Mahasyöpöpotilaiden jatkohoidon neuvonta.

1. Tiidän tulee muodostaa riiksen ajan välttää pirkang-
situsta ja nistelmistä. ^{alkuajasta} ~~Luoti-~~
kää riittävästi, ^{myös} ~~myös~~ päiv-
vällä aterian jälkeen.
2. Tiidän tulee kotoaan myy-
dattaa 2-3 riiksen ajan sitä
ruskanalista, mikä Tiidä
sainvalassakin oli riittävä
päivinä.
3. Syiskää 5-6 pientä ateriaa
päivässä. Jos muodostaa
riiksen kylvettä ^{toimittu}
sainajone hyvin, riitte riiv-
tyä tavallisen keittimessä,
välttään keittimessä keittimessä
rasvaisia, vahvasti maustet-
tuja ja kääritettyjä ruskia
4. Välttää keittimessä keittimessä
alkoholin ja tupakan
käyttiä. Myiskään liiallinen
kääritetty ei ole hyväksi.

Sisätautien hoidossa aiheina olivat sokeritauti-, sydäntauti-, anemia-, nivelreumatis-
mipotilaan ja hermostuneen hoito. Kirurgisessa sairaanhoidossa ja leikkaustekniikassa
tutustuttiin sidetarpeiden ja tampooneiden valmistamiseen. Opittiin tuntemaan taval-
lisiä instrumentteja ja lastoja, valmistamaan kipsisiteitä, järjestämään ja avustamaan
luunmurtumien kipsauksessa, kipsivuoteessa ja kipsikorsetissa. Tutustuttiin niin ikään
luunmurtuman käsittelyn otteisiin, letkun asettamiseen (Bier, Esmarch), puudutukseen ja
haavanhoitoon. Harjoiteltiin agraffien ja ompeleiden poistamista, välineiden puhdistus-
ta, sterilointia ja hoitoa. **Leikkaustekniikassa** käytiin läpi fysiologisen keittosuolan val-
mistus ja sterilointi, leikkaussalin päivittäinen huolto, leikkaus- ja nukutuspyödyän kuntoon
laitto, ja osallistuminen koko leikkausprosessiin. Tähän sisältyivät potilaan vastaanotto,
leikkausalueen desinfiointi, avustaminen sterilipukuun pukeutumisessa, käsienpesu,
potilaan siirrot ja nukutuksen tarkkailu. Kirurgisen sairaanhoidon nimikkeen alla syven-
nyttiin kirurgisen potilaan hoitoon aiemmin kuvatuissa tilanteissa eli osastohoidossa.
(Ahonen 1956.)

Silmätautien hoidossa opetettiin silmlääkkeiden käyttöä, silmäluomen kääntöä, rikan
poistoa, tekosilmän hoitoa, trakoomapotilaan hoitoa ja potilaan kokonaisuhoitoa näissä
eri tilanteissa. Korva-, nenä- ja kurkkutautien hoidossa perehdyttiin korvan puhdistus-
miseen, korvahuhteluun, angiina-potilaan hoitoon, instrumentteihin sekä polyyppien,
nielurisojen ja kitarisan poistoon. Myös kurkkupaiseen ja nenän sivuontelon punktiot
näytettiin, samoin rumpukalvon puhkaiseminen ja nenäverenvuodon tyrehtyttäminen.
Samalla harjaannuttiin oikeisiin välineisiin ja näissä tilanteissa olevien potilaiden hoi-
toon. (Ahonen 1956.)

Lastenhoidossa harjoiteltiin eri asentoja lasta hoidettaessa ja kannettaessa, virtsa- ja
ulostekokeen ottamista, sairaan lapsen syöttämistä, letkulla ruokkimista, hapenantoa
imeväiselle, inhalaatiota ja napatyräsidoksen asettamista. Aiheina olivat myös lämmin-
vesipussin käyttö, ihonalainen keittosuolaruiske sekä kokeita kuten Mantoux- ja heftakoe.
Tuberkuloosia sairastettiin tuohon aikaan, joten sen hoitamista opeteltiin.

Mielisairanhoidon teemoja olivat potilaan vastaanotto, levottoman potilaan hoito ja
syöttäminen, väkivaltaisen ja epäsiistin potilaan hoito, lääkkeiden antaminen, työhoito
sekä liikunnan järjestäminen. Opintokirjassa on myös merkinnät siitä, että oppilas on
hoitanut potilasta, joka on alakuloisuustilassa, negativismissä, epileptisessä kouristusti-
lassa ja sekavuus-, hämärä- ja hysteerisessä kouristustilassa. Perehdyttiin myös rikolli-
sen hoitoon ja erikoishoitomenetelmiin, kuten insuliini-, sähköshokki-, lobotomiapotilaan
hoitoon. Seurattiin myös tapauskonferenssia. (Ahonen 1956.)

Opetuksessa oli myös **gynekologista sairaanhoitoa**, johon kuului potilaan valmistami-
nen tutkimuksiin ja niissä hoitaminen. Aiheina olivat kaavinta, emätintampoonin val-
mistaminen sekä tampooni-, huuhtelu- ja urethra-hoito. Synnytyslaitoksella harjoiteltiin
synnyttäjän vastaanottoon, valmistamiseen, hoitoon synnytyksen aikana, seurantaan,
lapsen hoitoon ja synnytyksen jälkeiseen hoitoon. **Iho- ja sukupuolitautilien hoidon**
teemoja olivat gonorrea sairastavan lapsen, lues-, yleisen dermatiittis-, lupus vulga-
ria-, scabies- ja psoriasispotilaan hoito. Erikoismenetelminä mainitaan ruven poista-
minen, rasvaaminen, kompressihoito ja kylvettäminen. **Kulkutautien hoidossa** aiheina
olivat potilaan täydellinen ja osittainen eristäminen, hoitajan eristystekniikka, tulirokko-,
tuhkarokko-, kurkkumätä-, vesirokko-, punakoira-, hinkuyskä- ja lapsihalvauspotilaan
hoito. Opeteltiin nielukokeen ottamista, seerumin antoa, infektioidun potilaan kuljetusta,
hoitoympäristön desinfiointia ja kuolleen hoitoa. (Ahonen 1956.)

Osaston hoidossa paneuduttiin välineiden hoitoon ja säilytykseen, kumitavaroiden hoitoon ja säilytykseen, varastojen hoitoon ja kirjanpitoon (ruoka- ja lääketilaukset, potilaan vienti kirjoihin ja kirjoista pois, kuumetaulukkojen hoito). Kotisairaanhoidossa syvennyttiin kotisairaanhoidajan laukun sisältöön, hoitoon ja käyttöön, potilaan yleishoitoon kodissa, mahdollisiin erikoishoitoihin, tarttuvien tautien hoitoon ja eristykseen, imeväisen hoitoon kodissa, omaisten neuvontaan, kotikäynteihin sekä työn kirjanpitoon. (Ahonen 1956.)

Oppilaan elämää

Oppilaan elämä oli raskasta sekä psyykkisesti että fyysisesti. Normaali työviikko oli 36 tuntia, minkä lisäksi olivat luennot. Opiskelun raskaus huolestutti lahtelaisiakin siinä määrin, että vuoden 1958 Etelä-Suomen sanomissa kirjoitettiin aiheesta monipuolisesti. Yhdessä artikkelissa mm. kuvattiin Englannissa tehtyä tilastoa, jossa verrattiin sairaalan henkilökunnalle kertyneitä kilometrejä työvuoron aikana erityyppisillä osastoilla. Kävelymittausten mukaan yövuorossa oppilaalle tuli matkaa 9,6 kilometristä 16 kilometriin osastosta riippuen, mikä varmasti rasitti jalkoja. Henkinen rasitus koettiin kumminkin fyysisestä painavampana, sillä oppilas vastasi henkilökohtaisesti potilaansa siteistä, lääkkeitä, injektioista ja muusta, vaikka oli itsekin vielä valvonnan ja opastuksen alaisena. (Etelä-Suomen Sanomat 1958.)

Oppilaskunta toimi aktiivisesti. Sen toiminnan tarkoituksena oli oppilaskunnan ja sairaanhoitajakoulun tunnetuksi tekeminen, oppilaiden keskinäinen lähentäminen ja varojen kerääminen, mikä perustui erilaisiin juhliin ja myyjäisiin. Myyjäisvaroilla hankittiin mm. piano. (Lahden sairaanhoitajakoulun vuosikertomus 1960.)

Koulu vastasi oppilaskotitoiminnasta 20 vuotta. Aluksi opiskelijoille vuokrattiin alivuokralaisasuntoja, ja vähitellen isoja huoneistoja oppilaskodeiksi keskustan alueelta. Opiskelijat laativat itse järjestyssäännöt, joita noudatettiin kohtuullisen hyvin ainakin silloin, kun päivystävä opettaja vieraili tarkastuskäynnillä. Oppilaskoteja oli lopulta kuusi ja viimeisestä, Suomen pankin talosta, luovuttiin vuonna 1976 ja asunto muutettiin luokkatiloiksi. (Kaalamo 1984.)

Henkilöstön toimintaa

Opettajakuntaan kuuluivat aluksi johtajatar **SIRKKA PERÄLÄN** lisäksi apulaisjohtajatar **LEA HARPA**. 1950-luvun viimeisenä lukuvuotena he olivat edelleen näissä tehtävissä. Opettajiksi valittiin **KAIJA KAALAMO** ja 11 tuntiopettajaa. Muuta henkilökuntaa olivat toimistoapulainen, osa-aikainen taloudenhoitaja, oppilaskodinjohtajatar ja kaksi sairaala-apulaista. Opettajakunnan kokoukset pidettiin kerran viikossa. Niissä käsiteltiin ajankohtaisten asioiden lisäksi muitakin teemoja, joista yksi oli suhteellinen arvostelu, sen kehittäminen yhdenmukaiseksi ja mahdollisimman oikeudenmukaiseksi. Koulutuspäivien aiheita olivat mm. röntgenologiset tutkimukset, mielisairaanhoidon ajankohtaiset kysymykset, huumori jännityksen laukaisijana, oppilaspuvut sekä oppilaan haastattelu ja ohjauskeskustelu. Kahvitauon aikana oppilaat olivat pitäneet muotinäytöksiä eri liikkeiden puvuista ja takeista. (Lahden sairaanhoitajakoulu 1960.)

Kuva 7. Sairaanhoidajakoulun nokkahuiluorkesteri (Kuva: LAB Hyvinvointi -yksikön kokoelmat)

Arki alkoi sujua omalla painollaan. Koulu osallistui kaupungin tapahtumiin muutenkin. Esimerkkinä on ammattikoulujen yhteinen itsenäisyyden 40-vuotisjuhla ammattikoulun juhlasalissa. Ohjelman aloitti käsityö- ja talousammattikoulun kuoron esitys musiikinopettaja Väänäsen säestyksellä. Kuvassa seitsemän sairaanhoidajakoulun nokkahuiluorkesteri soitti Händelin Sarabanden. Monipuolinen ohjelma päättyi yhteiseen Maamme-lauluun. (Etelä-Suomen Sanomat 1957.)

Koulun alkuaikoina vakinainen henkilökunta vannoi virkavalan. Yhdeksän opettajaa ja terveystissar saivat oikeuden puheenjohtajan sanelun mukaan vannota virkavalan. Kyseessä oli Suomen virka- ja palvelusmiehille vahvistettu virkavala, josta oli senaatin päätös vuodelta 1918. (Tuominen 1970.)

Valtio piti huolen opetuksen kehittämisestä. Esimerkiksi Lääkintöhallitus järjesti valtion sairaanhoidajakoulujen kliinisen opetuksen opettajille neuvottelupäivät 3-5.9.1956 Pajulahden urheiluopistossa. Lahden sairaanhoidajakoulu vastasi käytännön järjestelyistä. Jokaisen osallistujan piti ennen neuvottelupäiviä vastata kysymykseen: "Mitä voimme neuvottelupäivien johdosta tehdä opetuksen edistämiseksi sairaanhoidajakoulussamme?" Koulutukseen osallistuivat johtajatar, apulaisjohtajatar ja kliinisen sairaanhoidon opettajien edustaja sekä opetussairaaloiden ylihoitajien, apulaisylihoitajien ja osastonhoitajien edustajat. (Lääkintöhallitus 1956.)

Sairaanhoitajuus on aina ollut kansainvälistä, mikä on näkynyt myös Lahden koulun toiminnassa. Koululla vierailivat v. 1957 apulaisjohtajatar **RUTH SPREUERMANN** Baselin sairaanhoitajakoulusta Sveitsistä, johtajatar **F. WAVRE**, Lausannen sairaanhoitajakoulusta Sveitsistä, ylihoitaja **DORA HEMMINGSEN** Kööpenhaminasta Tanskasta ja sairaanhoitajakoulun johtaja **BEATRICE DODWELL** Englannista. (Lahden sairaanhoitajakoulu 1957.)

Kuva 8. Pajulahden neuvottelupäivät
(Kuva: LAB Hyvinvointi -yksikön kokoelmat)

Oman koulurakennuksen suunnittelua

Omaa koulurakennusta suunniteltiin edelleen. Lahden kaupunginhallitus ilmoitti syyskuussa 1955 keskussairaalan rakennustoimikunnalle, että koulu tulisi rakentaa keskussairaalaan varten luovutettavalle tontille. (Forsius 1993) Sisäasiainministeriön (1959) kirjeen mukaan sekä Lahden että Tampereen sairaanhoitajakoulujen rakennushankkeet on toteutettava rakennushallituksen toimesta asettamalla erityinen rakennustoimikunta. Samalla valtiovarainministeriö oli myöntänyt Lääkintöhallituksen käyttöön neljä miljoonaa markkaa. Kirjeen oli allekirjoittanut ministeri **EINO PALOVESI**.

Oman koulutalon saaminen kesti kuitenkin vuosikymmeniä. Opiskelijamäärä kasvoi vuosi vuodelta. Opetusta toteutettiin ns. vuorolukuna ja ruuhka-aikoina opettajien kodeissa. Ammattikoulu tarvitsi omat tilansa, ja sairaanhoitajakoulu vuokrasi uudet tilat Lahden Keskustalosta, Rautatienkatu 19, vuonna 1968. Sairaanhoitajapula alkoi olla ilmeinen, joten kurssin vahvuudeksi määrättiin 36 oppilasta. Tarvittiin lisää tilaa. Sitä saatiin samasta talosta ja ruuhka-ajoiksi Maakuntaliitolta. (Kaalamo 1984.) Omasta koulurakennuksesta vain haaveiltiin edelleen.

Lähteet

- Ahonen, T. 1956. Sairaanhoitajataroppilaan opintokirja ja muistiinpanot opiskeluaajoista. Julkaisemattomat lähteet.
- Etelä-Suomen Sanomat. 1957. Lahden ammattikoulujen juhla eilen. Etelä-Suomen Sanomat 7.12.1957.
- Etelä-Suomen Sanomat. 1958. Sairaanhoitajaoppilas joutuu joskus juoksemaan 16 km yössä. Etelä-Suomen Sanomat 19.3.1958
- Forsius, A. 1993. Sosiaali- ja terveydenhuollon kehitys Hollolassa ja Lahdessa vuosina 1866 – 1985. Lahti: Lahden kaupunki.
- Kaalamo, K. 1984. Lahden sairaanhoito-oppilaitoksen vuosikertomus lukuvuodelta 1983 – 1984.
- Kunnas, T. 2005. Raita kertoi oppilaan taidot sairaalassa. Etelä-Suomen Sanomat 17.5.2005.
- Lahden sairaanhoitajakoulu. 1957. Lahden sairaanhoitajakoulun vuosikertomus.
- Lahden sairaanhoitajakoulu. 1958. Lahden sairaanhoitajakoulun vuosikertomus.
- Lahden sairaanhoitajakoulu. 1959. Lahden sairaanhoitajakoulun vuosikertomus.
- Lahden sairaanhoitajakoulu. 1960. Lahden sairaanhoitajakoulun vuosikertomus lukuvuodelta 1.9.1959 – 31.7.1960.
- Lääkintöhallitus. 1956. Ilmoitus 2.7. 1956: Valtion sairaanhoitajakoulujen klinistä opetusta edustavan laajennetun opettajakunnan neuvottelupäivät Pajulahden urheilupuistossa 3 – 5.9.1956.
- Perälä, S. 1956. Tietoja sairaanhoitajakouluun pyrkiville. Kirje 6.9.1956. Julkaisematon aineisto.
- Sisäasiainministeriö. 1959. Eino Palovesi. Kirje 9.12. 1959 lääkitöhallitukselle. Lahden ja Tampereen sairaanhoitajakoulujen rakennushankkeet.
- Snellman, V. 1954. Sairaanhoitajakoulutuksen sangen huomattavasta laajentamisesta. Lääkintöhallitus.
- Tuominen, E. 1970. Ote varsinaisten asiain pöytäkirjasta, mikä tehtiin Lahden raastuvanoikeudessa 27.4.1970. Kirje. Julkaisematon aineisto.

F

... ..

1960

SAIRAANHOITAJA- KOULUTUSTA LAHDESSA 1960-LUVULLA

1960-LUKU

Lainsäädäntöä koulutuksen kehittämisen tueksi

1960-luvulla säädettiin uusia sairaanhoitotoimen harjoittamista ja sairaanhoitajien koulutusta sääteleviä lakeja. Vuoden 1962 laissa sairaanhoitotoimenharjoittamisesta rajattiin, että oikeus sairaanhoitajana toimimiseen edellytti säädettyjen opinnäytteiden suorittamisen ja merkinnän lääkintöhallituksen sairaanhoitotoimenharjoittajista pitämään luetteloon. (Sorvettula 1998.)

Lääkintöhallitus valvoi ja kehitti keskitetysti sairaanhoitokoulutusta ja puuttui tarkastikin toiminnan sisältöön. Tästä esimerkkinä Sairaanhoitajakoulutuksen tarkastaja **AILA POHJANPÄÄN** Lahden kouluun vuonna 1961 lähettämä ohjeistus: Ohjeita sairaanhoitokoulutuksen ja -opistojen vuosikertomusta varten 1961. Ohjeistuksessa kerrotaan vuosikertomuksen sisältö tarkasti ja mainitaan mm. että "Vuosikertomuksen tulee olla suppea: se ei saa sisältää tarpeettomia tietoja (toistoja). Eräät asiat kuten vanhempien sosiaalinen tausta tai eronneiden oppilaiden keskeyttämisen syyt voidaan selvittää erillisten tiedustelujen avulla esim. viisivuotiskausittain." Mukaan on liitetty vielä ohje vuodelta 1959 "Olisi erittäin hyvä, jos puhtaaksikirjoitus voitaisiin tehdä kirjamaisesti täysien arkkien molemmille sivuille, näin teki Helsingin sairaanhoito-opisto v. 1958" (Pohjanpää 1961.) Sairaanhoitoalan opetusta koskevien asioiden käsittely siirtyi valtakunnallisesti lääkintöhallitukselta ammatikasvatushallituksen alaisuuteen 1.7.1968 (Lääkintöhallitus 1968). Seuraavissa kuvissa on Lahden sairaanhoitajakoulun opettajia ja oppilaita 1960-luvun alussa.

Kuva 1. Lahden sairaanhoitajakoulun opettajat 10.2.1962 (Kuva: LAB Hyvinvointi -yksikön kokoelmat)

Kuva 2. Kurssin seitsemän oppilaita ohjautunnilla 1961 (Kuva: LAB Hyvinvointi -yksikön kokoelmat)

Sairaanhoidotoimen harjoittajien koulutusta koskeneet laki ja asetus (598/67 ja 418/68) ja niiden nojalla annettu opetusministeriön päätös määrittivät koulutuksen sisältöjä, opettajien koulutusta ja pääsyyvaatimuksia. Sairaanhoidon opettajan koulutus keskitettiin luvan saaneille sairaanhoito-oppilaitoksille ja tutkintovaatimukset yhdenmukaistuivat. Vuoden 1955 jälkeen sairaanhoitajakoulutukseen oli otettu ainoastaan keskikoulun tai ylioppilastutkinnon suorittaneita. Keskkoulu tuli sairaanhoitajakoulutuksen pohjakoulutusvaatimukseksi virallisesti joulukuussa 1967 annetulla lailla (Sarkio 2007.) Ensimmäiset miesopiskelijat aloittivat Lahden sairaanhoito-oppilaitoksessa elokuussa 1969, siihen asti opiskelijoina oli vain naisia (Kaalamo 1984).

Kuva 3. Sirkka Perälä luovuttaa Sofie Mannerheimin Stipendin oppilas Aila Riihimäelle (Kuva: LAB Hyvinvointi-yksikön kokoelmat) †

Koulun johtajattarena toimi vuoteen 1964 **SIRKKA PERÄLÄ**, joka kuvassa (kuva 3) luovuttaa Sophie Mannerheimin satavuotissyntymäpäivänä 21.12.1963 hänen nimeään kantavan muistorahastosäätiön stipendin oppilas **AILA RIIHIMÄELLE**. **KAIJA KAALAMO** toimi johtajattarena vuodesta 1964 vuoteen 1968 ja siitä eteenpäin rehtorina 31.7.1984 asti. Kaija Kaalamo oli koulutukseltaan sairaanhoitaja, kättilö ja leikkaussalin sairaanhoitaja. Hänellä oli kasvatustieteiden alalla virallinen tutkinto. Kaija pitää kuvassa (kuva 4) osastotuntia Kirurgian osastolla keväällä 1963 ja seuraavassa kuvassa (kuva 5) kurssi numero seitsemän valmistuu 1964.

Kuva 4. Osastotunti (Kuva: LAB Hyvinvointi -yksikön kokoelmat) †

Kuva 5. Kurssin seitsemän valmistujaiset (Kuva: LAB Hyvinvointi -yksikön kokoelmat) †

Opetuksen kehittämistä

Vuonna 1964 lääkintöhallitus laati ensimmäisen valtakunnallisen sairaanhoitajakoulutuksen opetussuunnitelman, joka perustui lukukausijärjestelmään. Siitä pyydettiin lausunto mm. Sairaanhoitajan liitolta, joka puolestaan pyysi ehdotuksesta kannanottoja sairaanhoitajakoulujen ja -opistojen johtajattarilta, kuten 11.5.1964 johtajatar **SIRKKA PERÄLÄLLE** lähetetystä saatekirjeestä (Sairaanhoitajain liitto 1964) ilmenee. Vuonna 1964 hyväksytyyn sairaanhoitajakoulun opetusohjelman tunnit jakaantuivat seuraavasti: terveydenhuoltoa 162 tuntia, sairaanhoito-oppia 468 tuntia ja sairaanhoidon perusaineita 360 tuntia, yhteensä 990 tuntia. Käytännöllistä opetusta oli oltava vähintään 440 päivää, johon sisältyy 622 tuntia seminaariluonteista opetusta. (Sarkio 2007.) Lahdessa opiskeltiin mm. sairaanhoidon historiaa. Sisältö välittyy hyvin kuvassa (kuva 6) olevasta opetusohjelmasta.

Opetussuunnitelmien edelleen kehittämiseen vaikutti osaltaan amerikkalaisen sairaanhoidonopettajan **VIRGINIA HENDERSSONIN** kirjoittama ja ICN:n (The International Council of Nurses) 1960 julkaisema sittemmin 29 kielelle käännetty Sairanhoidon periaatteet-oppikirjanen (Basic Principles of Nursing Care). Periaatteiden mukaan potilaan hoidon tuli pohjautua ihmisen perustarpeisiin, joita oppaassa analysoidaan seikkaperäisesti. Virginia Henderson (1961) tiivisti sairaanhoitajan työn seuraavasti: "Sairaanhoitajan tehtävä on auttaa ihmistä, sairasta tai tervettä kaikissa niissä toiminnoissa jotka tähtäävät terveyden säilyttämiseen ja saavuttamiseen tai auttaa häntä kuolemaan rauhallisesti. Nämä toiminnot ovat sellaisia, jotka hoidettava suorittaisi itse, jos hänellä olisi siihen riittävästi voimia, tahtoa ja tietoa. Apuaan sairaanhoitaja antaa siten, että hoidettava saavuttaa mahdollisimman pian riippumattomuuden."

Henderssonin kirjoittamassa oppaassa ohjataan sairaanhoitajia laatimaan potilaalle mm. perushoitosuunnitelma. Oppaan pohjalta **VIRGINIA HENDERSSON** kehitti oman sairaanhoidon teoriansa. Tätä niin kutsuttua Henderssonin tarveteoriaa hyödynnettiin Lahdessaakin käytössä olleessa Sairaanhoito-oppi nimisessä oppikirjassa vuodelta 1967. Tämä **RITVA VETELÄSUON** kirjoittama Sairaanhoito-oppi korvasi vanhentuneet Sairanhoidon alkeet ja Sairanhoidon alkeiden käsikirjan. Veteläsuon oppikirjaa käytettiin lähes kahdenkymmenen vuoden ajan sairaanhoito-opin oppikirjana (Sarkio 2007).

Vuonna 1969 ilmestyivät **AILI LEMISEN** (Sairanhoidon tutkimuslaitoksen vanhempi tutkija, filosofian maisteri, terveyssisar) artikkelit Sairanhoidon tutkimuslaitoksen tekevästä tutkimuksesta, jossa kuvattiin kyselytutkimuksen avulla sitä mitä sairaanhoitajat tekevät. Tuloksissa korostuivat sairaanhoitajan moniulotteinen hoitamisen, opettamisen ja johtamisen taitoja vaativat tehtävät. Tutkimus laajensi yksipuolista näkemystä sairaanhoitajan työstä välittömänä potilaan hoitamisenä, lääkärin apulaisena tai työnjohtajana. (Leminen 1969.) Hoitamisen, johtamisen ja opettamisen taitojen korostaminen vaikutti opetussuunnitelmiin vuosikymmeniä eteenpäin. Lahdessa opetussuunnitelmaan kuului edistyksellisesti jo tuolloin myös ryhmätyön opettaminen, joka alkoi vuonna 1965 ja jatkui 10 vuotta (Kaalamo 1984).

SAIRAAHOITAJAN TYÖ JA SEN PERIAATTEET

SAIRAAHOIDON HISTORIA

- 1 Sairaanhoidon kehitykseen vaikuttavia tekijöitä
 - 1.1 Maantieteelliset ja kulttuuritekijät esim. luonnonkansojen kulttuuri,
 - 1.2 Uskomukset, perheen osuus sairaanhoidossa
 - 1.3 Uskonnolliset tekijät
 - 1.4 Tieteet, erityisesti lääketiede
 - 1.5 Taloudellis-yhteiskunnallinen järjestelmä
 - 1.6 Sosiaaliset liikkeet; esim. naisasia, työväen aseman parantaminen
 - 1.7 Elintaso, sivistystaso
 - 1.8 Sodat ja suuret onnettomuudet
- 2 Muinaisten sivistyskansojen sairaanhoito
- 3 Varhaiskristillinen ja keskiajan sairaanhoito
 - 3.1 Alkukristillinen sairaanhoito
 - 3.2 Terveystila keskiajalla
 - 3.3 Luostarit, ritarikunnat, ristiretket
 - 3.4 Maallikkoyhdyskuntien sairaanhoidon kehittyminen
 - 3.5 Kuuluisia henkilöitä; Fransiscus Assisilainen
- 4 Sairaanhoito uuden ajan alussa
 - 4.1 Uskonpuhdistus ja sen vaikutukset
 - 4.2 Sairaanhoidon pimeä kausi
 - 4.3 Vincent de Paul ja laupeudensisarjärjestö
- 5 1700—1800-luvun kehityskausi
 - 5.1 Teollisuuden vallankumous
 - 5.2 Sosiaaliset uudistukset
 - 5.3 Lääketieteen kehitys
 - 5.4 Protestanttisen kirkon vaikutuspiirissä tapahtuvat muutokset
 - 5.5 Florence Nightingalen toiminta
 - 5.6 Punaisen Ristin perustaminen
 - 5.7 Avoterveydenhuollon kehittyminen
- 6 1900-luvun sairaanhoito
 - 6.1 Lääketieteen ja terveydenhuollon järjestelmän kehittyminen
 - 6.2 Maailmansodat ja niiden vaikutus
 - 6.3 Kansainvälisen toiminnan kehittyminen
- 6.4 Koulutusjärjestelmän kehittyminen
- 7 Suomen sairaanhoidon kehitys
 - 7.1 Sairaanhoito-olot 1860-luvulle asti
 - 7.2 Diakonissalaitosten perustaminen
 - 7.3 Sairaalaolojen kehitys 1940-luvulle asti
 - 7.4 Sairaanhoitajakoulutus vuoteen 1930
 - 7.5 Terveystieteiden ja alan koulutuksen kehitys nykyvaiheeseen
- 8 Sairaanhoitajan asema ja tehtävä nykyhetken terveydenhuollossa

1962

Syyskuu

5.9. Aamupäivän harjoittelimme poikkikalakanan laittoa ja potilaitaan kohottamista.

21.9. Jalkakylpy opetettiin meille ja näytettiin miten se suoritetaan vuodepotilaalle. Olimme tänään taas sisätautisairaalassa osasto 3:lla. Täällä meillä oli kolme huonetta, jotka jaoinme ryhmille. Meidän osallamme oli kolme vanhaa mummoa, jotka eivät kyllä olleet vuodepotilaita."

1963

Tammikuu

Kentälle menimme varsinaisesti vasta 9.1.1963, siihen asti oli luentoja koululla ja pieniä tutustumisjaksoja sairaalassa. Minä aloitin Laukeen Pientenlasten talossa

9.1. Olimme tänään ensimmäistä päivää Laukeen pikkulasten kodissa. Meistä kolme tyttöä joutui vauvalaan. Vauvoja oli seitsemän ja muutamien kuukauden ikäisiä oli kuusi. Opettelimme kapaloidein vaihtoa vauvoille ja vauvan syöttöä.

23.1. Meillä oli opettaja Perälammen pitämä lyhyt puhuttelu.

HelmiKuu

7.2. Psykiatriassa tutustui vajaanmielisiin ja vajaanmielisyyden aiheuttajiin.

14.2. Olin tämän päivän maitokeittiössä. Keitimme 2/3 maitoa ja sekoitimme vihannesraasteita ja valmistimme hedelmäsosetta. Osastotunnilla tutustui Riisitautiin sen aiheuttajiin ja hoitoon.

Maaliskuu

Seuraava paikkani oli Jalkarannan B sairaala jossa olin Psykiatrian jaksolla.

19. 3. Olin ensimmäistä aamua Jalkarannan sairaalassa. Autoimme teen jaossa ja kuuntelimme aamuhartauden. Autoimme sijaamaan vuoteita puhtaaksi. Pyyhin pölyjä ja yrittin seurustella potilaiden kanssa.

Huhtikuu

20.4. Olin aamutoisissa, sijasimme vuoteita ja pyyhin pölyjä. Jaoin lääkkeet tarjottimille ja steriloin ruiskuja.

Toukokuu

3.5. Tänään oli meidän järjestämä juhla potilaille, joka kuuluu jokaisen oppilasryhmän järjestämäksi. Lopuksi oli potilaille tanssia.

8.5. Neuvolassa harjoittelussa teimme koko päivän kotikäyntejä. Kiertelimme terveyssisaren kanssa Kilpiäistä ja Merrasjärven"

18.5. Koulussa oli aamupäivän terveydenhuolto. Ryhmässä keskustelimme kulkutautien hoidosta, varsinkin kotona kulkutautia sairastavan hoidosta"

22.5. Aamupäivän olin neuvolassa. Siivosin kaappeja. Iltapäivällä olimme terveyssisaren kanssa auttamassa isorokkorokotuksessa kaupunginsairaalassa"

Kesäkuu

12.6. Työajaksolla Jalkarannan B-sairaalas- sa. Olin potilaiden kanssa Mikkelissä retkellä. Tutustui siellä nähtävyyksiin mm. Moisian sairaalaan.

Elokuu

5.8. Englannin opiskelua aloitimme tänään.

8.8. Koululla meillä oli sairaanhoitoa. Opettaja Kaalamon johdolla tutustui haavasidoksen laittoon.

26. 8. Meillä oli koulupäivä. Aloitimme sairaanhoidolla, jossa tutustui opettaja Kossilan johdolla sydämen toiminnan vajausta ja veritulppaa sairastavan potilaan hoitoon. Englannin tunnilla käänsimme englanninkielisiä lääketieteellisiä viikkoa suomenkielelle.

Syyskuu

16.9. Sosiaalipolitiikassa tutustui työmarkkinapolitiikkaan ja sosiaaliseen talouspolitiikkaan.

Marraskuu

4.11. Aloitimme koulupäivän terveyskasvatuksella, jossa tutustui erilaisiin tapoihin terveyskasvatusta suorittaessa.

Joulukuu

2.12. Olimme aamutoisissa kirurgisella osastolla. Vaihdoin kaikki siteet. Opin kipsaamaan ranne- kipsin, laitoimme eräälle potilaalle sen.

13.12. Olin aamutoisissa. Annoin injektiot. Valmistin leikkaukseen herniapotilaan. Osastotunnilla tutustui rintasyöpään ja sen hoitoon.

1964

HelmiKuu

10.02. Reumasäätien Sairaala Heinola Leikkaus- salityö jakso.

Sieltä on jäänyt mieleen kun nukutin potilaita eetterillä. Koko sairaalassa ei ollut silloin vielä anestesia-ääkäreitä, joten oppilaat nukuttivat maskilla ja eetterillä osaston hoitajan valvonnan alla. Kuten kerroin niin luennolle meno Lakteen aina oli vähän hankalaa, kun bussissa vierus- toveri valitti minun haisevan niin eetterille, että hänelle tuli huono olo.

10. 2. Reumasäätien sairaala. Olimme ensimmäistä päivää oikein työssä osastolla. Ensimmäisessä ryhmässä käytiin leikkaussalissa. Olin avustamassa narkoosin annossa.

Opiskelimme kurssilla 8.

Opiskelun aloitimme 20.08.1962 ja valmistuimme 20.3.1965

Kuva 7. Kurssin kahdeksan valmistujaiset 20.3.1965 (Kuva: LAB Hyvinvointi -yksikön kokoelmat)

Sairaanhoidon opetus oli organisoitu teoria ja harjoittelujaksoihin, joskin harjoittelupainotteisesti. Oppilaat olivat harjoittelu- ja työjaksoillaan tärkeää työvoimaa sairaaloissa. Kuviossa yksi sairaanhoito-oppilas **SIRPA PAUKKUNEN** (nyk. Virtanen) kuvaa opintopäiväkirjassaan päivittäistä opiskeluaan Lahden sairaanhoitokoulussa 20.8.1962 - 12.2.1965, kurssilla kahdeksan (Kuva 7). Harjoittelussa ja koulussa käytiin yhtä aikaa. Saattoi olla aamulla harjoittelua osastoilla ja iltapäivällä tunteja koululla. Kouluviikko päätettiin tuolloin aina lyhyellä hartaushetkellä.

Teoriaopinnoissa opiskeltiin erilaisia sairauksia, mutta myös äidinkieltä, englantia ja vuorovaikutukseen ja lainsäädäntöön liittyviä asioita. Esimerkiksi tammikuussa 1964 oli lukujakso, jolla opiskeltiin suomea, silmätauteja, iho- ja sukupuolitauteja, synnytysoppia, äitiyshuoltoa, naistentauteja, korvatauteja, voimistelua, silmätautien sairaanhoitoa, korvatautien sairaanhoitoa, ihotautien sairaanhoitoa, tarttuvia tauteja, terveydenhuollon periaatteita, ihmissuhteita (Helen Kelleristä kertova filmi) ja suhtautumista potilaisiin. Harjoittelua oli Lahden sairaaloiden lisäksi myös Reumasäätien sairaalassa Heinolassa ja Hämeenlinnassa Ahveniston parantolassa ja Lääninsairaalassa.

Opiskelijaelämää

Koulu vastasi 60-luvulla opiskelijoiden asumisesta. Isoja huoneistoja oli hankittu oppilaskodeiksi. Opiskelijoiden itse laatimia järjestyssääntöjä valvoi tarkastuskäynneillä käyvä päivystävä opettaja. Vuoteen 1965 asti sekä opetus että puolihoito olivat maksuttomia opiskelijoille, mutta sitten alettiin periä opiskelijoilta maksu sekä asumisesta että ruuasta. (Kaalamo 1984.)

Opiskeluajaisesta asuntola-ajastaan kertoo seuraavassa erikoissairaanhoidaja **MARJATTA MIKKOLA** (os. Laurila):

Opiskelijaelämää asuntolassa Aleksanterinkatu 16

Yllä olevassa osoitteessa, hotelli Seurahuoneen naapurissa, sijaitsi kymmenen opiskelijan kotipesä 2½vuoden ajan. Viimeisellä lukukaudella tosin helpotti päästessämme Mariankadun lokaaliin.

Kurssi kahdeksaa edustivat täällä innokkaat, aiemmin toisilleen täysin vieraat nuoret naiset. Yksi kurssi seitsemän opiskelija asutti nk. palvelijan huonetta ja hänellä oli eri aikataulu kuin meillä muilla.

Isossa kammariassa asustivat:

Sinikka, kätilö pääkaupunkiseudulta. Hän kertoi kokemuksiaan ”todellises-ta elämästä” itärajan pinnasta siellä kuntaa palveltuaan. Kerran oli kätilö lähes tiettömän taipaleen taakse poljettuaan tosi nälkäinen ja janoinen. Lämmintä pullaa olisi pian ollut luvassa, mutta nähtyään torakoiden pu-dottautumisen taikinaan hän ystävällisesti kieltäytyi tulevasta tarjoilusta. Siitä vaan polkemaan kirkolle päin kurnivin vatsoin. Saattaa toki olla, että kätilöllä noilla taipaleilla tuli nälkä toisenkin kerran...

Onerva, lähistöltä kotoisin pitkä opiskelija, kauneudenhoitoasiantuntija. Hänen poikaystävänsä Arvo tuli kaikille tutuksi ja onnellinen avioliitto solmittiin kurssin loppupuolella. ”Ompu” oli monesta asiasta paljon tietävä ja järkevästi ajatteleva.

Sirpa, Vuolenkosken kasvattaja ja Heinolan Reumasairaalan osastosihteerinä sairaalakokemusta hankkinut. Hän nukkui kuin tukki, vaikka ympärillä tultiin ja mentiin. Hän teki uransa leikkaussalissa, kun lähdettiin oikeisiin töihin Tampereen uuteen keskussairaalaan yhdessä Marjatan kanssa.

Pihan puolen hämärässä huoneessa elelivät:

Pirkko, kätilö, evakkotaipaleen kokenut karjalaistyttö. Hän oli joutunut Lapin lumoihin ja niinhän poroisäntä nappasi hänet omakseen. Elelevät onnel-lisina edelleen ja Pirkko pitää yhteyksiä etelän kurssikavereihin ja tuli jopa 50-vuotistapaamiseemme.

Elina, hymyilevä, hiljainen kotkalainen. Kerran olivat muut matkanneet viikonlopun viettoon koteihinsa ja Elina oli yksin asuntolassa. Kas kummaa, yöllä vuoteen viereen ilmestyi mies! Herra oli menossa kotiinsa kerrosta ylemmäs, mutta hyvin oli avain sopinut asuntolankin lukkoon! Millaiset seu-raamukset olisivat voineet moisesta pelästyksestä olla, sen ymmärrämme nyt. Ei tullut Elinalle ”sydänslaagia”,

Marjatta Hausjärveltä Oitista, nauravainen, ahkera opiskelija, joka sittem-min toimi sh-opettajana. Oli ihan entisensä 50-vuotistapaamisessa!

Pikkukammarissa majaa pitivät:

Liisa Herralasta, jonka kotitilan juhlat siunaantuivat yhteiseksi hyväksi. Useammin kuin kerran Liisalla sahtikannu keikkui tuliaisena viikonlopun juhlista. Liisaa kuvaa hyvin luonnehdinta pohdiskeleva ja harkitsevainen.

Eila, Mikkelin tyttö, asusti vastapäisen seinustan laverilla. Hän sai usein kotoa paketteja, joista riitti korvapuusteja huonekavereillekin. Eila punasteli helposti porukan arkisista työnkuvauksista osastoilta, "ai kauheeta", mutta tottui kaikenlaiseen höpinään hänkin.

Marjatta Kuusankoskelta, oli konttoritöitä Kymi-Yhtiöllä kokeillut ja ne kuiviksi havainnut.

Kun ovi välieteisestä huoneeseen avautui, se kolahti tytön laverin kulmaan, joka jatkui Liisan laveriin, joka päättyi ikkunaseinään...Pelkkää kolinaa siis jonkun tullessa tai mennessä. Huone oli tosi ahdas kolmelle. Koko joukon yhteiseen ja ainoaan kylpyhuoneeseen ei ollut ajanvarauksia, vaan sopu antoi sijaa. Jos satui suihkuntarve, saattoi jonkun pikkupyökin viimeisiä tippoja vielä tulla niskaan, mutta mitöpä tuosta. Tilassa oli myös oikea bidee, joka toimi satunnaisesti ja satunnaisella teholla, kokeikoon ken uskalsi. Keittiöön sijoittui kaikenkokoista kahvipannua ja kippoa, lähes jokaisella omansa. Kirjalliset ohjeet, jotka jokainen sai ennen opiskelun alkua, velvoitti mm. merkitsemään koulun puolesta pestävät liinavaatteet ja esim. astiapyyhkeet kankaisella nimilapulla. Siinä oli tekstinä "Lahden sairaanhoitajakoulu" ja oma nimi. Vieläkin on hyvää tavaraa käytössä mökkikeittiössä. Onni oli roskakuilu, jonka aukko oli keittiön viereisellä parvekkeella.

Vaikka tuli kierrettyä Lahden kaupunginsairaalan kirurginen ja sisätautien ynnä naistentautien osastot, Launeen lastensairaala, Jalkarannan B-sairaala, Heino-lan Reumasairaala, Ahveniston parantola ja Hattelmalan sairaala ja Keskus-sotilassairaala 2 Hennalassa, jäi toki vapaa-aikaakin. Ainakin hyvin nukutti, kun oli kipitetty koulun ja kaupunginsairaalan väliä. Mutta tarkkana sieti olla, ettei ylimääräisiä päitä ollut paikalla, kun "vasikkaturkki" kiersi asuntoloita. Meillä ei kyllä koskaan ollut ketään edes verhon takana piilossa. Jossakin asuntolassa kuulemma oli, eikä edes yskänpuuska kavaltaan myöhäistä vierasta...Mutta vapaa-aikana täytyy joskus rentoutuakin!

Kerran saimme päähämme laittaa Etelä-Suomen sanomiin treffi-ilmoituksen. Ja voi sitä kirjetulvaa, oli totisesti valinnanvaraa. Eikä mennyt hukkaan, ainakin yksi aviopari syntyi. Ei ollut kyllä poikaystäväilläkään helppoa, koskaan ei tiennyt, minkä näköinen ovenavaaja tuli eteen, pyyhkeen sisällä vai pukeutuneena... "tätä en kyllä ole ennen nähnyt", saattoi joku tuumia. Oikea yleensä löytyi. Entäpä ne pienet kotipippalot! Ihan uskallettiin pistää tanssiksikin ja kivaa oli. Eikä osunut iltatarkastustakaan kohdalle. Eikä Kansantalokaan kaukana ollut, jos jollakin ilta uhkasi käydä pitkäksi ja tanssivarvasta kutitti. Oi, ei ole opiskeluajan ja asuntolamuistojen voittanutta! Siellä syntyivät ainutlaatuiset muistot ja ikuiset ystävyssuhteet. Kiitos niistä!

”

Sairaanhoidajaopiskelijan pukeutumisesta koulussa ja harjoittelussa oli kuusikymmentäluvulla tiukat ohjeet, joita Lahdessakin noudatettiin. Opiskelijan puku oli ruiskukansininen ja siihen kuului valkoinen irtokaulus, metallilenkeillä kiinnitettävät napit, muovikovitteen vyö sekä päähine, johon ommellut siniset nauhat ilmaisivat opiskeluvaiheen. Oppilasmerkkiä käytettiin toisen lukukauden alusta. Helman pituudeksi tuli olla 30–35 cm maasta. Asuun kuului myös koko puvun peittävä valkoinen suojatakki, joka oli kiinni takaa napeilla. Puku tuli vaihtaa ainakin kaksi kertaa viikossa. Oppilaspukua ei saanut lääkintöhallituksen vuonna 1961 antamien ohjeiden mukaan käyttää vapaa-aikana eikä asunnossa. Sairaanhoidajien virkapuvun muutoksen myötä, myös sairaanhoidon opiskelijoiden puku muuttui ja erillinen oppilaspuku jäi pois.

Viimeiseksi virallistetuksi sairaanhoidajaoppilaan pukumalliksi jäi taiteilija **RIITTA IMMOSEN** suunnittelema taivaansinisestä gabardiinista tehty mekko vuodelta 1965. Pukuun kuului samasta kankaasta valmistettu esiliina, joka kiinnitettiin pukuun edestä napeilla ja takaa solmittavilla nauhoilla. Pukua käytettiin valkoisen edustan kanssa tai ilman sitä. Pukuun ei kuulunut irtokaulusta eikä vyötä. Uutta oli, että asuun ei kuulunut päähinettä eikä opiskelun astetta ilmaisevia tunnuksia. Puvun kanssa käytettiin vaaleita kudokseltaan yksinkertaisia sukkia ja valkoisia nauhakenkiä.

Kuvassa kahdeksan kurssi 2/67 oppilaspuvuissaan joulukuussa 1967 ja kuvassa yhdeksän saman kurssin oppilaat sairaanhoidajan virkapuvuissaan opettajensa kanssa valmistumispäivänään 19.12.1969.

Opettajilla oli oma virkapukunsa. Sairaanhoidajaopettajien yhdistys hyväksyi takkimallisen puvun käytettäväksi luokassa ja käytännön harjoittelussa vuonna 1968. Takki muistutti sairaanhoidajapukua, mutta siihen ei kuulunut päähinettä. Sukkien väri oli vapaavalintainen, mutta asun kanssa käytettiin valkoisia kenkiä. (Pulkkinen & Ojala 2018.)

Kuva 8. Kurssi 2/67 opettajiensa kanssa oppilaspuvuihinsa 21.12.1967 (Kuva: LAB Hyvinvointi -yksikön kokoelmat)
Kuva 9. Kurssi 2/67 valmistuspäivänään 19.12.1969 (Kuva: LAB Hyvinvointi -yksikön kokoelmat)

Koulutus laajenee ja tarvitaan lisää tilaa

Oppilasmäärä suureni ja samoin opetuksen tilan tarve. Ensin opiskelijoita otettiin vain kerran vuodessa, aluksi 24, mutta vähitellen määrä suureni ja vuonna 1965 otettiin sisään jo 68 opiskelijaa. Vuodesta 1966 sairaanhoitajakurssit ovat alkaneet elokuussa ja tammikuussa. Jo Lahden sairaanhoitajakoulun perustamisen aikaan oli lupaus siitä, että valtio tulee rakentamaan Lahteen koulutalon tulevan keskussairaalan yhteyteen. Kuviossa kymmenen on kopio kirjeestä (Vanhalahhti & Riipilä 1963), jossa Oppilaskunnan edustajat lähestyivät v. 1963 kansanedustajia saadakseen tukea koulun rakentamiselle.

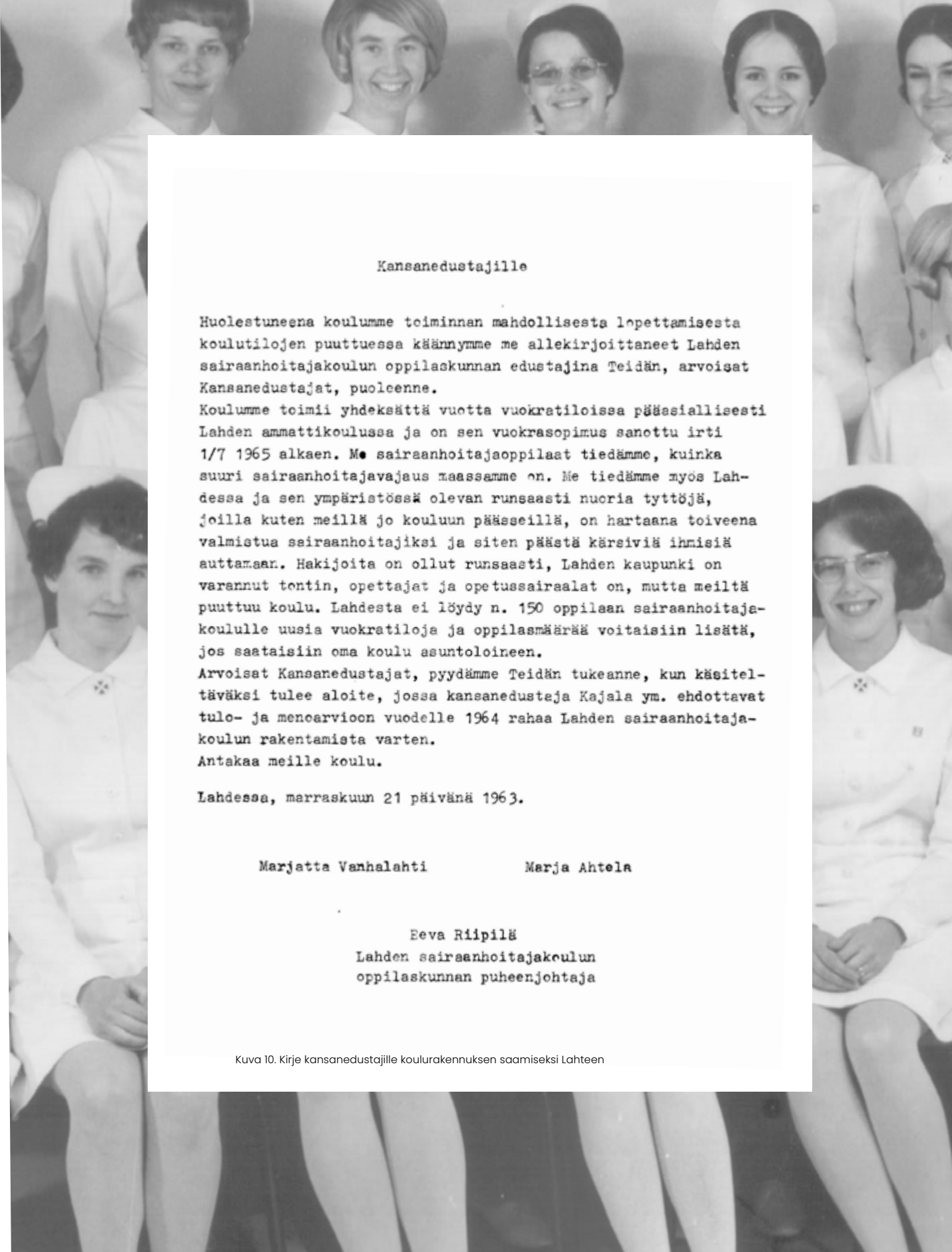
Koulun johtajat **SIRKKA PERÄLÄ** ja apulaisjohtajat **LEA HARPA** olivat tarmokkaasti mukana koulurakennuksen hankkimisessa ja he laativat yhdessä huonetilaohjelman, joka hyväksyttiin 1.10.1964. Oppilasmääräksi suunniteltiin 192. Lahden kaupunki lahjoitti valtiolle 3,8 hehtaarin tontin koulurakennusta varten 20.10.1967 Lahden Pirttiharjuun, myöhemmin rakennettavan keskussairaalan viereen. Kaupunginjohtajana oli tuolloin Olavi Kajala. (Kaalamo 1984.)

Koulutalon valmistumista ei kuitenkaan saatu käyntiin vuosikausiin ja tilanahtauden takia sairaanhoitajakoulu muutti edelleen vuokralle ammattikoululta Lahden Keskustaloon Rautatienkadulle, ns. Mustan Kissan taloon, 1.6.1968. Luokkatiloina olivat toimistotilat kahdessa kerroksessa. Muutossa mukana olleita kuvassa 11 ja kuvassa 12 viimeiset ammattikoululta valmistuneet sairaanhoitajat 30.5.1968.

Reumasäätien hallitus esitti v. 1967 Lahden sairaanhoito-opiston johtokunnalle toiveen lääkintävoimistelijakoulun perustamisesta Reumasäätien sairaalaan osana Lahden sairaanhoitajakoulua (Reumasäätien 1967). Fysioterapeuttikoulutus (aik. lääkintävoimistelija) Lahdessa alkoi kuitenkin vasta 1988.

Kuva 11. Muutto ammattikoulusta keskustaan kesällä 1968 (Kuva: LAB, Hyvinvointi -yksikön kokoelmat)

Kansanedustajille

Huolestuneena koulumme toiminnan mahdollisesta lopettamisesta koulutilojen puuttuessa käännymme me allekirjoittaneet Lahden sairaanhoitajakoulun oppilaskunnan edustajina Teidän, arvoiset Kansanedustajat, puoleenne.

Koulumme toimii yhdeksättä vuotta vuokratiloissa pääesimallisesti Lahden ammattikoulussa ja on sen vuokrasopimus sanottu irti 1/7 1965 alkaen. Me sairaanhoitajaoppilaat tiedämme, kuinka suuri sairaanhoitajavajaus maassamme on. Me tiedämme myös Lahdessa ja sen ympäristössä olevan runsaasti nuoria tyttöjä, joilla kuten meillä jo kouluun päässeillä, on hartaana toiveena valmistua sairaanhoitajiksi ja siten päästä kärsiviä ihmisiä auttamaan. Hakijoita on ollut runsaasti, Lahden kaupunki on varannut tontin, opettajat ja opetussairaalat on, mutta meiltä puuttuu koulu. Lahdesta ei löydy n. 150 oppilaan sairaanhoitajakoululle uusia vuokratiloja ja oppilasmäärää voitaisiin lisätä, jos saataisiin oma koulu asuntoloineen.

Arvoiset Kansanedustajat, pyydämme Teidän tukeanne, kun käsiteltäväksi tulee aloite, jossa kansanedustaja Kajala ym. ehdottavat tulo- ja menoarvioon vuodelle 1964 rahaa Lahden sairaanhoitajakoulun rakentamista varten.

Antakaa meille koulu.

Lahdessa, marraskuun 21 päivänä 1963.

Marjatta Vanhalahti

Marja Ahtela

Eeva Riipilä

Lahden sairaanhoitajakoulun
oppilaskunnan puheenjohtaja

Kuva 12. Viimeinen kurssi, joka valmistui ammattikoululta (Kuva: LAB Hyvinvointi -yksikön kokoelmat)

Hoitotyön opettaja **AINO MATTILA-HALME** on opiskellut vuosina 1967– 1969 Lahden sairaanhoito-opistossa. Seuraavassa hän kertoo opiskelujastaan.

”

Opetus oli Ainin opiskeluaikana opettajajohtoista luennointia, ja muistiinpanoja kirjoitettiin kynä sauhuten. Opettajat olivat sairaanhoidonopettajia eri erikoistumisaloilta, ja lääkäreitä oli paljon luennoimassa. Harjoittelua oli jokaisella lukukaudella eri erikoisaloilla. Osa harjoittelusta oli muualla kuin Lahdessa. Aino oli mm. Kellokoskella psykiatrisen, Ahvenistossa keuhkotautien, Heinolassa Reumalla reumatautien jakson, Mikkelin sairaalassa lasten ja Kuusankoskella synnytys- ja naistentautien sekä leikkaussali jakson.

Ensimmäisen lukukauden jälkeen hän oli kesätoivissa opiskelijatoverin kanssa pitkäaikaisosastolla ruokapalkalla kuukauden. ”Palkan” he hyödynsivät käyttämällä kaikki ruokailut aamiaisesta iltapalaan. Jopa vapaapäivinä oppilaat kävivät sairaalan ruokalassa kuittaamassa ”palkan”. Harjoittelut luokassa olivat kivoja, koska oli mukavat opettajat. Sirkka Helin ja Liisa Kitten. Luokassa naurettiin paljon ja myös opittiin perusasioita, eikä tarvinnut jännittää. Koulu aloitettiin ammattikoulun tiloissa ja sitten muutettiin ”Mus-taan kissaan” kaupungin keskustaan lopuksi aikaa opiskelua. Valmistusjuhla oli Lahden vanhassa puukirkossa. Paljon puhuttiin suunnitelmissa olleesta uudesta Likolammen rantaan rakennettavasta koulusta.

Kurssilla oli opiskelijoita aika vähän, joten kaikki tulivat tutuiksi, muutamat heistä kuitenkin lähemmin kavereiksi. Opiskelijoiden vapaa-ajan toiminta oli samanlaista kuin muidenkin nuorten. Yhteistyötä tekun ja Hennalan so-tapoikien kanssa oli ehkä muita enemmän – erilaisia illanviettoja ja muita tapahtumia. Aino asui omassa opiskelijakämpässä, joten hänellä ei ole kokemuksia oppilaskodista. Hän tiesi kuitenkin opiskelijatovereiden kerto-mana, että oppilaskodin hoitaja teki sinne pistokokeita. Siellä ei saanut olla luvattomia vieraita eli poikia!

”

Lähteet

- Asetus sairaanhoitotoimen harjoittajien ja muun vastaavanlaisen henkilöstön kouluttamisesta 28.6.1968. Suomen asetuskokoelma 418/1968.
- Hendersson, V. 1961. Sairaanhoidon periaatteet. Helsinki: Sairaanhoidtajien koulutussäätiö.
- Kaalamo, K. 1984. Lahden sairaanhoito-oppilaitoksen vuosikertomus. Lukuvuosi 1983 – 1984. Laki sairaanhoitotoimen harjoittajien ja muun vastaavanlaisen henkilöstön kouluttamisesta 22.12.1967. Suomen asetuskokoelma 598/1967. Julkaisematon aineisto.
- Leminen, A. 1969. Sairaanhoidon keskeiset alueet 1,2 ja 3. Eripainos Sairaanhoidtaja-lehden numeroista 2, 4, ja 5 1969. Julkaisematon aineisto.
- Lääkintöhallitus. 1968. Lääkintöhallituksen kirje sairaanhoito-oppilaitoksille 28.6.1968:
- Sairaanhoitotalan koulutuksen siirto ammattikasvatustalituksen alaisuuteen 1.7.1968. Julkaisematon aineisto.
- Paukkunen, S. 1965. Opintopäiväkirja 20.8.1962 – 12.2.1965. Kurssi 8. Julkaisematon aineisto
- Pohjanpää, A. 1961. Ohjeita sairaanhoitajakoulutuksen ja -opistojen vuosikertomusta varten 1961. Lääkintöhallitus. Moniste.
- Pulkkinen, M. & Ojala A. 2018. Sinisestä oppilasasusta sairaanhoidajan valkoiseen virkapukuun. Oulu: Oulun ammattikorkeakoulu. Epooki 59/2018 – Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut. Viitattu 20.6. 2021. Saatavissa <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-597-167-8>
- Reumasäätiö. 1967. Kirje Reumasäätiön hallitukselta Lahden sairaanhoito-opiston johtokunnalle 23.5.1967: Toive lääkintävoimistelijakoulun perustamisesta Reumasäätiön sairaalaan osana Lahden sairaanhoitajakoulua. Julkaisematon aineisto.
- Sairaanhoitajakoulun opetusohjelma. 1967. Sairaanhoitajan työ ja sen periaatteet. Sairaanhoidon historia. Helsinki. Moniste. Julkaisematon aineisto.
- Sairaanhoitajainliitto. 1964. Sairaanhoitajain liiton lausunto opetussuunnitelma ehdotuksesta Lääkintöhallitukselle. Saatekirje. Julkaisematon aineisto.
- Sarkio, M. 2007. Sairaanhoitajaksi kasvattaminen, Sairaanhoitajakoulutus ja siinä käytetyt oppikirjat Suomessa vuoteen 1967 asti. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. Helsinki. Kasvatustieteen laitoksen tutkimuksia 208. Viitattu 20.4.2021. Saatavissa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-3638-5>
- Sorvettula, M. 1998. Johdatus suomalaisen hoitotyön historiaan. Jyväskylä: Suomen Sairaanhoitajaliitto RY.
- Vanhalahhti, M., Ahtela, M. & Riipilä, E. 1963. Lahden sairaanhoitokoulun oppilaskunnan edustajien: Marjatta Vanhalahden, Marja Ahtelan ja Eeva Riipilän kirje kansanedustajille. Julkaisematon aineisto.
- Veteläsuo, R. 1967. Sairaanhoito-oppi. SHKS. Helsinki: WSOY.

1970

KANSANTERVEYSLAIN VAIKUTUKSET SAIRAAHOITAJIEN KOULUTUKSEEN 1970-LUVULLA

Sairaanhoitajien tarve kasvaa

Yhteiskunnalliset muutokset ja kansanterveyslaki vaikuttivat koulutustarpeeseen ja opetuksen sisältöön. Niinpä Lahden seudun hoitajatarpeen tyydyttämiseksi sairaanhoitajakoulutuksen rinnalla aloitettiin apuhoitajakoulutus 9.1.1974. Samana vuonna Lahden sairaanhoito-opiston nimi muutettiin Lahden sairaanhoito-oppilaitokseksi. Lisäksi sairaanhoitajakoulutuksessa aloittavien opiskelijoiden määrä nostettiin 24:stä 36:een. Lahden keskussairaala aloitti toimintansa vuonna 1976, jolloin henkilökunnan lisätarve olikin ilmeinen. Niinpä koulutuksen mahdollistamiseksi oman koulutalon suunnittelu käynnistettiin taas kertaalleen ja opettajat alkoivat ideoida tulevaa omaa koulua. Suunnitelmissa muotoutui vähitellen huonetilajohjelma, joka hyväksyttiin perustamissuunnitelman pohjaksi vuonna 1976. Ensimmäinen suunnittelukokous pidettiin rakennushallituksessa 25.9.1978 ja viimeisen kokouksen viimeisessä pykälässä 17.1.1980 todettiin rakennustöiden alkavan samana vuonna. (Kaalamo 1984.)

Sairauskeskeisyydestä terveyseskeisyyteen

Uusi Kansanterveyslaki (66/1972) velvoitti kunnat perusterveydenhuollon toteuttamiseen. Siihen tarvittiin lisää työvoimaa ja toiminnan painopisteen muutosta. Tarvittiin moniammatillista vahvuutta. Kansanterveystyöllä tarkoitettiin nimittäin yksilöön ja hänen elinympäristöönsä kohdistuvaa terveydenhoitoa ja yksilön sairaanhoitoa sekä niihin liittyvää toimintaa. Tavoitteena oli väestön terveydentilan ylläpitäminen ja edistäminen. Potilaan kokonaisvaltainen hoito ja hoitotyön merkitys näin ollen kasvoivat. Erityisesti kansanterveyslaki varmisti sen, että koulutuksessa alkoi näkyä sairauksien ennaltaehkäisevä näkökulma. Sairauskeskeisyydestä siirryttiin kohti terveyttä painottavaa ajattelua 1980-lukua kohti mentäessä.

Sairaanhoidon opetuksen perusoppikirja oli pitkään Veteläsuon (1969) Sairaanhoito-oppi. Siinä määriteltiin terveys ja sairaus, sairastumisen vaikutukset, hoidon suunnittelu, sairaanhoidon periaatteet, unen ja levon merkitys, potilaan asennot vuoteessa, liikunta, painehaavaumat, puhtaus ja ihonhoito, pito- ja vuodevaatteet sekä potilaan tarkkailu. Muita aiheita olivat ravitsemus, viihtyvyys, potilaan hengellinen hoito, opettaminen, hoito erityistilanteissa, hoitoympäristö ja -välineet sekä tartuntojen ehkäisy. Yhtenä hoidon tavoitteena oli mahdollisimman monipuolinen eri ammattiryhmien yhteistyö eli moniammatillinen hoitaminen. (Veteläsuon 1969.)

1970-luvulla koulutus kesti 2,5 vuotta eli 5 lukukautta. Opetussuunnitelmista käytettiin nimitystä opetusohjelmat (Kaalamo 1984). Oppiaineet olivat terveydenhuolto, sairaanhoito-oppi, biologiset sekä sosiaaliset ja psykologiset perusaineet. Terveydenhuoltoon sisältyivät terveydenhuollon periaatteet, sairaanhoitajan työ ja sen periaatteet, henkilökohtainen terveydenhoito ja kodin terveydenhuolto. Sairaanhoito-oppi sisälsi sisätautien, kirurgisen ja psykiatrisen sairaanhoidon, lastenhoidon, äitiyshuollon ja naistentautien hoidon. (Opintokirja 1975.)

Kaija Kaalamo - opetuksen edelläkävijä

1970-luvun opetus koostui edelleen sekä tietopuolisista että käytännöllisistä opinnoista. Koulun pitkäaikainen rehtori (1964 - 1984), **KAIJA KAALAMO**, oli aikaansa edellä ja halusi uudistaa opetusmenetelmiä. Opetus- ja kasvatustyön lähtökohtia olivat hänen mukaansa kasvu inhimillisyyteen, empaattisuuteen ja potilaskeskeisyyteen hoitotyössä. Kaijan huoneen ovi oli aina auki ja hän otti sekä henkilökunnan että oppilaiden asiat vakavasti. Hän toimi aktiivisesti Päijät-Hämeen ryhmätyöyhdistyksessä kehittämällä uusia ryhmätyön menetelmiä ja opiskeli Yhdysvalloissa, Moreno-instituutissa, psykodraaman teoriaa, sosiometriä ja ryhmäpsykoterapiaa vuonna 1973. (Ryhänen 1996.) Uusien menetelmien soveltaminen opetukseen osoittautui kuitenkin hyvin hankalaksi. Moni vastusti uusia menetelmiä. Meni vuosia ennen kuin hänen opetusmenetelmilleen alettiin antaa arvoa.

Kaija ymmärsi myös kansainvälisyyden merkityksen sairaanhoitajakoulutuksessa, ja hän solmi arvokkaita suhteita. Hän oli tässäkin edelläkävijä ja osallistui lukuisiin Sairaanhoitajaliiton kongresseihin ympäri maailman vuosien varrella. Hän oli mm. WHO:n asiantuntijana Belgian Kongossa, jonne hän suunnitteli sairaanhoitajakoulutusta ja opetti siellä vuonna 1975. Kaija siis käynnisti sairaanhoitajakoulutuksen kansainvälisen yhteistyön. (Ryhänen 1996.) Kun verrataan sairaanhoitajakoulutuksen sisäistä muuttumista 1970-luvulta 1980-luvun puoleen väliin, opetuksen painopiste muuttui vähitellen opetuksen ja kasvatuksen alueelta kohti hoitoa ja hoidon opetusta (Lämsä 1986).

Kuva 1. Opettajakunta koolla vuonna 1975 (Kuva: LAB Hyvinvointi -yksikön kokoelmat)

Hoitotyön perusteet kiinnostavat

Hoitamisen tieteelliset perusteet alkoivat kiinnostaa. Monelle opettajalle tulivat tutuiksi jo opiskeluaikoina **AILI LEMISEN** (1971 ja 1972) kirjoitukset hoitotapahtumasta ja sairaanhoidon tutkimisesta, joita hän opetti Helsingin sairaanhoito-oppilaitoksessa opettajakokelaille. Hän oli uranuurtaja suomalaisessa hoitotieteellisessä keskustelussa. Valmistuneet opettajat alkoivat kiinnostua hoitamisen teoriasta ja soveltaa tietojaan omassa työssään. Viimeistään vuonna 1977 alkanut WHO:n hoitotyön keskipitkän aikavälin tutkimus- ja kehittämisselma (1977–1983) nosti hoitotyön kehittämisen ja tutkimuksen hoitotyöntekijöiden tietoisuuteen (Krause & Salo 1992). Jo ennen tätä Suomessa oli järjestetty kesäyliopisto- ja seurantaseminaareja (1973–1974), joissa keskusteltiin terveyden- ja sairaanhoidon käytännöistä, tutkimuksesta, koulutuksesta ja hoitotyön käsitteistä (Tuomi 1997).

Sairaanhoitajien liikkuminen Euroopan yhteisön alueella helpottui. Euroopan yhteisön neuvosto antoi direktiivin yleissairaanhoidosta vastaavien sairaanhoitajien tutkintotodistusten, todistusten ja muiden mahdollisten kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta sekä toimenpiteistä sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamiseksi. Sen mukaan koulutusohjelmien tuli sisältää sekä teoreettista että kliinistä opetusta. (Neuvoston direktiivit 77/452/ETY ja 77/453/ETY.)

LIITE

YLEISSAIRAANHOIDOSTA VASTAAVAN SAIRAANHOITAJAN KOULUTUSOHJELMA

Yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan tutkintotodistuksen, todistuksen tai muun muodollista kelpoisuutta osoittavan asiakirjan myöntämiseen johtavan koulutusohjelman tulee sisältää seuraavat kaksi osaa:

A. Teoreettinen ja tekninen opetus

a) sairaanhoito:

- ammatin luonne ja ammatietiikka
- terveyden- ja sairaanhoidon yleisperiaatteet
- sairanhoidon periaatteet ja:
 - yleislääketiede ja lääketieteen erikoisalat
 - yleiskirurgia ja kirurgian erikoisalat
 - lastenhoito ja lastentaudit
 - läityshuolto
 - mielensterveys ja psykiatria
 - vanhusten hoito ja geriatria

b) perustieteet:

- anatomia ja fysiologia
- patologia
- bakteriologia, virologia ja parasitologia
- biofysiikka, biokemia ja radiologia
- ravitsemusoppi
- terveydenhoito:
 - sairauksien ehkäisy
 - terveyskasvatus
- farmakologia

c) yhteiskentätieteet:

- sosiologia
- psykologia
- hallinnon periaatteet
- opetuksen periaatteet
- sosiaali- ja terveysalainsäädäntö
- sairaanhoitoon liittyvät oikeudelliset kysymykset

B. Kliininen opetus:

- Sairaanhoito ja:
 - yleislääketiede ja lääketieteen erikoisalat
 - yleiskirurgia ja kirurgian erikoisalat
 - lastenhoito ja lastentaudit
 - läityshuolto
 - mielensterveys ja psykiatria
 - vanhusten hoito ja geriatria
 - kotisairaanhoito

Sairaanhoitaja **PÄIVI HEINONEN** (o.s. Mannila) muistelee opiskeluaan vuosilta 1973–1975.

”

Koulu oli Mustan Kissan -talossa, jossa teoriatunnit pidettiin. Minulle muutto Sysmästä Lahteen, opiskelija-asuntolaan, oli iso elämänmuutos. Onneksi viikonloppuisin pääsin kotiin. Asuntola oli iso huoneisto Mariankadulla. Siellä asui monta opiskelijaa – suurin osa tyttöjä ja kolme poikaa. Tyttöjä oli neljäkin samassa huoneessa. Keittiössä oli yksi jääkaappi, huoneistossa kaksi wc:tä ja suihku.

Ensimmäinen lukukausi Toinin johdolla on jäänyt hyvin mieleen. Pistämistä harjoittelimme appelsiinin. Käytännön harjoittelu oli Launeen sairaalassa, jossa jokainen sai oman potilaan.

Lapset olivat aina olleet lähellä sydäntäni ja erilaista lastenhoitokokemusta oli karttunut jo ennen kouluun pääsyä. Mielenkiintoisimmat oppiaineet koulussa olivatkin lastensairaanhoito sekä äitiyshuolto ja naisten tautien hoito. Psykiatrinen sairaanhoito oli haastavinta. Oppitunti saattoi alkaa niin, että istuttiin piirissä eikä puhuttu mitään. Hiljaisuus tuntui ikuisuudelta. Opetusmenetelmän tavoite jäi hämärän peittoon. Harjoittelu Kellokoskella oli raskasta, koska kaikki muu olisi ollut tärkeämpää nuoren ihmisen elämässä. Ja koti oli kaukana.

Tekulaisten kanssa oli yhteisiä illanviettoja kouluaikana. Oman ryhmän kurssitapaamisia on pidetty satunnaisesti eri kokoonpanoilla alusta pitäen. Joku vuosi sitten jokaiseen kurssilaiseen saatiin yhteys, vaikka kaikki eivät päässeet kokoukseen. Muutaman kurssikaverin kanssa ystävyystyöme ja pidämme edelleen yhteyttä.

Koko työura kului sairaanhoitajana lastenosastoilla, pari vuotta aluksi keskolassa ja loput noin 30 vuotta lastentautien poliklinikalla. Syöpälästen hoito oli minun vastualueeni. Uravalinta lasten parissa osui nappiin.

”

Oppilaspuku ja asuminen

Suomen sairaanhoitajaliitto on aiempina vuosina ollut aktiivisesti mukana eri tavoin sairaanhoitajien koulutuksessa. Muun muassa oppilaspuku tilattiin liiton kautta. Puku oli vaaleansinistä Top-gabardiini -kangasta. Siihen kuului irtonapit ja vyö, jossa oli pesun ajaksi irrotettava kovike. Asuun kuului lakanakankainen, vaaleansininen esiliina. Siinäkin oli irtovyö. Tilauslomakkeen mukaan leningit toimitettiin helmat vain yliuoteltuina ja jokainen sai kääntää sen itse pituutensa mukaan. (Suomen sairaanhoitajaliitto 1972.)

Koulu oli huolehtinut opiskelijoiden asumisesta 20 vuotta. Alivuokralaishuoneita vuokrattiin aluksi sellaisille opiskelijoille, jotka eivät syystä tai toisesta voineet asua kotona. Oppilaskoteja oli lopulta yhteensä kuusi, sillä omaa koulutaloa ja asuntolaa ei ollut. Oppilaskodit olivat Lahden keskustan tuntumassa. Asuntolatoiminnasta kuitenkin luovuttiin 31.5.1976, ja Suomen Pankin tiloissa ollut oppilasasuntola muutettiin luokkatiloiksi. (Vuosikertomus 1975 - 1977.)

SAIRAANHOITAJAOPPILASPUKU

Kangas: PMK:n Top-gabardine 1
Väri: Vaalean sininen 342
Viimeistely: Sanfor Plus (siliävä)
Esiliinassa: Lakanak. säätö 1
 vaalean sininen (kattistuu n.4%).

Mallit: Puku on ylämittainen vartaloa myötäilevä. Kaulus auki- ja kiinnipidettävä. Irroitettava valkokaistu edusta.

Vyössä irtokovike, joka on poistettava pesun ajaksi.

Leningit toimitetaan helma vain ylliluoteltuna, jolloin jokainen voi suorittaa helman kääntämisen pituutensa mukaan.

Esiliina: hihatön, takaa napitettava. Irtovyö.

Pukuja valmistetaan vartalotyypit D ja F sekä Äitiyspukuna.

Sama esiliina sopii molempiin vartalotyyppiin.

Irtonapit 30 kpl/oppilas toimitetaan veloitusetta.

Hinnat:

2263-611	D	36-46	32:-
2263-612	F	"	36:-
2263-613	Äitiysm.	"	39:-
2263-614	Esiliina	"	17:-

Laatumumerot mainittava tilattaessa.

Tilaukset osoitteella:

SUOMEN SAIRAANHOITAJALIITTO
 Jakeluosasto
 Töölöntullinkatu 8
 00250 HELSINKI 25

Terveystieteiden puheenjohtaja **TIINA MÄENPÄÄ** kertoo seuraavassa opiskelutaan sairaanhoitajaksi Lahden sairaanhoito-oppilaitoksessa tammikuusta 1978 toukokuuhun 1980

”

*Aloitin opiskelun Lahden sairaanhoito-oppilaitoksessa tammikuussa 1978, ryhmätunnuksemme oli SJ 1/78. Meitä aloitti 35 opiskelijaa ja ryhmän opettajinamme olivat **TOINI KOSSILA** ja **RITVA VALLINMÄKI**. Meidät oli jaettu kahteen ryhmään ja minun luokanvalvojanani oli Toini Kossila.*

Oli jännittävää aloittaa opinnot täysin vieraalla paikkakunnalla ja muuttaa asumaan yksin. Oppilaitos oli silloin Lahden keskustassa, tavallisessa kerrostalossa. Tilat vaikuttivat aluksi kovin ahtailta, mutta kummasti niihin sopeutui. Koulun rehtorina toimi Kaija Kaalamo. Hän vaikutti mukavalta ja helposti lähestyttävältä rehtorilta. Muistan, kuinka hienolta tuntui, kun meidän koulun rehtori oli oppikirjan kirjoittaja. Hän oli tehnyt lääkelaskennan oppaan.

Koulupäivät olivat tiiviitä, pääasiassa klo 8.15–16.00 ja opiskelu oli luentopainotteista. Mielestäni ryhmätöitä ei tehty juurikaan. Keskustelua syntyi aiheista jonkin verran, mutta pääasiassa opetus oli opettajajohtoista. Muistiinpanoja karttui monta kansiollista. Kurssit tentittiin ja tentit olivat pääasiallisesti perjantaisin eli koko viikko luettiin tenttiin koulupäivien jälkeen. Siihen aikaan ei ollut ryhmätenttejä eikä arvioitavia kirjallisia tehtäviä kurseista. Laboraatiotunteja harjoitusluokissa alkoi aika varhaisessa vaiheessa ensimmäisen vuoden opintoja. Mieleen on jäänyt pukeutumisohjeet. Kaikilla piti olla omat valkoiset työpuvut tarkalla helman pituudella, asianmukaiset valkoiset nauhakengät, hiukset sidottuna eikä koruja saanut olla. Pukeutumisesta harjoitustunneille ja luonnollisesti myös harjoittelujaksolla oltiin tarkkoja ja opettaja huomautti, jos niissä oli puutteita.

*Ensiksi harjoiteltiin vuoteen sijaamista. Opettaja **TOINI KOSSILA** näytti ensin malliksi, kuinka toimitaan ergonomisesti, aseptisesti ja potilaan hyvinvoinnista huolehtien. Vuodetta laitettaessa jopa opettajan ottamat askeleet niiden suunta ja käsin liikkeet toimivat mallina ja niiden mukaan piti toimia. Ensimmäinen harjoittelujakso Lahden kaupunginsairaalan vanhusten osastolla oli minulle aikamoinen järkytys. Potilashuoneissa oli monta potilasta eikä niinkään kiinnitetty huomiota yksityisyyden suojaan. Liikuteltavia sermettä käytettiin kyllä esimerkiksi aamupesujen aikana. Potilaat olivat minusta todella huonokuntoisia. En ollut kohdannut aikaisemmin niin vanhoja ja sairaita ihmisiä. Omat isovanhemmat olivat vielä hyväkuntoisia. Jokainen opiskelija sai oman potilaan, jonka perushoitoa harjoitteli. Keskeistä oli myös vuorovaikutuksen harjoittelu. Toivoin omaksi potilaaksi puheliaan puoleista naispotilasta, mutta sainkin pitkän, laihan miehen, joka ei puhunut juuri mitään. Muistan vuorovaikutussuhteen haasteellisuuden ja ahdistuksen siitä, etten saanut samanlaista kontaktia potilaaseeni kuin opiskelukaverini saivat omiinsa.*

*Opinnot etenivät tasaista tiivistä tahtia. Oli mielenkiintoisia ja vähemmän mielenkiintoisia kursseja. Lääketieteen opinnoista vastasi pääasiassa Lahdessa lääkärinä toiminut **JYRKI JOENSUU**. Opinnot olivat hyvin teoreettisia ja ulkoa opeteltavia asioita oli paljon. Joensuun opetus oli kuitenkin muiden opettajien opetustyylistä poikkeavaa. Hänellä oli muistini mukaan valmiita*

”

”

spruimonisteita, joihin täytimme tietoja luennon edetessä, hän viljeli huumoria aika paljon tunneillaan ja kannusti kyselemään. Muistan, että moni asia käytiin useampaan kertaan läpi. Miespuolisena opettajana naisopettajien joukossa hän oli myös mielenkiintoinen poikkeus.

Mieleen on jäänyt paljon erilaisia kokemuksia harjoittelujaksolta. Erityisen lämmin muistikuva on jäänyt kirurgisen hoitotyön harjoittelujaksolta Lahden kaupungin sairaalan osastolta K5. Puskaradio oli kertonut, että se on kiva osasto ja opiskelijoita kohdellaan siellä hyvin ja otetaan mukaan erilaisiin toimenpiteisiin. Pääsin onnekseni ko. osastolle ja huhu piti paikkansa. Työvuorossa nimettiin aina opiskelijoille ohjaajat ja muistikuvani mukaan minun ohjaajani olivat mukavia ja kannustavia. Opin paljon aseptiikasta, koska osastolla hoidettiin luuleikattuja potilaita paljon. Opit ovat kantaneet koko työuran. Mieleen on myös jäänyt opettaja **ANNA PUOLAKAN** hillitty ja tyylikäs olemus sekä asiantunteva opetus ja ohjaus.

Sisätautien hoitotyön harjoitteluun pääsin aivan uuteen Päijät-Hämeen keskussairaalaan. Sairaala oli mielestäni iso ja hieno. Sisätautien osasto, jossa harjoittelin, oli jaettu kahteen puoleen ja siellä oli hienot vihreät kokolatiamatot, joten korkojen kopina ja kiireiset askeleet eivät häirinneet potilaita. Ohjaajanani toimi nuorehko apulaisosastonhoitaja, joka oli mukava, mutta pelottavan vaativa. Hän oli hyvin asiantunteva ja korosti jatkuvan itsensä kehittämisen merkitystä. Joka aamu työvuoroon mennessäni jännitin paljon ja pelkäsini, etten tiedä ja osaa. Ohjaava opettaja **HELLEVI ESKELINEN** oli äidillisen lempeä ja iloinen. Hän tuki ja kannusti, joten senkin jakson selvitin kunnialla. Opin kyllä paljon sisätautipotilaiden ja kansansairauksien hoidosta.

Muistelussa oma erityinen lukunsa on psykiatrisen hoitotyön opiskelu. Teoreettiset opinnot olivat raskaita eivätkä oikein kiinnostaneet, mutta harjoittelujakso Kellokosken sairaalassa oli aivan ainutlaatuinen kokemus. Asuimme neljä viikkoa opiskelija-asuntola Impilinnassa ja mukavalla kaveriporukalla asuntolaelämä oli lievästi ilmaistuna hauskaa. Harjoittelupaikkani oli nuorten aikuisten osasto. En muista, minkälaisia potilaita siellä varsinaisesti hoidettiin, mutta oma potilaani oli pari vuotta itseäni vanhempi nainen, joka kärsi masennuksesta ja erilaisista ahdistusoireista. En silloin täysin ymmärtänyt psyykkisiä sairauksia ja varsinkaan oman potilaani sairautta. Hän kyseli paljon elämästäni, mutta kertoi aika vähän omasta elämästään. Hän oli melko sulkeutunut, mutta harjoittelujakson edetessä sain luotua häneen melko hyvän suhteen. Olin todella tyytyväinen, kun osastokokouksissakin haluttiin kuulla minun näkemyksiäni tämän potilaan voinnista ja tilanteesta. Kellokosken sairaalayhteisö oli todella omanlaatuisensa, ainutlaatuisen yhteisöllinen. Sellaisia ei ole enää missään. Ennen joulua potilaille ja henkilökunnalle järjestettiin joulujuhla ja meiltä opiskelijoilta edellytettiin sinne ohjelmaa. Muistan, että esitimme jouluisen version sadusta Lumikki ja seitsemän kääpiötä. Meillä esittäjillä ainakin oli riemua.

Opintojen lopussa tehtiin opinnäytetyö, jonka tein opiskelukaverini kanssa terveyskasvatuksesta. Aihe oli mielenkiintoinen ja teimme sitä antaumuksella ja potilaan ohjausta syvällisesti pohtien. Muistikuvaa ei ole jäänyt siitä, minkälaista ohjausta työn tekemiseen saimme vai saimmeko ollenkaan. Naputtelimme työtä kirjoituskoneella ja korjauslakkia kului. Monta sivua kirjoitettiin uudelleen ja uudelleen. Työ oli kuitenkin mielekästä ja aihe kiinnos-

”

tava ja opintojen loppu hämmötti, joten siihen jaksoi panostaa. Hyvä niin, sillä se viitoitti tulevaisuuden opintojani sekä työuraani.

Opiskelun lomassa järjestimme erilaisia iloisia opiskelijatapahtumia, mm. perinteiset terapiatanssit paikallisessa ravintolassa olivat hyvin suosittuja. Lisäksi kokoonnuimme usein läheisten opiskelukavereiden kanssa kokkailemaan, pohtimaan opintoja, sairaanhoitajuutta, tulevaisuuden suunnitelmia ja ajankohtaisia muita asioita. Ammatillisten perusvalmiuksien ja hoitotyön olemukseen perehtymisen lisäksi opiskelu antoi myös hyviä ystäviä, joista jotkut ovat säilyneet tähän päivään asti.

Opiskelu Lahden sairaanhoito-oppilaitoksessa oli monella tavalla antoisa ja kehittävä ajanjakso. Kasvoin aikuiseksi ja sain perusvalmiudet hoitotyöhön ja sairaanhoitajan työhön. Myös ajatukset opintojen jatkamiseen ja hoitotyön kehittämiseen ovat lähtöisin sairaanhoitajaopinnoistani.

Hoitotyön opettaja **ANNE VUORI** os. Vappula muistelee seuraavassa aikaansa aloittelevana opettajana.

Lahden sairaanhoito-opistossa **MARJA-LEENA WILLIAMSIN** sijaisena 1979–1980

Valmistuin terveydenhoitajaksi keväällä 1979, 24-vuotiaana. Koska opettajan työ kiinnosti minua, hain Lahden Sairaanhoito-opistossa avoimna olevaa Keniaan lähteneen Marja-Leena Vepsäläisen (Williams) viransijaisuutta, johon **KAIJA KAALAMO** minut palkkasi. Sairaanhoito-opisto toimi silloin keskellä kaupunkia Rautatienkadulla, samassa talossa kuin Seurahuone ja Ravintola Musta-Kissa, kerrostalon kolmannessa ja neljännessä kerroksessa. Ensimmäisenä päivänä jännitti kovasti, sillä en ollut aikaisemmin toiminnut opettajana, ja monet opiskelijat olivat minun ikäisiäni. Minulla oli yhteinen työhuone psykiatrisen hoitotyön opettajan **ARJA SJÖNBERGIN** kanssa. Arja otti minut heti siipiensä suojaan ja opasti minua opettajan työhön ja myös hoitotieteeseen. Arjan ansiosta sain hyvin valoisan ja innostavan kuvan niin opettajan työstä kuin hoitotieteestä hoitotyön perustanakin.

Opettajankokouksia oli kerran viikossa rehtori Kaijan johdolla ja niissä käsiteltiin kaikkia koulutukseen liittyviä asioita. Untuvikkona en tietenkään osannut vielä ottaa huomioon sairaanhoitajan ammattiin liittyviä rajoituksia. Opetin avoterveydenhuoltoa ja siihen kuului jo silloin ympäristötietoutta. Teimme mm. opiskelijoiden kanssa opintokäynnin vedenpuhdistamolle, kaatopaikalle ja krematorioon. Näytin heille kaitafilmejä, jotka siihen aikaan tilattiin Opetushallitukselta. Muistan että yhdessä filmissä oli Pentti Saarikosken runoja ja kauniita maisemia. Tästä filmistä sain yksikön johtajalta huomautuksen, ettei se ollut sopivaa näytettävää nuorille sairaanhoitaja-opiskelijoille. Jouduimme myös kerran rehtori Kaijan puhutteluun kemian opettajan kanssa opetuksemme ristiriitaisuuden vuoksi. Kun minä opetin opiskelijoille fluorin käyttöä lasten hampaiden reikäntymisen ennalta-

”

ehkäisyssä, kemian opettaja kertoi heille fluorin olevan myrkyä.

Opettajan työ oli siihen aikaan hyvin toisenlaista. Opettaja puhui paljon, käytti liitutaalua ja piirtoheitintä ja jonkin verran sprii-monisteita, joita sai toimistosta, kun niitä etukäteen tilasi. Toimistossa myös kirjoitettiin puhtaiksi kokeet ja myös jonkin verran muuta oppimateriaalia. Oppikirjat olivat tärkeitä ja usein opettaja jäsensi tietoa taululle ja piirtoheittimelle oppikirjoista. Oppitunnit alkoivat sillä, että opettaja kirjoitti päiväkirjaan tunnin aiheen ja poissa olevat opiskelijat.

Uutena opettajana minut laitettiin opettamaan uutta ainetta: terveystaloustietoa, joka oli valtakunnan tasolta määrätty sisällytettäväksi sairaanhoitajien opetussuunnitelmaan. Kukaan ei oikein osannut sanoa mitä oli tarkoitus siitä opettaa sairaanhoitaja-opiskelijoille, niinpä soitin Kuopion yliopistoon silloiselle taloustieteen professorille Markku Pekuriselle ja kyselin häneltä apua.

Hän luennoi minulle puhelimesta siitä miten tärkeää terveydenhuollon henkilöstön oli osata terveystaloustietoa, mutta miten saisin sairaanhoitajaopiskelijat innostumaan siitä, sitä ei hänkään osannut sanoa. Opiskelijat ihmettelivät ja kyselivät, miksi heidän pitää sairaanhoitajina opiskella sellaista aihetta, kun jo kansanterveystiedekin oli useimpien mielestä ajantuhlausta. Muistan että vein aina tunnille mukamani paljon kirjoja, jotta pystyisin niiden avulla perustelevaan opetustani.

Vaikka kaikki silloiset opettajat olivat mukavia työkavereita ja aina valmiina auttamaan untuvik-

”

koa, niin huonetoveristani Arjasta minulla oli todella paljon tukea ja iloa. Kävin usein lounaalla ja kahvilla Arjan ja Leenan (Kaskirinne) kanssa, jotka molemmat olivat kouluttautuneet sairaanhoidon opettajiksi ja opiskelivat edelleen työnsä ohella hallintoa Helsingin sairaanhoito-opistossa. He vahvistivat omaa innostustani jatko-opintoihin ja opettajan työhön. Muutamia hauskoja tilanteita on jäänyt mieleen. Kerran Arja tuli tuohtuneena tunnilta ja sanoi että hän on jo pidemmän aikaa epäillyt, etteivät opiskelijat kuuntele mitä hän puhuu ja hän teki kokeen. Hän sanoi puhuneensa normaalisti äänensävyllä, että ne ovat lehmiä, mitä te sitten hoidatte siellä harjoittelussa, eikä kukaan reagoinut mitenkään. Näin tuli todistetuksi etteivät opiskelijat kuunnelleet. Toisella kerralla olimme lehtori Ritva Vallinmäen kanssa harjoittelun ohjaus käynnillä Orimattilassa ja minun vanhasta volkkaristani lähti vaihdekeppi irti peruuttaessani. Pakki jäi päälle eikä auttanut muu kuin peruuttaa huoltoasemalle, joka onneksi oli lähellä. Vaihde saatiin taas toimimaan ja pääsimme takaisin Lahteen.

Harjoittelukäynneille resursoitiin siihen aikaan opettajille saman verran tunteja kuin opiskelijoillekin. Avoterveydenhuollon opettajana kiersin neuvoloissa Päijät-Hämeessä. Neuvoloissa tehtiin paljon terveyteen liittyvää valistustyötä, sitä tekivät myös opiskelijat harjoittelujaksollaan. Muistan olleeni opettajana mukana mm. Marttojen illoissa ja koulujen tilaisuuksissa, missä opiskelijani pitivät terveyskasvatustuokioita. Tältä ajalta mieleeni on jäänyt myös mukavat koko henkilökunnan yhteiset lukukauden lopettajaiset joko kevätretkien tai yhteisten syömisten muodossa.

Lähteet

- Kaalamo, K. 1984. Lahden sairaanhoito-oppilaitoksen vuosikertomus lukuvuodelta 1983–1984. Julkaisematon aineisto.
- Kansanterveyslaki. 66/1972. Finlex. Viitattu 25.10.2021. Saatavissa <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1972/19720066>.
- Leminen, A. 1971. Sairaanhoidon tutkimuksen kehitys Pohjoismaissa. 1971:i. Helsinki: Sairaanhoidon tutkimuslaitos.
- Lahden sairaanhoito-opisto 1977. Vuosikertomus. Julkaisematon aineisto
- Leminen, A. 1972. Hoitotapahtumasta ja sen tutkimisesta. 1972:8. Helsinki: Sairaanhoidon tutkimuslaitos.
- Neuvoston direktiivit 77/452/ETY ja 77/453/ETY. Annettu 27.6.1977. Euroopan yhteisöjen virallinen lehti 15.7.1977.
- Ryhänen, O. 1996. Kaija Kaalamo. Syventävien opintojen tutkielma. Helsingin yliopisto. Suomen sairaanhoitajaliitto. 1972. Sairaanhoidojooppilaspukujen mittataulukot
- Veteläsuo, R. 1969. Sairaanhoido-oppi. Toinen painos. Sairaanhoidajien koulussäätiön julkaisu. Porvoo: WSOY.

1980

OMA KOULURAKENNUS JA KESKIASTEEN KOULUNUUDISTUS

Muutosten aikaa

Hoitohenkilökunnan virkojen lisääminen ja työaikalakien muutokset lisäsivät työvoimaa hoitoalalla, mikä toi painetta koulutusmäärien nostoon. Lahdessa jatkui sairaanhoitaja- ja apuhoitajakoulutus kaksi kertaa vuodessa alkavina ryhminä. 1970-luvun peruskoulu-uudistus loi pohjaa tulevalle terveysalan koulutuksen uudistukselle osana keskiasteen koulutuksen uudistamista. Ylioppilaspohjainen sairaanhoitajalinja aloitti Lahdessa tammikuussa 1983. Koulutuksen kesto oli 3,5 vuotta ja siihen sisältyi erikoisala, Lahdessa sisätauti-kirurginen sairaanhoito. Koulutus alkoi kokeiluna yhdessä kuuden muun suomalaisen sairaanhoito-oppilaitoksen kanssa ns. mukauttamiskoulutuksena ja sillä valmisteltiin tulevaa keskiasteen koulu-uudistusta (Ammattikasvatushallitus 1982a.)

80-luvulle tultaessa keskusteltiin valtakunnallisesti, siitä miten opiskelijat sairaanhoitokouluun pitäisi valita. Valinnat tehtiin tuolloin pääosin psykologisten testien ja koulutustusten pohjalta. Keskustelussa mietittiin psykologisten kokeiden tarpeellisuutta, mikä sai Helsingin yliopiston Soveltavan psykologian laitoksen professoreiden **LIISA KELTIKANGAS-JÄRVINEN** ja **RISTO NÄÄTÄSEN** lähettämään Ammattikasvatushallituksen kollegiolle kirjeen psykologisten soveltuvuuskoekokeiden puolesta (Keltikangas-Järvinen & Näätänen 1981). Ammattikasvatushallitus asetti 17.9.1981 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää, onko terveydenhuollon ammateissa erityisiä opiskelijavalinnassa huomioon

otettavia soveltuvuustekijöitä ja miten ne tulisi ottaa huomioon valintaperusteissa. Työryhmä päätyi esittämään valintatavoiksi älyllisten kykyjen, luonteenpiirteiden ja terveydellisten vaatimusten mittaamiseksi koulutodistuksia, kirjallisia tehtäviä, psykologisia kokeita, opettajien ja terveydenhoitajan haastattelua, lääkärin tutkimusta ja laboratoriotutkimuksia. (Ammattikasvatushallitus 1982b.)

Lahdessa koulutettiin jo 80-luvulla apuhoitajista sairaanhoitajia kolmessa lukukaudessa. "Lahden sairaanhoito-oppilaitoksen sairaanhoitajakoulutuksen kolmen lukukauden opetussuunnitelmassa 1984–1985" tavoitteena oli että sairaanhoitajatutkinnon suorittanut omaa sellaiset tiedolliset ja taidolliset valmiudet, joiden avulla hän pystyy toimimaan sairaanhoitajan ammatissa terveydenhuolto- ja sosiaalihuoltojärjestelmässä työryhmän jäsenenä ja että hän on omaksunut asenteellisen valmiuden toimia sairaanhoitajana oman vastuu- ja tehtäväalueen tuntien. Opetussuunnitelmassa kerrotaan, että koulutus kestää vain kolme lukukautta, ja aikahyvitys normaaliin koulutusohjelmaan verrattuna kohdistuu teoria opetukseen, josta opiskelija suorittaa osan opettajan ohjauksen mukaan oppikirjojen ja muun aineksen itseopiskeluun perustuen kirjatenttinä. (Lahden sairaanhoito-oppilaitos 1984.) Opetussuunnitelma oli tuohon aikaan hyvin edistysellinen. Edistysellisyyttä ja luovaa ajattelua edustavat myös seuraavissa kuvissa näkyvät Kaija Kaalamon opetuksessaan käyttämät Sairaanhoidon etiikan sisällöt ja Sairaanhoidon historian pitkä kirjallisuusluettelo.

LAHDEN SAIRAANHOITO-OPPILAITOS
Sairaanhoitajaaine

Sairaanhoidon etiikka

Kysymykset

1. MITEN VIESTINTÄHÄIRIÖT SYNTYVÄT JA MITEN SAIRAANHOITAJA TYÖRYHMÄN JÄSENEÄ OSALLISTUU RISTIRIIDAN SÄÄTELYYN ?
2. MITEN SAIRAANHOITAJA OSALLISTUU HOITO-ILMASTON MYÖNTISEEN KEHITTÄMISEEN JA SEN YLLÄPITÄMISEEN VUODEOSASTOLLA ?
3. SAIRAANHOITAJA JA PALVELURAHAN L. JUOKSARAHAN
4. SAIRAANHOITAJA JA POLITIIKKA
5. MITÄ SAIRAANHOITAJA TEKEE, KUN HUOMAA, ETTÄ TYÖTOVERI TULEE TYÖVUOROONSAA ALKOHOLIN TAI LÄÄKKEEN VAIKUTUKSEN ALAISENA ?
6. MITEN SAIRAANHOITAJANA SUHTAUDUT KUOLEVAAN ?
7. MITEN KASVAT HERKÄKSI JA KESTÄVÄKSI AUTTAJAKSI ?
8. SAIRAANHOITAJA POTILAAN FYYSISEN MENIKUVAN VAIKUTUKSINA JA FARMAKOLOGISEN EDISTÄJÄNÄ
9. TEKNOLOGIA JA HOITOSUHDE
10. MITÄ KENNY TULEVASSA SAIRAANHOITAJAN TYÖSSÄNI ENITEN HUOLESTUTTAA ?
11. MIKSI SALASSAPITO- ELI VAITIOLOVELVOLLISUUDESTA ON SÄÄDETTY ? MITÄ SE MERKITSEE KÄYTTÄMÖN HOITOTYÖSSÄ ?
12. MILLAIEN KÄYTTÄYTYMINEN LISÄÄ KUNNIOITUSTA SAIRAANHOITAJAN TYÖTÄ KOHTAAN ?
13. SAIRAANHOITAJAN ETENEMISMAHDOLLISUUDET URALLAAN
14. MITEN VALMISTAUDUN ELÄKKEELLE ?
15. MITÄ ON REHELLISYYS HOITOTYÖSSÄ ?

LAHDEN SAIRAANHOITO-OPPILAITOS

SAIRAANHOIDON HISTORIAN KIRJALLISUUSLUETTELO
SUOSITELLAAN LUETTAVAKSI

- ABDELLAH PAYS: POTILASKESKEINEN SAIRAANHOITO KARISTO H:LINNA 1970
 ABEL-SMITH BRIAN: A HISTORY OF NURSING PROFESSION HEINEMANN LONTOO 1966
 AHLA LEMPI: JUMALAN PIENI KOYHÄ OTAVA 1938
 BENDER GEORG: ~~CHANG~~ MOMENTS IN MEDICINE PARKE-DAVIES DETROIT 1961
 CHILDE Y: VARHAISKULTTUUREJA OTAVA 1966
 CURIE EVE: ÄITINI MARIE CURIE WSOY 1971
 DOCK-STEWART-SEYMER: SJUKSKÖTERBEKAN GENOM TIDERNA WSOY 1965
 FALTN RICHARD SUOMEN PUNAISEN RISTIN TOIMITTAMA OTAVA 1967 HELSINKI
 ERKAMO PENTTI: VUOSISATA DIAKONIAA VIIPURISSA JA LAHDESSA 1869-1969
 LAHDEN DIAKONISSALAITOKSEN SÄATIO LAHTI 1969
 GRAUFNER HEINZ: HE TUTKIVAT ELÄMÄÄ WSOY HELSINKI PORVOO 1962
 HAKO MATTI: KANSANOMAINEN LÄÄKINTÄTIEDE SUOMALAINEN KIRJALLISUUDEN SEURA
 HELSINKI 1957
 HALLDIN MATTS: NUKUTUS JA PUUDUTUS WSOY HELSINKI PORVOO 1970
 HECTOR WINIFRED: THE WORK OF MRS BEDFORD FENWICK AND THE RISE OF PRO-
 FESSIONAL NURSING THE ROYAL COLLEGE OF NURSING AND NATIO-
 NAL COUNCIL OF NURSES OF THE UNITED KINGDOM 1977 LONTOO
 HONKO-~~P~~RTIKÄINEN: KULTTUURIANTROPOLOGIA WSOY HELSINKI PORVOO 1970
 HUTCHINSON WALTER: KANSAKUNTIEN VAIHEET WSOY HELSINKI PORVOO 1952
 HANNINEN Sisko-LIISA: KÄTILÖTYÖN VAIHEITA OTAVA 1965 HELSINKI
 KAILA MARTTI: PSYKIATRIAN HISTORIA WSOY HELSINKI PORVOO 1966
 KALEVALA SUOMAL.KIRJALL. SEURA HELSINKI 1951
 KANSANALO ERKKI: SISÄLÄHETYS JA DIAKONIA PIEKSÄMÄKI 1960
 KLOSSNER A.R.: TURUN LÄÄNSAIRAALAN VAIHEITA TURUN YLIOPISTO 1965
 LAVONJUS HERMANN: KUNNANLÄÄKÄRILAITOKSEN 75-VUOTISHISTORIA VAASA 1959
 LEFF SAMUEL & VERA: NOITUDESTA LÄÄKETIETEeseen KANSANKULTTUURI 1958 HKI
 LOUHIMO RAIJA: HELSINGIN KAUPUNGIN SAIRAANHOITAJAKOULU 1909-1959
 MARGOTTA ROBERTO: LÄÄKETIETEEN KAITTA AIKOJEN WSOY HELSINKI PORVOO 1971
 MARRIOT HENRY: LÄÄKETIETEN MAINIO VALLANKUMOUS WSOY 1955
 MAUROIS ANDREI: SIR ALEXANDER FLEMING WSOY 1961
 NIGHTINGALE FLORENCE: SAIRAANHOIDOSTA WSOY 1964
 McLUHAN MARSHALL: IHMISEN Uudet ULOTTUVUudet WSOY 1969
 PENNANEN EILA: PYHÄ BIRGITTA WSOY 1955
 PESONEN NIILLO: SUOMEN SAIRAALOITA WSOY 1964
 POHJANPÄÄ LAURI: PYHIEN SAATTO KAUTTA AIKOJEN WSOY 1957
 POHJOLA KYLLIKKI: KULJIN TIETÄNI WSOY 1966
 QVARNSTROM INGRID: TARUNHOITTOINEN ELÄMÄ OTAVA HELSINKI 1958
 ROSEN GUNNAR: SÄTA SODAN JA RAUHAN VUOTTA. SUOMEN PUNAISEN RISTI 1877-
 1977. SUOMEN PUNAISEN RISTI HELSINKI 1977
 RUSSEL SHEILA: VALKEAN SISAREN LAMPPU WSOY 1956
 SAARISALO AAPELI: SUURI PARANTAJA WSOY 1956 PORVOO
~~W~~WARTZ NANNA: LÄÄKÄRIN ASKELEET WSOY 1968
 THORWALD JURGEN: KIRURGIAN VUOSISATA TAMMI 1968
 TOURNIER PAUL: RAAMATTU JA LÄÄKINTÄTAITO WSOY 1961
 TUULIO TYNYI: FLORENCE NIGHTINGALE WSOY 1955
 TUULIO TYNYI: VAPAAHERRATAR SCHWEE MANNERHEIM WSOY 1948
 TÄHKÄ ALEKSIS: LÄÄKÄRIN MUISTELMAT I-II WSOY 19
 WAENERBERG SIGNE: SAIRAALA OLI MAAILMANI OTAVA HELSINKI 1961
 VANHA JA UUSI TESTAMENTTI PIEKSÄMÄKI 1972
 WILSON CLARKE DOROTHY: KYMMENEN SORMEA JUMALALLE JAARLI H:LINNA 1969
 WIREN EDVIN: USKON JA RAUKAUDEN KYLVOÄ WSOY 1942
 WONHOFF HEINZ: LAUPLAAT SYDÄMET WSOY 1962
 WOODHAM-SMITH CECIL: FLORENCE NIGHTINGALE CONSTABLE 1961, FONTANA BOOKS
 LONTOO 1964
 YLPPÖ ARVO: ELÄMÄNI PIENTEN JA SUURTEN PARISSA WSOY 1964
 YOUNG AGATHA: MEN WHO MADE SURGERY HILLMAN BOOKS 1961 NEW YORK
 OSTERGAARD-CHRISTENSEN: LÄÄKÄRINÄ ALBERT SCHWITZERIN SAIRAALASSA WSOY-66
 DIASARJAT: FLORENCE NIGHTINGALE 30 kuvaa
 SAIRAANHOIDON HISTORIA 104 KUVAA
 RAINA LÄÄKETIETEN HISTORIA 38 KUVAA KK

Vuonna 1982 valmistuivat Suomessa ensimmäiset terveydenhuollon kandidaatit maistereiksi Kuopion korkeakoulusta ja Kuopion korkeakoulun vararehtori ja terveyden- ja sairaanhoidon hallinnon professori Sirkka Sinkkonen otti kantaa hoitotyön koulutukseen Helsingin sanomissa 4.6. ensimmäisten maistereiden valmistuspäivänä julkaistussa kirjoituksessa: "Lääketieteellisen koulutuksen tavoin myös hoitoalojen koulutus ja ammattikäytännöt ovat painottuneet luonnontieteellisen tutkimuksen kehittämään ihmiskuvaan sekä siihen liittyvään käsitykseen terveydestä ja sairaudesta. Luonnontieteellinen ihmiskuva ei tietenkään sinänsä ole pahasta, mutta se ei yksinään riitä ohjaamaan ihmisen terveyden- ja sairaanhoidon kokonaisuutta --Tarvitaan terveyden ja sairauden olemuksen monipuolisesti huomioon ottavalle kokonaishoidolle tietoja tuottavaa tutkimusta." (Sinkkonen 1982)

Tämä kuvaa hyvin aikaa jolloin hoitotiede oli vasta vakiintumassa Suomessa ja hoitotyönkoulutus Lahdessakin etsi uutta suuntaa. Sairaanhoitajakoulutukseen heijastui 1980 luvun alkuvuosina ns. johtosääntökiista, jossa hoitotyön edustajat, ylihoitajat halusivat purkaa sairaaloiden lääkärijohtoisuutta, lääkärinkunnan vastustaessa. Helsingin sanomat kirjoitti 13.2.1983 "Unohtuuko potilas lääkärin ja hoitajien valtaistelussa?" Johtosääntökiistoihin liittyi kysymys hoitotyön luonteesta erityisosaamisen alana, mikä herätti nähdä osassa lääkärinkuntaa, ja hoitotyön englanninkielinen termi "nursing" käännettiin suomeksi "nursimiseksi". Lahden sairaanhoito-oppilaitoksen opiskelijoiden harjoittelupaikassa Kellokosken sairaalassa johtosääntöneuvotteluiden takkuaminen johti irtisanoutumisiin, Suomen Lääkäriliiton julistamaan hakusaartoon ja sairaalan toiminnan seisokkiin. (Tikka 2007, 85–86) Seuraavassa kuvassa ovat syksyllä 1981 aloittaneet opiskelijat alkuvuodesta 1982 Rautatienkadun tiloissa.

Kuva 3. Sairaanhoitajaopiskelijaryhmä Sj 2/81 vuonna 1982 (Kuva: LAB Hyvinvointi -yksikön kokoelmat)

Kätilö **SOILI KIVELÄN** muistoja sairaanhoitajaksi opiskelun ajalta 80-luvun alusta. Tuolloin koulutus sairaanhoitajaksi kesti kaksi ja puoli vuotta.

”

Opiskelun aloitin tammikuussa 1980 ja lopetin toukokuussa 1982. Opiskelualajalta on paljon mukavia muistoja, koska kaikki oli hyvin mielenkiintoista ja jännittävää. Ensinnäkin opiskelupaikka oli keskustassa ja siitä oli lyhyt matka silloiseen kotiin, sekä lyhyt matka hoitaa tauolla asioita, jos tarvitsi. Tauoilla kävimme kahvilla Mustan-Kissan ravintolassa ja sehän oli yhteishenkeä rakentavaa. Ensimmäinen harjoittelupaikka oli Kaupunginsairaala ja se oli myös lyhyen matkan päässä.

Opiskelun alussa oli pitkä teoriaosuus ja siinä toisaalta jo odotti ja myös jännitti alkavaa käytännön jaksoa, koska sairaala oli niin vieras paikka, ja kun olin ollut työelämässä tehdastyössä lähes 10 vuotta. Myös teoriaopiskelu oli vierasta.

Ensimmäinen harjoittelupäivä on vielä kirkaana mielessä. Menimme ryhmässä vanhusten osastolle Kaupunginsairaalaan. Heti osaston ovella vastaan tulvi erilaisia hajuja (oli vatsantoimituspäivä), kuului yskimistä ja muuta mörinä. Alkuun tuli jotenkin vastenmielinen olo, mihin olin oikein ryhtynyt? Sitten aloimme kiertää huoneita ja samalla saimme tietää omat hoitopotilaamme. Huh, kyllä siinä alkoi jännittää todenteolla. Kiertäessämme merkkasin vihkooni miinus jos tuli tunne, ettei missään tapauksessa ja plus jos fiilis oli ehkä. Plussia tuli vain kaksi ja onnekseni sain heistä toisen. Seuraavana päivänä oli jo paljon helpompi tulla sairaalaan, kun suurin jännitys oli poissa. Siitä se ensimmäinen harjoittelu lähti käyntiin ja nopeasti sitä solahti mukaan osaston toimiin ja rutiiniin. Ja edelleen mielenkiintoa riitti.

Eri harjoittelut olivat mukavia, ja kun oli aina opiskelijakolleegakin lähellä, niin pystyi yhdessä miettimään ja tukeutumaan toiseen. Eri kentillä sai kyllä paljon tehdä, alkuun ohjattuna ja osin sitten itsekin. Mitä pidemmällä oli harjoittelussa, sitä enemmän luotettiin opiskelijan vastuulle. Mutta aina oli turvallinen olo, kun tiesi että päävastuu oli omalla ohjaajalla. Tietenkin ohjaajia oli monenlaisia persoonia, mutta suurin osa oli kannustavia ja aidosti opettavia. Oli sitten niitäkin, jotka sanoivat, että istu ja katsele, hän tekee. Mutta pääosin jäi ohjaajista mieleen positiivisuus.

Sairanhoitajaksi opiskelussa vaikeimpia olivat teoreettiset aineet, ihan käytännönläheiset asiat olivat helpompia. Vapaa-aikaa oli kyllä. Porukalla suunnittelimme terapiatansseja, keräsimme arpajaispalkintoja ym. En muista enää mihin rahaa kerättiin, mutta uskoisin, että koko luokan hyödyksi.

*Heti ensimmäisenä kesänä opiskeltuani puoli vuotta, sain kesätyön vanhusten hoidossa. Kun valmistuin, aloitin Lahden kaupunginsairaala-
sa kirurgisilla osastoilla ja tein myös lyhyitä sijaisuuksia vanhuspuolella. Yksi opiskelijatoveri oli töissä Päijät-Hämeen keskussairaalaossa lapsivuosdeosastolla ja kovasti kehui paikkaa. Hakeuduin sinne ja se aluehan vei sydämeni. Valmistuin kätilöksi toukokuussa 1985 ja tein elämäntyöni Jorvin sairaalan synnytysosastolla ja loppuvuosina myös äitiyspoliklinikalla ultraääniseulonnassa.*

”

Oma koulurakennus saatiin viimein

Oppilaitos toimi n. 28 vuotta vuokratiloissa. Vihdoin, monien vaiheiden jälkeen, rakennussuunnitelmat alkoivat muuttua todeksi 19.1.1982, kun koulun tontilla Pirttiharjussa pidettiin ensimmäinen työmaakokous. Valtio alkoi rakennuttaa koulutaloa Lahden kaupungin lahjoittamalle tontille, Hoitajankadulle (aikaisemmin Sisarkatu).

Uusi rakennus luovutettiin käyttäjille 3.6.1983, ja opiskelijat saapuivat uuteen oppilaitosrakennukseen 8. 8. Rehtori **KAIJA KAALAMO** kirjoitti vuosikertomuksessa, että oppilaitoksen 29. vuosi alkoi erittäin iloisissa merkeissä, kun kesän kuluessa oli muutettu Pirttiharjuun upouuteen oppilaitosrakennukseen, mikä sijaitsi hiljaisessa metsämaisemassa uima-kelpoisen lammen rannalla. Tämä teki opiskelun ja työskentelyn aloittamisen kaikille mieluisaksi. Lastenhoitoa opiskeltiin uusissa tiloissa syksyllä 1983 opettaja **ERJA MUURISSEN** johdolla (kuva 4). Ensimmäiset valmistujaiset uudessa koulurakennuksessa pidettiin 20.12.1983 (kuva 5). Rehtori **KAIJA KAALAMOLLE** luovutettiin 2.12. uudessa oppilaitoksessa järjestetyssä itsenäisyyspäivän juhlassa Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan 1. luokan ritarimerkki kunnianosoituksena hänen pitkäaikaisesta ja ansiokkaasta työskentelystään Lahden sairaanhoito-oppilaitoksessa. (Kaalamo 1984.)

Kuva 4. Lastenhoidon opetusta uudessa koulussa syksyllä 1983 (kuva: LAB Hyvinvointi -yksikön kokoelmat)

Kuva 5. Uuden koulun ensimmäinen valmistujaisjuhla 20.12.1983 (Kuva: LAB Hyvinvointi -yksikön kokoelmat)

Uudisrakennuksen vihkiäiset olivat 16.3.1984. Juhlapuheen piti osastopäällikkö **LEEVI MELAMETSÄ** opetusministeriöstä. Juhlaan oli kutsuttu n. 400 henkeä. Valtiovallan tervehdyksen juhlaan toi sisäministeri **MATTI LUTTINEN**. Juhlapäivä päättyi bankettiin Lahden Seurahuoneella, jonne kokoontui n. 60 oppilaitoksen ystävä. (Kaalamo 1984.) Kuvassa kuusi on kutsu vihkiäisjuhlaan, kuvassa seitsemän juhlaväkeä ja kuvassa kahdeksan rehtori Kaalamo pitää puhetta vihkiäisjuhlassa. Uusi-Lahti- lehteen haastateltiin vihkiäisten aikaan 13.3.1984 opiskelija **LASSE LINDQVISTIÄ**, joka kertoi opiskelustaan ja uusista tiloista (kuva 9).

Opettajia oppilaitoksessa lukuvuonna 1983–1984 oli 20, rehtori mukaan lukien. Luento-opettajia ja asiantuntijoita käytettiin paljon. Rehtori Kaalamo arvioi heidän määräkseen n.100 per lukuvuosi. Muuta henkilökuntaa, johon kuuluivat toimistotyöntekijät, sairaala-apulaiset, vahtimestarit, talonmies ja keittiöhenkilökunta, oli yhteensä 15. (Kaalamo 1984.) Seuraavissa kuvissa on henkilökuntaa 1984 kevätjuhlassa ja kevätretkellä (kuva 10), joka tehtiin lukukauden loputtua Hyvinkään rautatiemuseoon (kuva 11).

Lahden sairaanhoito-oppilaitoksen
kutsu Tehtii oppilaitoksen
VIHKIÄISJUHLAAN
perjantaina 16.3.1984
kello 14.00

OHJELMA

MUSIIKKIA

Lahden musiikkilukkioiden edustuskuoro
Laulaja
Johtaja Yrjö Leppänen
Barokki: Dama, Dama
Kirkkosesta kantelemaan mä
annaan Salla
Pöytä: Suomen laulu
Sävellys: Tinkari

TERVETULIYYSSANAT

Neuvottelukunnan puheenjohtaja
koulujohtaja Oskari Kärrpää

HISTORIIKKI

Rehtori Kaija Kaalamo

MUSIIKKIA

Pöytä-Hännen Konservatorioin
Jousikvartetti
Pöytä Tehtii, I viulu
Riitta Puuvola, II viulu
Jukka Tuomi, alttoviulu
Helena Puuvola, sello
W.A. Mozart: Kvartetti no. 387 G-dur
- Allegro vivace assai
- Andante cantabile
- Molto allegro

JUHLAPUHE:

Osastopäällikkö Leevi Melametsä
opetusministeri

TERVETULIYYKSET

Valtionvalta
Sisäministeri Matti Luttinen
Ammattikasvatustalitus
Osastopäällikkö Leevi Melametsä
Hännen lääninvalitus
Mieslehti Risto Tainio
Lahden kaupunki
Kangaspuhelin Sanna Välselä

HÄMÄLÄISTEN LAULU

Kuva 6 Kutsu Lahden sairaanhoito-oppilaitoksen vihkiäisjuhlaan 16.3.1984 (Kuva: LAB Hyvinvointi -yksikön kokoelmat)

↑ Kuva 7. Juhlaväkeä vihkiäisjuhlassa 16.3 1984
(Kuva: LAB Hyvinvointi -yksikön kokoelmat)

← Kuva 9. Opiskelijan haastattelu Etelä-Suomen sanomissa 13.3.1984 (Jukko 1984)

↓ Kuva 8. Rehtori Kaija Kaalamo pitää puhetta vihkiäisjuhlassa (Kuva: LAB Hyvinvointi -yksikön kokoelmat)

tiistaina maaliskuun 13. päivänä 1984

HOITOALA SOPII POJILLEKIN

Lasse Lindqvist ihmettelee, miksei enemmän poikia haakeudu hoitoalalle. Itse hän on yksi Lahden sairaanhoito-opinlaitoksen seitsemästä miespuolisesta opiskelijasta.

"Opiskelu sairaanhoito-opinlaitoksessa on mielenkiintoista ja kehittävä", sanoo Lasse Lindqvist, joka opiskelee kolmatta lukukauttaan Lahden sairaanhoito-opinlaitoksessa. Hän on yksi perinteisen roolijakoajattelen murtajista. "Olen ihmetelty, miksei useampi poika lähde opiskelemaan hoitoalaa. Palkkojen pienuus saattaa vaikuttaa moneen", tuumii Lasse. Sairaanhoidajan peruspalkka on tällä hetkellä 3 900 markkaa kuussa.

Sairaanhoitajaksi opiskelu kestää viisi lukukautta eli kaksi ja puoli vuotta. Lasse valmistuu keuhkilla 1985. "Alalla riittää töitä. Virkoja on vaikea saada, mutta sijaisuuksia on yllin yllin. Laitoksesta valmistuneet ovat yleensä päässeet töihin joko kaupunginsairaalaan tai keskussairaalaan", kertoo Lasse. Hänen mielestään opiskelussa on hyvää runsas käytännön osuus. "Ensimmäinen lukukausi on lähes pelkkää teoriaa, mutta toisena on jo kirurgian ja sisätautien jaksot. Tällöin on kaksi päivää teoriaa ja kolme päivää harjoitellaan käytäntöä", hän kertoo. Kolmannen lukukauden harjoittelun aiheet ovat naisten- ja lastentauti.

Ensimmäinen ei harjoitella, mikä harmittaa Lassea. Hän haluaisi valmistuttuaan päästä töihin ensiapuonastolle. "Siellä tarvitaan nopeaa toimintaa."

Seitsemän poikaa, 342 tyttöä

Lahden sairaanhoito-opinlaitoksessa on 349 sairaanhoidon opiskelijaa. Näistä 342 on naispuolisia. Laitoksen naisvaltaisuus ei Lassen mielestä ole mitenkään häiritsevää. "Hyvin harvoja poikia häiritsee se, että

sairaanhoitaja on mies. Usein häntä luullaan lääkäriksi. Muistan vain yhden kerran, jolloin naispotilasta häiritse se, että olen mies."

Ilmainen ruoka, kirjat ostettava

Sairaanhoitajaksi opiskelu ei Lassen mielestä ole ylivoimainen taloudellinen rasitus. Ruokailu on ilmaista, mutta oppikirjat on itse hankittava. Niitäkin väritään laitoksen oppilaskunta kymmenen prosenttia normaalihintaa ja halvemmalla. Oppilaskunta on nimittäin saanut aikaan sen, että linja-automatkoja varten voidaan ostaa sarjalippu opiskelijahintaan.

Opiskelu on tiivistä. Tenttejä on paljon, ja kirjallisia töitä on tehtävä. "Seminaariesittelmä aloitetaan kolmannen lukukauden aikana, ja sen on valmistuttava neljännen lukukauden loppuun mennessä. Se esitellään viimeisellä lukukaudella, jolloin on myös loppupentit kaikista sairaanhoidollisista aloista", kertoo Lasse.

Viikkotunteja kertyy keskimäärin noin 35. "Ei opiskelu silti ole rasittavaa, koska on paljon vaihtelua ja käytäntöä. Tutustumiskäynnit eri terveydenhuollon laitoksiin sekä harjoittelujaksot ovat hyödyllisiä", hän tähdentää.

Uusissa tiloissa

Lahden sairaanhoito-opinlaitos toimii uusissa tiloissa Hoitajankadulla Päijät-Hämeen keskussairaalan vieressä. Talossa on mm. sauna ja uima-allas. "Tämä on moderni talo, ja opetusvälineet ovat ajanmukaiset. Tilavaman talon olisivat kyllä voineet saman tien rakentaa. Tilat käyvät ahtaiksi, jos laitoksen kaikki opiskelijat olisivat samaan aikaan saman katon alla", arvelee Lasse, tuleva sairaanhoitaja.

RISTO JUKKO, teksti
MATTI SAIRA, kuva

Kuva 10. Henkilökuntaa kevätkuuhlassa 1984 (Kuva: LAB Hyvinvointi -yksikön kokoelmat) ↑

Kuva 11. Henkilökunnan kevätretki kesäkuussa 1984 Hyvinkään Rautatiemuseoon (Kuva: LAB Hyvinvointi -yksikön kokoelmat) ↑

Pitkäaikainen rehtori **KAIJA KAALAMO** jäi eläkkeelle 1.8.1984. Hänen seuraajakseen valittiin Anni Punto, joka oli koulutukseltaan sairaanhoitaja-terveysisär, sairaanhoidon opettaja ja filosofian maisteri. Hän väitteli yhdeksänkymmentä luvulla kasvatustieteen tohtoriksi terveysisäryön historiasta. Rehtorina hän oli Lahdessa elokuun alusta 1984 maaliskuun loppuun 1993.

Anni Punto kirjoitti edeltäjästään 1984- 1985 vuosikertomuksessa

” Kaija Kaalamon yli neljännesvuosisataa kestänyt elämäntyö Lahden sairaanhoito-oppilaitoksen alkamisesta lähtien jätti velvoittavan perinnön toiminnan jatkajille. Hänen opetuksensa keskeisenä tavoitteena oli kehittää opiskelijoissa spontaania tunteiden ilmaisukykyä, luovuutta ja yhteistyökykyä. Rehtori Kaalamon työssä oli merkittävää tunnollinen, koko oppilaitoksen hyväksi toimiminen ja turvallisen ilmapiirin luominen työyhteisöön ”

(Punto 1985)

Lahden sairaanhoito-oppilaitoksen 30. toimintavuotta juhlittiin 23.4.1985 avoimien ovien päivän merkeissä. Opetusta annettiin tuolloin kolmessa opetusjaostossa: sairaanhoitaja-, apuhoitaja- ja lastenhoitaja- jaostossa. Opiskelijoita oli kirjoilla 351 ja tutkinnon suoritti 210 opiskelijaa. Täydennyskoulutusta järjestettiin sairaanhoitajille, apuhoitajille ja sairaankuljettajille. Oppilaitoksella oli oma kirjasto, jonne oli lukuvuoden aikana hankittu 239 nidosta ja nidosten yhteismäärä oli 3549 kappaletta. Kirjasto toimi itsepalveluperiaatteella ja kirjastoa hoitivat yhteistyössä oppilaskodin johtajatar, vahtimestari ja toimiston henkilökunta. (Punto 1985.) Kuvassa 12 on syksyllä 1984 ja keväällä 1985 sairaanhoitaja- jaostosta valmistuneita sairaanhoitajia.

Kuva 12. Sairaanhoitaja- jaostosta valmistuneita sairaanhoitajia, kurssit sj 2/82 ja sh 1/83 (Kuva: LAB Hyvinvointi-yksikön kokoelmat)

Lukuvuotena 1985–1986 Lahden sairaanhoito-oppilaitoksessa opiskeli 294 opiskelijaa sairaanhoitaja-, apuhoitaja- ja lastenhoitajajaostoissa. Lisäksi järjestettiin täydennyskoulusta 160 opiskelijalle. Toimintavuotta leimasi aktiivinen hoitotyön opetuksen kehittämisen ja hoitotyön teorian integrointi ammattitaidon opiskeluun. Ammattikasvatushallituksen Kalevala 150 vuotta-pääjuhlaa vietettiin Lahdessa 14.10.1985 ja oppilaitoksen opiskelijat esittivät pääjuhlassa Lahden Kaupunginteatterissa hoitotyön ideologiaa kuvaavan Lemminkäis-draaman. Aihe oli saatu Kalevan luvusta, missä Lemminkäisen äiti kokoa rakkauden ja tahdon voimalla jokeen hukkuneen poikansa jälleen eloon. (Punto 1986.)

Lukuvuotta 1986–1987 leimasi voimakkaasti koulunuudistukseen valmentautuminen. Opettajille järjestettiin toimeenpanokoulutusta, jonka tavoitteena oli oppilaitoksen valmentautuminen uusimuotoisen koulutuksen aloittamiseen ja opettajien perehdyttäminen käyttämään tavoitesuhteista, laadullista arviointia uusimuotoisessa koulutuksessa. (Punto 1987.)

Keskiasteen koulu-uudistus

Keskiasteen koulu-uudistus käynnistyi Suomessa 1.8.1987. Lahden sairaanhoito-oppilaitoksen nimi muutettiin Lahden terveydenhuolto-oppilaitokseksi ja Lahdessa peruskoulupohjaisille sairaanhoitaja- ja perushoitajaopiskelijoille alkoi uusi koulutus yhteisellä yleisjakosolla. Peruskoulupohjainen sairaanhoitajakoulutus kesti 4,5 vuotta. Ylioppilaspohjainen sairaanhoitajakoulutus alkoi Lahdessa ja Lahden Riihimäen koulutusyksikössä 1.1.1988. Sen pituus oli 3,5 vuotta. Lahdessa sairaanhoitajaopiskelijoiden erikoistumislinja oli sisätauti-kirurginen sairaanhoito. Koulutusala laajeni vähitellen, lastenhoitajakoulutus loppui keväällä 1987, mutta Lahden terveydenhuolto-oppilaitoksessa aloitettiin ylioppilaspohjainen lääkintävoimistelijakoulutus 8.8.1988. Ammatillinen aikuiskoulutus lisääntyi, mm. aiemman tutkinnon suorittaneille annettiin lakisääteistä täydennyskoulutusta. Lisääntyneen opiskelijamäärän vuoksi tarvittiin taas lisää tilaa. Luokkatilat saatiin Lahden Oikeustalolta kahdesta eri kerroksesta. Opiskelijoita oli nyt 410 kolmessa opetusjaostossa: opisto-osastossa, kouluosastossa ja yleisjakso-osastossa. (Punto 1988, Punto 1989.)

80-luvun kuluessa akateeminen koulutus hoitotieteessä Suomessa löysi paikkansa yliopistoissa, terveydenhuollon kandidaattikoulutus valmisti terveydenhuoltoon hallinnon, opetuksen ja ennaltaehkäisevän työn asiantuntijoita. Hoitotiede löysi vähitellen tiensä sairaanhoitajakoulutuksen opetukselliseen sisältöön myös Lahdessa. Oppilaitoksen toiminnan taustaksi päätettiin laatia vuosikymmenen lopussa omat filosofiset sitoumukset. Tehdävää varten valittiin filosofiatyöryhmä, jossa oli neljä hoitotiedettä opiskelevaa opettajaa. Työskentelyn aikana paneuduttiin monipuolisesti lähteisiin. Esiin nostettiin mm. Virginia Henderssonin sairaanhoidon periaatteet (Hendersson 1974), jotka olivat tuttuja työryhmälle kunkin omilta opiskelua ajoilta. Periaatteissa korostetaan esimerkiksi humaania ja toista ihmistä kunnioittavaa kohtaamista kaikissa hoitotilanteissa ja oman esimerkin rakentavaa vaikutusta muihin. (Punto 1989.)

Mielenkiintoinen työ saatiin päätökseen ja oppilaitoksen filosofia hyväksyttiin johtokunnan kokouksessa 29.5.1989. Filosofisia lähtökohtia Lahden terveydenhuolto-oppilaitoksen toiminnalle otettiin käyttöön 1.9.1989. Tausta-aineistossa kuvattiin kasvatus- ja opetustyön tarkoitus, ihmiskäsitys, elämäntähtämys ja oppimisprosessin vuorovaikutusluonne. Oppilaitoksen toiminnan tarkoituksena oli, että opiskelijat saivat sellaiset ammatilliset valmiudet, joilla voitiin vastata väestön muuttuviin tarpeisiin. Humanistiseen elämäntähtämykseen.

somukseen perustuen opiskelijalla tuli olla edellytykset sellaiselle persoonalliselle kasvulle, jossa hoitotieto voi yhdistyä huolenpitoon, toisen kunnioitukseen ja vastuuseen. Oppimisen myötä opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kasvaa tieteellisen tiedon, siihen perustuvan taidon ja kokemuksen kautta vastuulliseksi ja eettisesti rohkeaksi työntekijäksi. Vastuu omasta kasvustaan on jokaisella itsellään. (Kainulainen ym. 1989.)

Vuonna 1989 uusittiin myös järjestyssäännöt. Niiden pohjana oli laki ammatillisista oppilaitoksista 501/87, oppilaitoksen johtosääntö ja muut järjestyssääntöjä ohjaavat lait. Ne velvoittavat jokaisen kouluuyhteisön jäsenen noudattamaan hyviä käytöstapoja, vaitiolovelvollisuutta, oppituntien ajankohtia ja noudattamaan siisteyttä ja hyvää järjestystä. Opiskelijat saattoivat vaikuttaa Oppilaskunta ry:n kautta sekä opetuksen kehittämiseen että oppilaitoksen toimintaan. Oppilaitoksen omaisuutta tuli käsitellä huolellisesti ja noudattaa yleistä työsuojelua koskevaa ohjeistoa. Huumeiden ja päihteiden käyttö sekä hallussapito olivat kiellettyjä niin oppilaitoksen kuin opetuskenttienkin alueella. Tupakointi sallittiin niille osoitetulla paikalla. (Lahden Terveydenhuolto-oppilaitos 1989.)

Muistoja Lahden sairaanhoito-oppilaitoksesta, hoitotyön opettaja **TARJA KORPELA** (os. Suutarinen)

Koulutuksen alku Rautatienkadun tiloissa 1983

”

Aloitin opiskelut tammikuussa 1983 ryhmässä SH 1/83. Ryhmään otettiin 30 opiskelijaa. Sairaanhoitajakoulutukseen oli vaikea päästä, ja siksi monet opiskelijat kävivät talouskoulun ennen sairaanhoitajakoulutukseen hakeutumista saadakseen lisäpisteitä opiskelijavalintaan. Minäkin kuljin tämän koulutuspolun kautta sairaanhoitajakouluun.

Opetus oli koulumaista. Koulupäivä alkoi klo 8 ja päättyi kello 16. Päivällä oli lounastauko. Koulutukseen sisältyi lounaskupongit ja niiden turvin kävimme joka päivä porukalla syömässä paikallisen tavaratalon kahvilassa, ravintola Mustassa-Kissassa tai muutamassa muussa sopimusruokalassa. Kupongeilla sai ostaa myös herkuja ja välillä käytimme kuponkeja myös muuhun kuin terveelliseen lounaaseen. Ostin kerran kolmella kupongilla ison täytekakun.

Pieneen Rautatienkadun vanhaan kerrostaloasuntoon tehtyyn opetushuoneeseen ahtautui koko ryhmä. Opettajat kirjoittivat kaiken liitetaululle, josta me opiskelijat kopioimme tekstit omiin kansioihimme. Vain edistyneimmät opettajat käyttivät piirtoheitinkalvoja opetuksessa. Oppikirjoja oli hyvin vähän saatavilla, ja vanhemmat opiskelijat myivät käytettyjä kirjoja edullisesti. Hoitotyön käytäntöä opiskeltiin pienryhmissä. Sängyn petaamisen opetteluun käytettiin paljon aikaa. Opettaja näytti ensin, miten lakanan kulmat taitellaan ja peitto asetellaan kauniisti sairaan ihmisen suojaksi. Opiskelijat toistivat oikeaoppista petaamista niin kauan, että se meni opettajan mielestä mallikkaasti. Harjoittelimme perushoitoa toisillamme: pesimme toisemme vuoteeseen, teimme jalkakylpyjä ja osasimme pestä ”potilaan”- hiukset vuoteessa kastelematta vuodetta. Oikeaa työjärjestystä hiottiin moneen kertaan. Luokkaharjoittelu oli jännittävää ja pelottavaakin, koska kaiken piti mennä täydellisesti, jotta näyttökokeesta pääsi läpi. Kun

”

”

näyttökokeet olivat koko ryhmältä onnistuneesti tehty, juhlistimme asiaa kakkukahveilla. Opettajat olivat auktoriteetteja, joita me opiskelijat arvostimme, mutta samalla myös pelkäsimme.

Ensimmäisellä lukukaudella opiskeltiin muun muassa sairaanhoito-oppia, sairaanhoidon historiaa, kansanterveystiedettä, anatomiaa ja fysiologiaa, kemiaa, yleistä tautioppia, sosiologiaa, kasvatustiedettä ja uskontotietoutta.

”

LAHDEN SAIRAANHOITO-OPPILAITOS
S/S koulutusjärjestö
 matr. N:o
OPINTOKIRJA
 Nimi *Tarja Suutarinen*
 Syntymäaika ja -paikka *8.4.1962 Lahti*

Tarja Suutarinen
 Omakätinen nimikirjoitus

Siirtyminen Hoitajankadun tiloihin elokuussa 1983

Elokuussa opetus siirtyi Metsäkankaalle PHKS:n viereen moderneihin ja avariin tiloihin. Värikkäät luokkahuoneet, viihtyisä aulatila, oma ruokala, saunatilat ja uima-allas tuntuivat meistä opiskelijoista ihan hulppean hienoilta. Kaikki oli niin mietittyä. Opettajille oli omat huoneet, opiskelijoille oma keittiö, terveydenhoitajan huone, liikuntasali ja auditorio yhteisiä tilaisuuksia ja opetusta varten. Luokissa oli perinteisen liitutaulun lisäksi piirtoheittimet. Siirryimme sähköisiin opetusvälineisiin! Rakennuksen edessä oli pieni parkkipaikka. Se oli tarpeeseen, koska meidän ryhmässä kolmella opiskelijalla oli oma auto. Pihalla oli pöytä ja penkkiryhmä. Siellä pidettiin jopa opetustään sallissa.

Viereiseen keskussairaalaan oli helppo siirtyä harjoittelujaksolle. Sisätautien sairaanhoidon käytännöllinen opiskelu kesti 180 h. Puolet ryhmästä harjoitteli sisätautien ja puolet kirurgian vuodeosastoilla ja sen jälkeen harjoittelupaikkoja vaihdettiin. Opettaja oli arkisin harjoittelupaikoissa. Hän osallistui potilaan hoitoon ja ohjasi opiskelijaa käytännön työssä. Osastoilla oli vähän opiskelijoita, joten saimme perusteellista ohjausta käytännön hoitotyöhön.

Kahvihuoneeseen ei kuitenkaan opiskelijoilla ollut asiaa aamuvuoron aikaan tehtävän lääkärinkierron jälkeen. Lääkärinkierroillakin opiskelijan oli ymmärrettävä kulkea kiertoryhmän viimeisenä ja sulkea potilashuoneen ovi. Jos opiskelijalle heräsi kysyttävää, asiaa ei sopinut kysyä lääkäriltä, vaan kahden kesken omalta ohjaavalta hoitajalta. Arvojärjestyksen noudattaminen oli hiljaista tietoa, jonka opiskelija oppi varsin nopeasti harjoitteluun siirryttyään.

”

Psykiatrisen sairaanhoidon harjoittelu Kellokosken mielisairaalassa syksyllä 1984

Puolet ryhmästä lähti harjoittelemaan psykiatrista hoitotyötä Kellokosken mielisairaalaan. Minun harjoittelupaikkani oli suljettu osasto, jossa muun muassa tutkittiin ja hoidettiin oikeuspsykiatrisia potilaita. Harjoitteluun sisältyi pikkujoulujen järjestäminen Kellokosken sairaalan potilaille. Ohjelmassa oli kilpailuja, ruokatarjoilua ja lopuksi tunti tanssia orkesterin tahdissa. Opiskelijoille oli annettu tehtäväksi tanssittaa jokainen potilas. Se oli haastavin tehtävä koko sairaanhoitajaopintojeni aikana. Suoriuduimme siitä kunnialla, joskin tanssiminen oli välillä soolotanssia.

”

Asuin opiskelijakollegoideni kanssa Kellokosken asuntolassa Impilinnassa. Asuntolassa asui myös sairaalan työntekijöitä. Viimeisenä iltana pidimme asuntolassa juhlat harjoittelun päättymisen kunniaksi.

Seuraamme liittyi myös asuntolassa asuvia työntekijöitä. Juhlintamme taisi olla äänekkästä ja jatkua pikkutunneille asti, koska seuraava päivänä saimme isännöitsijältä varoituksen ja uhkauksen häädöstä, jos meno vielä jatkuisi.

Kuvat sivuilla 66–69:
Tarja Korpealan kotiarkisto

”

Opintojen päätyminen toukokuussa 1985

Ryhmämme valmistui yhtä opintojen aikana äitiyslomalle jäänyttä kollegaa lukuun ottamatta 30.5.1985. Oppilaitoksen liikuntasali täyttyi valmistuvien opiskelijoiden läheisistä. Vannoimme sairaanhoitajan valan ja saimme juhlallisesti päättötodistuksen. Silloinen rehtori Anni Punto piti juhlapuheen. Juhlan jälkeen oli valmistuvien valokuvauksen aika. Tämän jälkeen hyvästelimme toisemme ja aloitimme työuramme sairaanhoitajina.

”

Lähteet

- Ammattikasvatushallitus. 1982a. Kirje terveydenhuoltoalan oppilaitoksille 12.1.1982. Ylioppilaspohjaiset opintolinjat. LAB-ammattikorkeakoulun Hyvinvointi -yksikön kokoelmat.
- Ammattikasvatushallitus. 1982b. Kirje terveydenhuoltoalan oppilaitoksille 25.3.1982.
- Terveydenhuoltoalan perustutkintojen opiskelijavalinta. LAB-ammattikorkeakoulun Hyvinvointi -yksikön kokoelmat.
- Hendersson, V. 1974. Sairaanhoidon periaatteet. 5. painos. Helsinki: Sairaanhoitajien koulutussäätiö.
- Jukko, R. 1984. Hoitoala sopii pojillekin. Etelä-Suomen sanomat 13.3.1984.
- Kaalamo, K. 1984. Lahden sairaanhoito-oppilaitoksen vuosikertomus lukuvuodelta 1983 - 1984. Julkaisematon aineisto.
- Kainulainen, K., Muurinen, E., Puolakka, A. & Toikkanen, T. 1989. Filosofisia lähtökohtia Lahden terveydenhuolto-oppilaitoksen toiminnalle. Lahden terveydenhuolto-oppilaitoksen toimintakertomus lukuvuodelta 1987-1988. Julkaisematon aineisto.
- Keltikangas-Järvinen, L. & Näätänen, R. 1981. Kirje Ammattikasvatushallituksen kollegialle psykologisten soveltavuuskokeiden tarpeellisuudesta 2.9.1981. Julkaisematon aineisto
- Lahden Sairaanhoito-oppilaitos. 1984. Sairaanhoidajakoulutuksen kolmen lukukauden opetussuunnitelma AK SJ-koulutus. Julkaisematon aineisto.
- Lahden Terveydenhuolto-oppilaitos. 1989. Järjestyssäännöt. Lahden terveydenhuolto oppilaitoksen johtokunnan puolesta vahvistaneet Kari Salmi, johtokunnan puheenjohtaja ja Anni Punto, rehtori. Julkaisematon aineisto.
- Punto, A. 1985. Lahden sairaanhoito-oppilaitoksen vuosikertomus lukuvuodelta 1984-1985. Julkaisematon aineisto.
- Punto, A. 1986. Lahden sairaanhoito-oppilaitoksen vuosikertomus lukuvuodelta 1985-1986. Julkaisematon aineisto.
- Punto, A. 1987. Lahden sairaanhoito-oppilaitoksen vuosikertomus lukuvuodelta 1986-1987. Julkaisematon aineisto.
- Punto, A. 1988. Lahden terveydenhuolto-oppilaitoksen toimintakertomus lukuvuodelta 1987-1988. Julkaisematon aineisto.
- Punto, A. 1989. Lahden terveydenhuolto-oppilaitoksen toimintakertomus lukuvuodelta 1988-1989. Julkaisematon aineisto.
- Sinkkonen, S. 1982. Hoitotieteestä vihdoin meilläkin akateeminen koulutusala. Helsingin Sanomat, Alakerta 4.6.1982.
- Tikka, J. 2007. Ylihoitajattarista terveystieteiden akateemisiksi. 90 vuotta hyvän hoidon ja ammatin hyväksi. Helsinki: Terveystieteiden akateemiset johtajat ja asiantuntijat ry.

1990

SAIRAANHOITAJA- KOULUTUS SIIRTYY AMMATTIKORKEAKOULUUN 90-LUVULLA

Muutospaineita

Uudet haasteet yhteiskunnassa toivat monenlaisia uusia tuulia koulutukseen. Työelämästä nousi vaateena ammattien laaja-alaistaminen, terveydenhuoltohenkilöstön ydinosaaminen määriteltiin EU-kriteerien mukaisesti, kansainvälistyminen, uusi verkostoituminen ja sisäinen ja ulkoinen yrittäjyys hoitotyön osaamisen alueina laajenivat ja hoitotyön laatuun alettiin kiinnittää huomiota aiempaa enemmän.

Yhdeksänkymmentäluvulle tultaessa Lahden terveydenhuolto-oppilaitos oli valtion omistama ammatillinen oppilaitos, jonka toimintaa säätelivät Laki ammatillisista oppilaitoksista (L487/87), asetus terveydenhuolto-oppilaitoksista (A 501/87) ja Hämeen lääninhallituksen 6.3.1989 vahvistama johtosäntö. Terveydenhuolto-oppilaitoksessa koulutettiin sairaanhoitajia, sisätautikirurgisia sairaanhoitajia, perushoitajia, mielenterveyshoitajia ja lääkintävoimistelijoita. Keskeisenä tavoitteena toimintasuunnitelmassa lukuvuosille 1989–1990 mainitaan keskiasteen koulunuudistuksen joustava toimeenpano. Lukuvuoden aikana valmistuivat viimeiset väistyvän koulutuksen sairaanhoitajat (2,5v), ensimmäiset uusimuotoisen koulutuksen peruskoulupohjaiset perushoitajat ja lukiopohjaiset mielenterveyshoitajat. Täydennyskoulutusta järjestettiin perushoitajille ja sairaanhoitajille. Toimintasuunnitelmassa lukuvuosille 1989 – 1990 kerrotaan oppilaitoksen koulutusnäkömyksen keskeisenä tavoitteena olevan opetusmenetelmien kehittäminen vastaamaan nykyaikaisen kasvatus-tieteellisen ja didaktisen näkömyksen vaatimuksia. Toimintasuunnitelmassa mainitaan, että oppilaitoskohtaiset opetussuunnitelmat mahdollistavat paikallisten terveyden ja sairaanhoidon vaatimusten huomioonottamisen. (Lahden terveydenhuolto-oppilaitos 1989.)

Saako hoitaja olla ihminen?

ESS 30.05.91

Kyllä minua pisti vihaksi luukiessani juttua Harjulan palvelukeskuksen dementiapäiviltä. Kaikki pitkään hoitotyötä tehneet tietävät, miten raskasta, joskus jopa antoisaakin, voi työskentely dementoituneen henkilön kanssa olla. Suurin osa yrittää parhaansa.

Silti suuntaus nykypäivänä on olla huolissaan juuri työn kohteesta eli asukkaasta, mutta kukaan ei kannu huolta hoitajan henkisestä minästä.

Juuri jutussa esitettyjen utopioiden myötä lisätään henkilökunnan turhautuneisuutta. Näin alkavatkin sitten neohleikkien joiden myötä vähitellen väsyttään ja loppuunpalaetaan.

Nykyisellä henkilökuntamäärällä on toisesta toivottavaa, etteivät kaikki dementoitut vaella yöllä osastoilla ja touhua vaikka mitä, sillä yksi henkilö ei pysty näkemään ja kuulemaan kaikkia, mm. huoneisiin kaatumisia ja loukkaantumisia, sähkölevyjien päälle jättämisiä, ulos pimeään kävelemään lähteviä jne. Vuosien mittaan todella riittää ns. kääntämiskierros, sillä läheskään kaikki vanhukset eivät ole mitenkään liihoja.

Milloin aletaan tulla hoitajia työssään? Eikö ole ihmisarvoa alentavaa alkaa nimittää ihmisiä kasettimaisiksi yms. Ikävää, kun tuo empaattisuus ym. lämpö ei ulotu näiltä ns. asiantuntijoilta dementiaavanhusta kauemmaksi.

Ymmärtääkseni hoitotyö on kuitenkin yhteistyötä kaikkien kanssa ja tietääkseni hoitajakin on ihminen. Aina ei siltä tunnu, varsinkaan tällaisten lehtijuttujen jälkeen. Ohsi aika tehdä jotakin henkilökuntapuolelle ja jättää utopiat tässä vaiheessa sivuun.

Hikiset kädet

Nimim. Hikiset kädet

Kirjoituksesi oli hyvä, täytävää asiaa ja todellisuutta. Hoitajalta vaaditaan yhä enemmän. Hänen täytyy olla taitava hoitaja, läheinen, psykologi ja viihdyttävä, ja jotta tämä kaikki toteutuisi käytännössä edes osaksi, pitäisi jokaisella dementiaavanhuksella olla 3 omahoitajaa jatkuvassa 3-vuorotyössä ja heille vielä varahenkilöt vapaa- ja lomapäivien ajaksi.

Palkkauksen pitäisi olla niin hyvä, ettei hoitajan tarvitse vapaapäivinänsä tehdä "keikatöitä" pystyäkseen elättämään itsensä ja mahdollisen

perheensä.

Potilaitten omaiset aina lapsenlapsia myöten enemmän mukaan virkistystoimintaan! Muistakaa vanhuksianne muutenkin kuin äitienpäiväkukalla!

Samoin hyvää tarkoittavat utopistit siellä kirjoituspöytäni takana, kun olette kerran asiasta niin innostuneita, niin tulkaa mukaan käytännön palvelutyöhön piristämään potilaita ja toteuttamaan ideoitanne käytännössä omalla esimerkillänne!

Toinen hikikätinen

Jo aiemmin mainitussa Lahden terveydenhuolto-oppilaitoksen johtokunnan ja opettajakunnan hyväksymässä toimintafilosofiassa (Kainulainen ym. 1989) painotettiin humanistiseen elämäntarkastukseen pohjautuvia periaatteita. Tällä linjalla jatkettiin edelleen. Oppilaitoksen toiminnassa tuli näkyä positiivinen ja dynaaminen ihmiskäsitys, jossa ihminen on aktiivinen ja luova toimija ja hänellä on henkilökohtainen vastuu omasta kasvustaan. Oppimisen myötä opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa tieteellisen tiedon ja siihen perustuvan taidon sekä hankitun kokemuksen kautta vastuulliseksi ja eettisesti rohkeaksi työntekijäksi. Nämä lähtökohdat kuvaavat hyvin sairaanhoitajakoulutuksen kehittämisaikatuksia, joiden pohjalta lähdettiin innostuneesti mukaan ammattikorkeakoulukokeiluun 90-luvun alussa. Toimintafilosofia oli mukana myös toimintakertomuksissa 1992 - 1993 ja syksy 1993, jolloin menossa oli jo ammattikorkeakoulukokeilu.

Hoitotiede oli tuolloin Suomessa vielä uutta ja Hoitotiede-lehdessä, joka alkoi ilmestyä SHKSn eli Sairaanhoitajien koulutussäätiön toimesta 1989, käytiin keskustelua siitä, onko hoitotiede harhaa ja onko hoitotiedettä olemassa (Hentinen 1990, Kalkas 1990). Etelä-Suomen Sanomissa (kuva 1) taas käytiin 30.5 - 3.6 1991 lukijan sanassa dementiapäivillä esitellyn ARJA LIUKKOSEN (1990) väitöskirjan: "Dementoituneen potilaan perushoito laitoksessa" innoittamana keskustelua siitä saako hoitaja olla ihminen tai "epäihminen"? Väsyneelle hoitajalle ei ollut paljon tukea eikä koulutusta dementiaapotilaan hoitamiseen tarjolla, vaan itse piti hakea apua omaan jaksamiseensa. Ei ihme että hienot teoriat hoitamisesta jäivät usein kauas käytännöstä.

Kuva 1. Keskustelua hoitamisesta (Etelä-Suomen sanomat, lukijan sana 30.5 - 3.6.1991) -

Lukijan sana *SSS*

Saako hoitaja olla "epäihminen"?

Näin oli ehkä tarkoituksesi kysyä nimimerkki "Hikiset kädet". Osallistuin Lahden Terveystieteiden oppilaitoksen valmistujais-jumalanpalvelukseen, jonka oli hyvin hoitajaa hoitavaksi valmistellut pastori Arto Helle, mutta josta kaikki valmistuvat olivat pois.

Hän sanoi mm: "Ihminen ei ole tärkeä, vaan sitoutuminen ihmiseen, jotta hän voisi vapautua olemaan ihminen ihmiselle". Tähän lisäisin vielä Paracelsuksen 1500-luvulla lausuman totuuden: "Paras lääke ihmiselle on toinen ihminen."

Tiedät varmaan, että kun hoitaja väsyä eli hän alkaa siirtää vastuuta työstään ja pahoinvoinnistaan muille, tulee työkeäsi ja kovakouraisiksi hoidettavia kohtaan, hänen on lähde hakemaan työnohjausta tai muuta apua

voidakseen turvallisesti ja omaa kasvuaan ja ammattitaitoaan edistävasti purkaa pettymystään, kyllästymistään ja kiukkuaan vahingoittamatta hoitosuhdetta ja keskinäistä luottamusta.

Ota siis muovihanskat hiki-sistä käsistäsi, pese ja kuivaa ne ja lähde hakemaan apua henkiseen hätäsi, jotta saisit takaisin eläytymiskykyysi. Apua on tarjolla, sinä itse päätät, miten sitä käytät. Tervehdin sinua lämpimän, hellin käsin, sillä annoit minulle oivan aiheen puheeseen, jonka pidin valmistuneille hoitajille jakaessani stipendit niille, jotka kurssinsa arvion mukaan ovat edistäneet sen yhteishenkeä ja työkykyä.

Kaija Kaalamo, sairaanhoidon opettaja, ryhmätyökouluttaja ja psykodraama-ohjaaja.

Robottejako muka?

Työskentelen pitkäaikaisastolla hoitajana. Mielestäni Harjulan dementiapäivät olivat erinomaisen antoisia tilaisuus ja ilmapiiri meitä hoitajia arvostava. Pirstyin toden teolla ja tulipa runsaasti ajattelun aiheita.

Jos meillä hoitajilla on niin huono itsetunto, että syyllistämme itsemme jokaisen aliallisen luennon tuomasta tuulahduksesta, niin olisi kylmän suihkun ja tuuletuksen aika.

Dementiapäivillä mm. esiteltiin Arja Liukkosen väitös-

kirjan pohjalta viisi erilaista tapaa lähestyä dementia-potilasta, tarkasteltiin niitä ja peilattiin itseemme. Ketään ei syyllistetty. Eri asia on, kuka itse itsensä syyllisti.

Nimimerkin "Hikiset kädet" kirjoituksessa Harjulan dementiapäivistä totuus oli vääristynyt. Huomaatan vain, että hiki-sistä käsistä helposti lipsuu, joten olisi syytä tehdä jotakin oman hyvinvointinsa puolesta.

Olenko se minä

Terveydenhuoltohenkilöstön lisääntyvään koulutustarpeeseen perustettiin aikuiskoulutusosasto valtioneuvoston päätöksellä 1.8.1990. Tutkintoon johtava koulutus oli monipuolista. Täydennyskoulutuksen teemoina olivat vanhustyö, yrittäjyys, hallinto- ja lähityön johto, päihdehuolto ja kansainvälistyminen. 1991 alkoi väistymämuotoinen erikoistuminen (sisätauti-kirurginen ja psykiatria), 1992 alkoivat erikoislääkintävoimistelija- (fysioterapia), perushoitaja-, mielenterveyshoitajakoulutus sekä perushoitajasta sairaanhoitajaksi (sisätauti-kirurginen)-koulutus. (Lahden terveydenhuolto-oppilaitos 1989.)

Näihin aikoihin tuli taas esiin konkreettinen tarve lisätilasta. Koulutalon ahtaus tiedettiin jo rakennusvaiheessa, ja vuokratiloja oli edelleen Oikeustalossa. Rakennuksen laajentamiseksi perustettiin Lahden terveydenhoidon opetuksen kehittämissätiö. Sen ansiosta koulua laajennettiin kolmeen suuntaan. Lisärakennuksen rakentaminen aloitettiin syyslukukaudella 1990 ja se otettiin käyttöön 1.8.1991. Toukokuussa 1992 tulipalo vaurioitti pahoin uudet keittiötilat, joiden korjaus vei koko kesän. Korjattuihin tiloihin muutettiin elokuussa 1992. (Kuokkanen 1995.)

Hoitotyön opettaja **HELI OKSANEN** muistelee opiskeluaan sairaanhoitajaksi 90-luvun alussa.

”

Heli valmistui sairaanhoitajaksi Lahdesta 1992. Hän kertoo opiskeluajastaan” Kyseinen koulutus oli väliaikainen, jossa erikoistuttiin suoraan. Päivitin tutkinnon AMK-tutkinnoksi myöhemmin muistaakseni 1997. Olin todella innostunut opiskelija ja kiinnostunut kaikesta. Sain hyvät arvosanat kaikista kokonaisuuksista. Meitä oli viisi aikaisemman koulutuksen käynnyttä opiskelijaa ja meillä oli jo työkokemusta hoitotyöstä, joten sopeutuminen joukkoon vein aikansa. Luentoja oli paljon ja harjoitustunteja. Kaipasin keskustelujaa enemmän, sillä olin jo aikuinen siinä vaiheessa. Meitä oli kolmen hengen porukka, jonka kanssa olen edelleen yhteydessä. Teimme paljon ryhmätöitä yhdessä ja autoimme toisiamme opintojen aikana. Harjoittelu oli todella intensiivistä ja olimme lähes kaikilla erikoisaloilla harjoittelussa. Muistan hyvin viimeisen syventävän harjoittelun, kun sanoin ohjaajalle kahden päivän jälkeen, että voin vastata koko kokonaisuudesta. Hiki tuli, sillä huomasin melko pian, että vastuu oli liian suuri siinä vaiheessa. Muuten harjoittelu oli antoisaa.”

”

Opistosta ammattikorkeakoulukokeiluun

Sairaanhoitajakoulutus etsi uusia suuntia vuosina 1992 ja 1993 uusien koulutuskokeilujen myötä. Ammattikorkeakoulukokeilukokeilu käynnistettiin Lahdessa kahdeksan oppilaitoksen yhteistyönä 1.8.1992. Mukana perustamassa Lahden ammattikorkeakoulua (LAMK) olivat: Heinolan seudun kauppaoppilaitos, Lahden Diakoniaopisto, Lahden kauppaoppilaitos, Lahden muotoiluinstituutti, Lahden taideinstituutti, Lahden teknillinen oppilaitos, Lahden terveydenhuolto-oppilaitos ja Päijät-Hämeen sosiaalialan oppilaitos. Oppilaitokset olivat tuolloin kuntien ja valtion omistuksessa. (Kuokkanen 1995.)

Sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelmaan, hoitotyön suuntautumisvaihtoehtoon otettiin tuolloin 32 sairaanhoitajaopiskelijaa ja kuntoutuksen suuntautumisvaihtoehtoon 20 fysioterapeuttiopiskelijaa. Kuvassa kaksi ovat syksyllä 1992 aloittaneet ensimmäiset sairaanhoitaja- ja fysioterapiaopiskelijat ensimmäisenä opiskelupäivänään. Koulutuksen pituus oli 140 opintoviikkoa eli kolme ja puoli vuotta. Vastaavat ylioppilaspohjaiset opistoasteen linjat lakkautettiin, kun opiskelijat niistä valmistuivat. Ammattikorkeakoulu liitettiin Lahden terveydenhuolto-oppilaitoksen nimeen 1992. Aikuiskoulutusyksikössä alkoi aikuiskoulutussovellus aikaisemman sairaanhoitajatutkinnon suorittaneille koulutensa päivittämiseksi ammattikorkeakoulututkintoon (47–69 ov/140 ov). Myös Sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon johtava nuorisoasteen koulutus aloitettiin yhdessä Kiveriön lukion kanssa. Tavoitteena oli peräkkäisen koulutusjärjestelmän kehittäminen koulutusaikojen lyhentämiseksi. (Lahden terveydenhuolto-oppilaitos 1993a, Kuokkanen 1995.)

Kuva 2. Syksyllä 1992 ammattikorkeakoulukokeilussa aloittaneita sairaanhoitaja- ja fysioterapiaopiskelijoita ensimmäisenä opiskelupäivänä (Kuva: Eeva Stranius) †

Aiemmin keskitetysti valtakunnallisesti laaditut opetussuunnitelmat tehtiin nyt ammattikorkeakoulussa paikallisesti ja itsenäisesti, opettajakunnan ja työelämän edustajien kanssa yhteistyönä. Tärkeänä tavoitteena oli vahvistaa opiskelijoiden persoonallisia ominaisuuksia, kuten joustavuutta, rohkeutta, aloitekykyä sekä taitoa kehittää ja kehittyä. Opetuksen haasteiksi nousivat opiskelijan itseohjautuvuuden tukeminen, tutoroinnin kehittäminen, monimuoto-, lähi- ja iltaopetus ja projektioppiminen. Oppilaitoksen hallintokaavion mukaan oppilaitoksessa toimivat seuraavat tulosyksiköt ja tulosryhmät: kouluosasto, opisto-osasto, aikuiskoulutusosasto ja tukipalvelut. Sairaanhoidajia koulutettiin alkuvaiheessa sekä opistotasoisessa koulutuksessa (väistyvämuotoinen), että ammattikorkeakoulun hoitotyön suuntautumisvaihtoehdossa. Haasteena oli opetussuunnitelman kehittäminen vastaamaan sekä korkeakoulun, työelämän että opiskelijoiden tarpeita. (Lahden terveydenhuolto-oppilaitos 1993a.)

Opettajakuntaa lisäkoulutettiin ja koulutusta järjestettiin mm. yhteistoiminnallisesta oppimisesta, tulosjohtamisesta, ATK:sta ja kokemuksellisesta oppimisesta. Osa opettajista osallistui pätevyyttä lisäävään yliopistolliseen koulutukseen. Hoitotyön koulutuksessa yhteistyötä tehtiin alusta alkaen Tampereen yliopiston hoitotieteen laitoksen kanssa. Moniammatillista yhteistyötä työelämän ja muiden koulutusalojen välillä vahvistettiin perustamalla Lahden ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan kehittämis- ja kokeilukeskus Launeelle yhdessä työelämän toimijoiden, Päijät-Hämeen sosiaalialan oppilaitoksen ja Heinolan seudun kauppaoppilaitoksen kanssa. Kansainvälisyyteen painostettiin ja perustettiin kansainvälisyystyöryhmä, jonka puheenjohtajana toimi pitkään hoitotyön lehtori **MARJALEENA WILLIAMS**. Hänen laatimassaan Lahden terveydenhuolto-oppilaitoksen kansainvälistymisohjelmassa korostetaan kansainvälisten verkostojen luomista, monikulttuurisen ymmärryksen kehittämistä ja opiskelijoiden, opettajien ja muun henkilökunnan kielitaidon monipuolista kehittämistä. (Lahden terveydenhuolto-oppilaitos 1993a, Williams 1993.)

Ammattikorkeakoulun toinen vuosi haastoi opiskelijat ja opettajat entistä enemmän mukaan kehittämistoimintaan. Opisto-osastossa oli neljä tulosryhmää: opistotasoinen sairaanhoidaja ja fysioterapeuttikoulutus sekä ammattikorkeakoulun hoitotyön ja kuntoutuksen suuntautumisvaihtoehdot. Kehittämisen keskiössä olivat ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmien luominen, kokeilu ja toteuttaminen yhdessä opiskelijoiden ja käytännön työntekijöiden kanssa, opiskelijavalinnan kehittäminen valtakunnallisessa valintakokeilussa sekä opetuksen kehittäminen yhteisopetuksen, monialaisen opetuksen ja projektiopetuksen suuntaan. Opiskelijoiden itseohjautumista tuettiin ja käytännön työntekijöiden kanssa tehtiin yhteistyötä: hoitotyön suuntautumisvaihtoehdossa opetusta suunniteltiin yhdessä yhdeksän yhteistoimintaosaston kanssa. Yhteistyö Tampereen yliopiston hoitotieteen laitoksen kanssa mahdollisti konsultaatio-, tutkimus- ja koulutuspalveluiden käytön.

Aikuiskoulutusyksikössä järjestettiin sairaanhoidajille sekä täydennyskoulutusta, että tutkintoon johtavaa koulutusta (mm. sairaanhoidaja, sisätauti-kirurginen erikoissairaanhoitaja, sairaanhoidajan tutkinnosta ammattikorkeakoulututkinnoksi, sosiaali- ja terveysalan yrittäjyys, vanhustyö). Kuvassa kolme on aikuiskoulutusyksikön opettajia. Opetus aikuiskoulutusyksikössä toteutui monimuoto-opiskeluna ja lähiopetus iltaopetuksena. Näin mahdollistettiin opiskelu työelämässä toimiville. Aikuiskoulutusyksikössä aikuiskoulutusjohtajana toimi SHO **RITVA SÖYRING**. (Lahden terveydenhuolto-oppilaitos 1993b.)

Kuva 3. Aikuiskoulutusyksikön opettajat syksyllä 1994 (Kuva: Eeva Stranius) †

Tukea hoitotyön opettamisen ja opetussuunnitelman kehittämiseen korkeakoulutasoa vastaavaksi saatiin mm. Sairaanhoidajaliitolta, joka julkaisi vuonna 1993 Sairaanhoidajakoulutuksen laatuvaatimukset, joissa korostuivat sairaanhoitajien valmiudet kriittiseen ajatteluun ja suunnitelmalliseen, itsenäiseen ja eettiseen toimintaan sekä hoitotyön ja oman ammattinsa kehittämistaidot ja hoitotyön auttamismenetelmien kehittyminen. Opetuksen tuli pohjautua hoitotieteelliseen tietoon ja teoreettisessa ja käytännön opetuksessa oli oltava yhtenevä näkemys hoitotyöstä ja sen tietoperustasta. (Suomen sairaanhoidajaliitto 1993.)

Sairaanhoidajakoulutuksen haasteisiin kuului ammattikorkeakoulun kehittämisen alusta alkaen kysymys sairaanhoidopintojen tiedeperustasta. Kaija Manninen (1995) kirjoitti ammattikorkeakoulun kansainvälistä arviointia varten kokoamassaan taustaraportissa hoitotyön opettajien lisäkoulutustarpeesta ja siitä että hoitotieteellinen opetus ja tutkimus ovat tarpeellinen ja välttämätön edellytys terveysalan ammattikorkeakoulutuksen kehittymiselle. Hoitotieteellisen jatkokoulutuksen hankkiminen yleistyi opettajien keskuudessa myös Lahdessa. Vuonna 1994 Terveystieteiden kandidaattikoulutuksessa Tampereen yliopistossa hoitotieteen laitoksella opiskeli viisi opettajaa. Osa opettajista opiskeli hoitotiedettä Kuopion yliopistossa ja osa kasvatustiedettä tai aikuiskasvatustiedettä eri yliopistoissa ja korkeakouluissa.

Monialainen yhteistyö, kansainvälisyys ja opetussuunnitelman kehittäminen

Monialaisen yhteistyön ja Sosiaali- ja terveysalan yhteisten opintojen kehittäminen oli yksi Lahden ammattikorkeakoulukokeilun tavoitteista, mutta se vaati pitkäjänteisyyttä. Alan ongelmina ja kehityksen jarruina nähtiin koulutusammattien rajojen jäykkyys, vaikeus siirtyä keskiasteelta korkea-asteelle, koulutuksen määrällinen riittämättömyys ja sosiaali- ja terveysalan koulutuksen ja ammattien eriytyneisyys. Näihin haasteisiin pyrittiin vastaamaan jo kesällä 1990 suunniteltaessa Lahden diakoniaopiston, Lahden terveydenhuolto-oppilaitoksen ja Päijät-Hämeen sosiaalialan oppilaitoksen yhteisyrityksenä ammattikorkeakoulua ja ryhtymällä rakentamaan yhteistä koulutusohjelmaa. Suuntautumisvaihtoehdoiksi valikoituivat tuolloin diakonia, hoitotyö, kuntoutus, sosiaalikasvattaja ja sosiaaliohjaaja. Lahden diakoniaopisto erosi sittemmin (1992) omaksi koulutusohjelmakseen. Kokeilussa järjestettiin aluksi kaikille Lahden ammattikorkeakoulun opiskelijoille yhteisiä opintoja 17 opintoviikkoa, mutta määrä putosi vähitellen 10 opintoviikoksi, mikä kertoi yhteisten opintojen järjestämisen haasteellisuudesta. Opiskelijapalautteen mukaan yhteiset opinnot, varsinkin sekaryhmät, olivat antoisia, mutta jäivät kovin pinnallisiksi. Niiden merkitys jäi ammatin näkökulmasta epäselväksi opiskelijalle, niiden taso oli kirjavaa ja niihin liittyi runsaasti käytännön ongelmia kuten ilmoittautumiset, matkat, ajoitukset ja suoritusmerkinnät. (Lahden va ammattikorkeakoulu 1994a.)

Lahden ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan kokeilukeskus vahvisti toimintaansa moniammatillisen yhteistyön ja projektiopetuksen kehittämisen tukena. Edellisten tavoitteiden lisäksi kokeilukeskuksessa oli tarkoitus kehittää yksityistä palvelutuotantoa ja harjoittaa tutkimustoimintaa. Kokeilukeskuksessa opiskelivat yhdessä sairaanhoitajaopiskelijat, sosiaalialan opiskelijat ja kauppaoppilaitoksen opiskelijat osana käytännön harjoitteluaan. (Lahden va ammattikorkeakoulu 1994a.)

Kansainvälistyminen oli yksi ammattikorkeakoulukokeilun keskeinen painopiste. Sairaanhoidajakoulutuksessa se tarkoitti vierailuvia luennoitsijoita ja vierailijoita USA:sta, Kanadasta ja Ruotsista sekä opettajien osallistumista kansainvälisiin konferensseihin ja seminaareihin. Rehtori **RITVA KUOKKANEN** ja lehtori **TUULIKKI TOIKKANEN** osallistuivat amerikkalaisen hoitotyön teoreetikko **ROSEMARIE R. PARSEN** kutsumana hoitotyön teoriaseminaariin ja laadullisen tutkimuksen koulukseen Marylandissa ja Chicagossa syksyllä 1993. Tästä alkoi yhteistyö, jonka aikana useampi opettaja vieraili tohtori Parsen seminaareissa Pohjois-Amerikassa ja hänen oppilaitaan vieraili Lahdessa. Yhteistyösuhteita luotiin myös Eurooppalaisiin alan oppilaitoksiin. Opiskelijaryhmä vieraili Tartossa tutustuen paikalliseen terveydenhuoltoon ja sairaanhoitajien koulukseen. Opiskelijavaihtoa käynnisteltiin: yksi sairaanhoitajaopiskelija opiskeli syyslukukauden Torinossa, Italiassa Erasmus Freemover -apurahan mahdollistamana. Kansainvälisyyttä integroitiin myös opiskelijoiden opintoihin: englanninkielen opetusta oli hoitotyöopinnoissa yksi opintoviikko ja osaa Kansanterveystieteen perusteista tarjottiin vaihtoehtoisesti englanninkielisenä. Opettajille järjestettiin ruotsin-, englannin- ja saksankielen opetusta. (Lahden terveydenhuolto-oppilaitos 1993b.)

Hoitotyön suuntautumisvaihtoehdon opetussuunnitelma saatiin kokonaisuutena hahmoteltua keväällä 1994. Opetussuunnitelman perustaa, sen filosofisia ja teoreettisia lähtökohtia pyrittiin selkeyttämään. Niitä etsittiin fenomenologiasta, eksistentialismista ja

dialogisesta etiikasta. Hoitotieteen tohtori **ROSEMARIE RIZZO PARSEN** Human Becoming teoriaa opiskeltiin mm. Lahdessa vierailleiden Parsen oppilaiden **GAIL MITCHELLIN** (Dr.) ja **CRISTINE JONASIKSEN** (MScN) keväällä 1994 pitämässä viikon kestäneessä seminaarissa. Seminaari herätti paljon laajempaakin mielenkiintoa, ja jatkoseminaari järjestettiin helmikuussa 1995. Kuvassa neljä ovat vierailevat luennoitsijat keväällä 1994 ja kuvissa viisi ja kuusi seminaarin osanottajia talvella 1995.

Hoitotyön kehittämistä Parsen teorian pohjalta toteutettiin myös yhteisessä projektissa Päijät-Hämeen keskussairaalan sisätautiyksikön 33–34, Torontossa sijaitsevan The Queen Elizabeth Hospitalin ja tohtori Parsen kanssa. Syksyllä 1994 kaksi opiskelijaa, rehtori, kaksi opettajaa ja yksi Päijät-Hämeen keskussairaalan hoitotyön edustaja tekivät opintomatkan Kanadaan ja Yhdysvaltoihin, tutustuen Parsen teoriaan ja sen soveltamiseen hoitotyössä. Oppilaitos oli mukana kansainvälisessä HOPE-tutkimusprojektissa, jonka tausta-ajatteluna oli tohtori Parsen teoria. Teoria sai osakseen myös kritiikkiä ja sen käytännön sovellettavuutta ja tieteellisyyttä kyseenalaistettiin.

Kuva 4. Vierailevat luennoitsijat Parsen teorian asiantuntijat Gail Mitchell ja Cristine Jonas tervetuliaistilaisuudessa Hoitajankadulla Lahden terveydenhuoltooppilaitoksessa (Kuva: Eva Stranius) †

↑ Kuvat 5. Luento kuuntelemassa Parse-seminaarissa (Kuva: Eeva Stranius) ↑

↓ Kuva 6. Parse-seminaarinosanottaja talvella 1995 (Kuva: Eeva Stranius) ↓

Tutkimusyhteistyötä käynnisteltiin laajemminkin. Sairaanhoidon tutkimuslaitoksen ja Lahden terveydenhuolto-oppilaitoksen välillä tehtiin yhteistyösopimus, ja oppilaitos liittyi osaksi tutkimuslaitoksen tutkimusverkostoa. Vastuuhenkilönä toimi lehtori **TUULIKKI TOIKKANEN**. (Lahden terveydenhuolto-oppilaitos 1994a, Williams 1995.)

Kansainväliset yhteistyöverkostot mahdollistivat opiskelija- ja opettajavaihdot. Syksyllä 1994 käynnistyi pohjoismainen yhteistyö neljän hoitotyön oppilaitoksen Nordplus -ohjelmalla. Mukana olivat Lahden terveydenhuolto-oppilaitoksen lisäksi Vårdhögskolan Falun, Skaraborgs vårdhögskola Skövde ja Jämsän terveydenhuolto-oppilaitos. Verkkoa oli tarkoitus laajentaa muihin pohjoismaihin ja yhteiseksi teemaksi valittiin "Ympäristö ja terveys". Samana vuonna solmittiin myös yhteistyösopimukset brittiläisen Durham and Teeside College of Nursingin ja hollantilaisen Rijkshogeschool Groningenin kanssa. (Williams 1995.)

Laitoksen toiminnassa oli vuonna 1994 rehtori **RITVA KUOKKASEN** vuosikertomuksessa tekemän yhteenvedon mukaan keskitytty kansainvälisyyden ja kirjasto-, ATK-palveluiden kehittämisen ohella opetussuunnitelmien kehittämiseen ja oppilaitoksen itsearviointiin. Opetus- ja oppimismenetelmien kehittämistyössä painopisteenä oli ollut erityisesti projektityöskentelyn opiskelu sekä Launeen sosiaali- ja terveystieteiden keskuksessa että oppilaitoksen muussa toiminnassa. Yhteisten opintojen käynnistämistä projektein toteutettavaksi keuhkokuumeen suunniteltiin yhdessä sosiaali- ja terveystieteiden ja diakonian kanssa (STD-projekti). Opettajat ja koko henkilökunta olivat työnsä ohella opiskelleet hankkiakseen valmiuksia ammattikorkeakoulun ja kehittämistyön eteenpäin viemiseksi. Hoitotyön tulosyksikössä oli eletty jatkuvassa muutoksessa ja toimintaa oli leimannut innovatiivisuus ja yritteliäisyys. Opetuksessa oli otettu käyttöön projektityöskentely. Osa opiskelijoiden päättötyöprojekteista oli monialaisia ja yhteistyössä työelämän kanssa toteutuvia. (Kuokkanen 1994, Lahden terveydenhuolto-oppilaitos 1994a.)

Ammattikorkeakoulukokeilussa laitosten itseraportteihin koottiin kehittämiskohteita. Vuoden 1994 itsearviointiraportissa kiinnitetään huomiota mm. tutoroinnin kehittämiseen, kirjastopalveluiden kehittämiseen, opiskelijavalintaan, ATK-palveluihin ja kansainväliseen toimintaan. Huolta aiheutti vieraskielisten oppikurssien ja materiaalin puute. Opiskelijat olivat raportin mukaan motivoituneita vieraskieliseen opetukseen mutta opettajat kokivat vaikeana vieraskielisen opetuksen. (Lahden va ammattikorkeakoulu 1994.)

Sisällys

SAATTEEKSI	1
Erja Muurinen	
TILAPÄISESTÄ SAIRAANHOITAJAKOULUSTA AMMATTIKORKEAKOULUKSI	2
Ritva Kuokkanen	
LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU TÄNÄÄN 27.2.1995	6
Ritva Söyring	
KESKÖSEN SYNTYMÄ JA SIITÄ SELVIYTYMINEN ÄIDIN KOKEMANA	7
Erja Muurinen	
VANHENEMISEN KOKEMINEN	8
Tuulikki Toikkanen	
AIVOINFARKTI- JA REISILUUN MURTUMAPOTILAIDEN KUNTOUTUMINEN - vuoden seurantaratkaisu Kymenlaaksossa	10
Liisa Suhonen	
OPETUKSEN JA TYÖELÄMÄN YHTEISTYÖTÄ 40 VUODEN AJAN	12
Airi Koskentola	
POTILAAT PERSOONINA JA HEIDÄN TERVEYSONGELMANSÄ HOITOTYÖN MIELENKIINNON KOHTEENA. Sairaanhoitajien käsitykset terveydestä potilaiden hoitamisen lähtökohdista	14
Päivi Åstedt-Kurki	
KANSAINVÄLISYYTTÄ KAUTTA AIKAIN	17
Marjaleena Williams	
THE THEORY OF HUMAN BECOMING: A NEW WIND' FOR THE YET-TO-BE	19
Rosemarie Rizzo Parse	
PARSES HUMAN BECOMING THEORY IN CANADA: AN OVERVIEW	20
Gail Mitchell	

Juhlavuosi

Sairaanhoitajakoulutus täytti 40 vuotta 1995. Vuoden teemaksi valittiin "Uusiin tuuliin", millä haluttiin korostaa oppilaitoksen ajanmukaista toiminnallisuutta. Juhlajulkaisussa olevan Terveystieteiden oppilaitoksen tunnuksen Uudet tuulet suunnitteli oppilaitoksen opettaja **OUTI KUUSAJOKI** (kuva 7).

Juhlaviikolla oli erilaisia tapahtumia mm. oppilaitoksen avoimet ovet ja viikko huipentui 40-vuotisjuhlaan perjantaina 31.3. Juhlavuoden kunniaksi oppilaitos teetti Lahden ammattikorkeakouluun kuuluvasa Muotoiluinstituutissa 10, 20 ja 30 vuotta palvelleille ansiomerkit ja järjesti Studia generalia-luentosarjan oppilaitoksella. Juhlajulkaisu "Uusiin tuuliin jo 40 vuotta" esittelee koulun historiaa ja nykypäivää, mutta myös alan tutkimusta. (Lahden ammattikorkeakoulu 1995.) Rehtori **RITVA KUOKKANEN** ja vararehtori **ERJA MUURINEN** puhuivat juhlassa (kuva 8). Juhlajulkaisussa on kuvassa yhdeksän.

Kuva 7. Oppilaitoksen tunnus Uudet tuulet ja Juhlajulkaisun sisällysluettelo (Kuva: Eeva Stranius) ←

Kuva 8. Rehtori Ritva Kuokkasen ja vararehtori Erja Muurisen tervehdykset (Kuva: Eeva Stranius) †

Terveydenhuolto-oppilaitoksen toiminnan painopisteet olivat juhlavuonna oppimisen ja opetuksen kehittäminen, opiskelijavalinnan kehittäminen, työelämäyhteyksien monipuolistaminen ja kansainvälisen toiminnan lujittuminen. Yhteistyönä laitoksella toteutettiin sosiaali- ja terveysalalle yhteiset perusopinnot projektina, jossa opiskelivat sekaryhmissä keväällä 1995 ammattikorkeakoulussa aloittaneet sairaanhoitaja- fysioterapeutti- ja diakonissa-sairaanhoitajaryhmät. (Lahden terveydenhuolto-oppilaitos 1994b.)

Myös omistajavaihtoon valmistauduttiin. Edessä oli muutos valtion ylläpitämästä koulusta kunnalliseen omistukseen. Terveydenhuolto-oppilaitokset olivat pääosin kuuluneet valtiolle vuosikymmenet, mutta nyt valtio oli valtakunnallisesti luopumassa kaikista oppilaitoksistaan vuodesta 1996 alkaen. Omistusohjajamuutoksesta käytiin neuvotteluja Lahdesakin ja Opetusministeriö teki päätöksen 10.4.1995 luovuttaa Lahden muotoiluinstituutin, Lahden teknillisen oppilaitoksen ja Lahden terveydenhuolto-oppilaitoksen ylläpitämisoi-keuden Pääjt-Hämeen koulutuskonsernille 1.1.1996 alkaen (Opetusministeriö 1995, Lahden terveydenhuolto-oppilaitos 1994b.)

Kuva 9. Juhlayleisöä (Kuva: Eeva Stranius) †

Ammattikorkeakoulun myötä opiskelijamäärät terveydenhuolto-oppilaitoksessa kaksinkertaistuivat neljässä vuodessa (v.1990 keväällä 412, v. 1995 n. 800). Henkilökuntaa oli nyt yhteensä 67 joista opettajia rehtori ja aikuiskoulutusjohtaja mukaan lukien 55 ja tukitiimiläisiä 12. (Lahden terveydenhuolto-oppilaitos 1994b.) Tukitiimi, toimistotiimi, opintotiimi, kirjastotiimi ja neuvontatiimi tarjosivat monenlaisia palveluja niin opiskelijoille kuin opettajillekin. Henkilökuntaan kuului myös monistaja, jonka työaika oli 9–15 ja joka tarjosi monistuspalvelua: opettajat toimittivat monistettavat työt monistamoon. Toimitusaika oli kaksi vuorokautta. (Lahden terveydenhuolto-oppilaitos 1994c)

Hoitotyön koulutuksen tuloksyksikössä opiskeli kuusi ammattikorkeakouluryhmää ja kuusi opistoasteen ryhmää (Lahden terveydenhuolto-oppilaitos 1994b). Joulukuussa 1995 valmistuivat ensimmäiset sairaanhoitajat ammattikorkeakoulusta. Kuvassa 10 ensimmäisestä ammattikorkeakouluryhmästä valmistuneita sairaanhoitajia kevättalvella 1996.

Kuva 10. Ensimmäiseen ammattikorkeakoulusta valmistuneeseen sairaanhoitajaryhmään kuuluneita sairaanhoitajia tutorinsa Anne Vuoren kanssa talvella 1996 (Kuva: Eeva Stranius) †

Vakinaiseen ammattikorkeakouluun

Monialainen Lahden ammattikorkeakoulu vakinaistettiin maan ensimmäisten joukossa 1.8.1996. Kokeilussa mukana ollut Lahden diakonian instituutti liittyi myöhemmin osaksi valtakunnallista Diakonia -ammattikorkeakoulua ja erosi Lahden ammattikorkeakoulusta. Hoitajankadulla sijaitseva koulutalo jäi ammattikorkeakoulun käyttöön, ja siitä tuli Lahden ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveysalan laitos, jonka johtajana toimi koulutusjohtaja **RITVA KUOKKANEN**. Laitokselle asetui fysioterapeuttien, sairaanhoitajien ja sosionomien koulutus. Vuosina 1996–2014 Lahden ammattikorkeakoulun ylläpitäjä oli Päijät-Hämeen koulutuskonserni. (Kuokkanen ym. 1996.)

Ammattikorkeakouluun perustettavien lehtorin virkojen vaatimukset muuttuivat aiemmasta. Nyt vaadittiin soveltuva ylempi korkeakoulututkinto tai erittäin hyvä perehtyneisyys viran tai toimen tehtävänä. Vaadittiin myös vähintään 35 opintoviikon laajuiset opettajankoulutuksen pedagogiset opinnot tai aineenopettajan kasvatustieteelliset opinnot. Ammattiopintojen kuulussa opetustehtävään vaadittiin myös kolmen vuoden käytännön kokemus tutkintoa vastaavassa tehtävässä. (Lahden ammattikorkeakoulu 1996.) Monella hoitotyön opettajalla olikin jo tässä vaiheessa lisäkoulutuksella hankittu maisterin pätevyys, tai siihen johtava koulutus oli käynnissä.

Lahden ammattikorkeakoulussa oli aloitettu yhteinen laatutyöskentely, ja terveydenhuolto-oppilaitoksessa oli kehitetty systemaattista laatujärjestelmää vuodesta 1993 lähtien. Laatukäsikirja ja Uudet Tuulet niminen kuvaus Lahden terveydenhuolto-oppilaitoksen toiminnasta laatupalkinnon kriteeristöä mukaillen valmistuivat helmikuussa 1996. Laatukäsikirjassa kuvattiin mm. toiminnan filosofiaa, päämääriä, strategiaa ja tulossiköiden ydintehtävää ja -osaamista. Hoitotyön koulutuksen ydintehtäväksi määriteltiin ammattikorkeakoulutasoisen hoitotyön koulutuksen tarjoaminen. Ydinosaamista oli hoitotyön asiantuntijuuteen ohjaaminen ja terveyttä edistävän hoitotyön kehittäminen erilaisissa oppimisympäristöissä yhteistyössä työelämän kanssa. Toiminnan kuvauksessa määriteltiin mittareita ja nimettiin vastuuhenkilöitä. Henkilöstöä kannustettiin joustavuuteen ja nopeaan reagointiin rohkaisemalla ”joskus jopa pakottamalla” (Kuokkanen ym. 1996, 23) uusien, haasteellisten erilaisten toimintatapojen käyttöön ottoon (esim. työelämän kanssa tehtävät yhteiset projektit). Toiminnan kuvauksessa mainitaan myös, että epäonnistuminen sallitaan. Johtoryhmän työelämäyhteyksille asettamat toiminnan painopisteet olivat harjoittelupaikkojen varausten kehittäminen, harjoittelun ohjauksen kehittäminen ja työelämäprojektien luominen ja monipuolistaminen. Harjoittelupaikkojen yhteistä atk-pohjaista varaus- ja palautejärjestelmää kehitettiin Lahden kaupunginsairaalan ja Päijät-Hämeen keskussairaalan kanssa. (Kuokkanen ym. 1996, Oinonen & Lehtonen 1996.)

Projektityöskentely ja projektioppiminen olivat opetuksessa ja työskentelymuotoina suositeltavia. Yhtenä esimerkkinä työelämän kanssa tehtävistä yhteisistä projekteista on Asiantuntijuus lastenhoitotyössä -hanke, joka toteutettiin yhdessä PHKS:n lastenosastojen, lastenhoitotyön opettajan ja hoitotyön opiskelijan kanssa. Projektin päätavoitteena oli Lastenhoitotyön asiantuntijuuden ”löytämisen” koulutuksessa ja työelämässä ja osatavoitteina koulutuksen ja työelämän todellinen kohtaaminen, uudenlaisten yhteistoimintamuotojen löytäminen, oman toiminnan kriittinen tarkastelu ja oman työn kehittäminen. Projektissa toteutettiin kolme koulutuspäivää, opiskelijan syventävät opinnot ja opinnäytetyö. Projektin tuloksia hyödynnettiin lastenhoitotyön

kehittämisessä Päijät-Hämeen keskussairaалassa ja lastenhoitotyön opetuksen ja opetussuunnitelman kehittämisessä hoitotyön koulutuksessa. (Rantala & Muurinen 1996.)

Toisena esimerkkinä on **VIIDEN MARKAN** -ohjausprojekti, joka toteutettiin yhteistyössä Lahden ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystalon, Lahden kaupunginsairaalan ja avoterveydenhuollon kanssa. Projektin tavoitteena oli hoitotyön ja kuntoutuksen opiskelijoiden käytännön harjoittelun ohjauksen kehittäminen käynnistämällä oman työn kehittäminen työpaikoilla toimintatutkimuksen ja projektityöskentelyn periaatteita hyödyntäen. Projektin nimi viittasi siihen, että Lahden sosiaali- ja terveystaloston, Lahden kaupungin ja Lahden terveydenhuolto-oppilaitoksen kanssa oli sovittu, että vuoden 1996 alusta opiskelijoiden harjoittelun ohjausmaksusta kerrytetään viisi markkaa päivältä oppilaitoksen kassaan ja kertynyt raha käytetään organisaatioiden yhteistyön ja opiskelijoiden harjoittelun ohjauksen kehittämiseen koulutuksen avulla. Projektin katsottiin päässeen tavoitteeseensa vahvistaessaan moniammatillista yhteistyötä ja kehittäessään toimintakulttuuria opiskelijoiden, ohjaajien ja opettajien yhteistyönä. (Toikkanen & Vehviläinen 1997.)

Opiskelijoita tuettiin ohjauksen keinoin tutoroimalla. Tutorointi jaettiin yleistutorointiin ja ainetutorointiin. Ensimmäisenä opiskeluvuotena panostettiin opiskelutaitojen ja itseohjautuvuuden kehittämiseen, samoin ryhmässä toimimisen taitojen kehittämiseen ja ohjaustaitojen kehittämiseen. Tutorointiprosessia kuvattiin koko koulutuksen ajan etenevänä oppijakeskeisenä, oppimisen ja ammatillisen kasvun tukemista painottavana ohjausprosessina. Siinä mahdollistui pitkä ohjaussuhde, opiskelijan rinnalla kulkeminen kullekin opettajaohjaajalle. Oppilashallinnon uusi ohjelmaversio Winha tuli käyttöön kesällä 1996, jolloin yhteisten opintojaksojen valinta oli opiskelijoille hieman helpompaa. Arvioinnissa keskeistä oli itsearviointi, vertaisarviointi ja portfolioarviointi. Ammattikorkeakoulun yhteisiä toimintalinjoja etsittiin mm. kehittämällä yhteisiä opintoja keskusyksiköjohtoisesti, vaikka eri laitokset toimivat käytännössä muuten hyvin itsenäisesti. STD-projektissa kehitettiin edelleen yhteisiä perusopintoja yhdessä sosiaali- ja terveystalon ja diakonian koulutusohjelmien opiskelijoiden ja opettajien kanssa. Projektissa haettiin yhteistyökumppaneita sidosryhmistä ja oppilaitoksen ulkopuolelta. Pyrittiin työskentelemään oikeiden asiakkaiden kanssa. (Kuokkanen ym. 1996.)

Hoitotyön suuntautumisvaihtoehdossa sairaanhoitajat opiskelivat seuraavia kokonaisuuksia: hoitotyö ihmisen terveyden edistäjänä ja tukijana, aikuisen hoitotyö, perhe ja hoitotyö, yhteisön hoitotyö ja hoitotyön syventävät opinnot. Huolestuneita oltiin opiskelunsa keskeyttäneiden määrän kasvusta ja opiskeluaikojen venymisestä erityisesti ammattikorkeakoulun puolella. Huolta aiheuttivat myös opettajien ATK-taitojen heikkous ja heidän saamansa liian vähäinen tuki. (Kuokkanen ym. 1996.)

1997 jatkettiin vakinaisena ammattikorkeakouluna ja panostettiin ammattikorkeakoulutasolla mm. tiimivalmentajien koulutukseen (Ilmavirta 1997). Hoitotyön koulutuksessa jatkui opetussuunnitelman edelleen kehittäminen ja uusien opetusmenetelmien, kuten yhteistoiminnallinen opetus ja erilaiset ryhmätyömuodot, harjoittelu. Hoitotyön teoreettikko Rosemarie Rizzo Parsen teoriaa syvennettiin toukokuussa Hoitotyön ydin -teemapäivillä (19.5.–23.5.1997), jonka otsikkona oli Ihmisenä kehittyminen teorian pohjalta. Luennoitsijoina olivat jo aikaisemminkin Lahdessa vierailleiden kanadalalaisten PhD Gail Mitchellin ja PhD candidate Cristine Jonas-Simpsonin lisäksi, johtamista tutkinut TtL Hilikka Dufva Kymenlaakson ammattikorkeakoulusta ja THT, Dosentti Arja Isola Kuopion yliopistosta. (Lahden ammattikorkeakoulu 1997a.)

Loppuvuodesta tehtiin hanke-esitys sosiaali- ja terveysalainpainotteisen oppimiskeskukseen suunnittelemisesta vuosina 1998–1999. Vuonna 1992 aloittanut Launeen sosiaali- ja terveysalan kokeilukeskus ja 1995 käynnistynyt, 1997 monialaiseksi sosiaali- ja terveysalan klinikaksi laajentunut, Fysioterapian klinikka olivat luoneet pohjaa monialaiselle sosiaali- ja terveysalan oppimiskeskukseksi, joka aloitti toimintansa Oppimiskeskus Optiimina syyslukukauden 1999 alusta ja sijaitsi fyysisesti Sosiaali- ja terveysalan laitoksella Hoitajankadulla. Oppimiskeskukseen tavoitteena oli tarjota opiskelijoille monialaista ja käytännönläheistä oppimista erilaissa projekteissa ja todellisissa asiakastilanteissa. Etelä-Suomen Sanomat uutisoi marraskuussa että Lahden dementiaivanhuksille suunnitellaan päivätoimintaa ja Oppimiskeskus Optiimi voisi aloittaa dementia-ryhmän helmikuussa (Taunila 1999). (Lahden ammattikorkeakoulu 1998a, Muurinen 1997.)

Seuraavassa kuvassa ovat keväällä 1997 ammattikorkeakoulusta valmistuneet sairaanhoitajat. Lahdessa perinteeksi muodostuneen käytännön mukaan valmistuvat sairaanhoitajat lukivat valmistumisjuhlassaan yhteen ääneen sairaanhoitajan lupauksen: ”Lupa- paan, että vakaa ja vilpittömän tahtoni on sairaanhoitajan tointa harjoittaessani, parhaan kyyni ja ymmärryksen mukaan, täyttää ne velvollisuudet, jotka minulle sairaanhoitajana kuuluvat ja pitää aina mielessäni sairaanhoitajan työn korkeat ihanteet”. Sairaanhoitajan lupaus liittyy ammattietiikkaan ja tuli Suomessa sairaanhoitajakouluissa yleisesti käyttöön 1950-luvulla. Se pohjautuu aiempiin erilaisiin eettisiin lupauksiin, joita sairaanhoitajat antoivat jo viime vuosisadalla. Esim. Yhdysvalloissa 1893 laadittiin ns. Florence Nightingalen vala, jonka ohjeita sovellettiin myös Suomessa. Lupauksen taustalla on lääkäreiden vuosituhatia vanha Hippokrateen vala, joka on kirjoitettu antiikin Kreikassa. Tämä valmistumisjuhlaan liittyvä perinne on säilynyt Lahdessa näihin päiviin asti. (Sorvettula 1998, 307 – 308, Sairaanhoitajan lupaus 1990.)

Kuva 11. Keväällä 1997 valmistuneet sairaanhoitajat AMK (Kuva: Eeva Stranius) ↓

SOSIAALI- JA TERVEYSALAN LAITOS OPISKELIJAT 540 HENKILÖSTÖ 53,5						
TUKI- PAL- VELU- TIIMI, 6,5	SOSIAALI- JA TERVEYSALAN KOULUTUSOHJELMA			KUNTOU- TUSALAN KOULUTUS- OHJELMA	JORY LAI- TOK- SEN JOH- TO- RYH- MÄ	
	SOTI SOSIAALIALAN TIIMI 16 opettajaa		HOTI HOITOTYÖN TIIMI 17 opettajaa	FYTI FYSIOTERA- PIAN TIIMI 8 opettajaa 2 fysioterap.		
TIE- TO- KES- KUS, 2	SOSIAALI- KASVAT- TAJA 70 opiskelijaa	SOSIAALI- OHJAAJA 126 opiskelijaa	YHTEISÖ- PEDAGOGI 7 opiskelijaa	SAIRAA- HOITAJA 217 opiskelijaa	FYSIOTERA- PEUTTI 96 opiskelijaa	KOU- LUTUS- JOH- TAJA, YLI- OPET- TAJAT, SIH- TEERI
ATK 2	MUU KOULUTUS: - monialainen pätev.koul. 16 opisk. - yksityisopiskelijat 9 opisk. - työvoimapolitiittinen koul. 19 opisk.					

Kuva 12. Sosiaali- ja terveysalan laitoksen organisaatio helmikuussa 1998 (Lähde: Lahden ammatti-
korkeakoulu 1998a) †

Sairaanhoitajan suuntautumisvaihtoehdon opetussuunnitelmaan 1997–1998 kirjattiin tavoitteeksi vastata muuttuvan yhteiskunnan ja väestön tarpeisiin. Koulutuksen kehittämisvisiona oli jatkuvasti tarkentuva kuva laaja-alaisesta sairaanhoitajasta, joka kykenee osallistumaan terveysalan yhteistyöhön hoitotyön asiantuntijana, terveysalan kehittämiseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Opetussuunnitelmassa koulutuksen perustana nähtiin ammatillisiin tieteisiin kuuluva hoitotiede. Muiden tieteenalojen tietoa käytetään sovelletusti. Hoitotieteen kiinnostuksen kohteet muodostavat käsitteet: ihminen, terveys, ympäristö ja hoitotyön toiminta. Hoitotyön alaan kuuluvat lisäksi johtaminen, opettaminen ja tutkiminen, joihin hoitotyön opiskelijat perehtyvät opintojensa alusta alkaen. Sairaanhoitajan toiminnan lähtökohdista nähdään hoitotyön palvelua hakevan ihmisen arvojen ja elämäntilanteen tunnistaminen, ja päämääränä yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen terveyden edistäminen ja tukeminen. (Lahden ammattikorkeakoulu 1997b.) Jälkikäteen arvioituna tavoitteet ovat todella kunnianhimoisia ja niiden saavuttaminen on ollut varmasti haastavaa niin opiskelijoille kuin opettajillekin.

Opetusta haluttiin kehittää projektioppimisen suuntaan. Hoitotyön tiimi ja sairaanhoitajaopiskelijat olivat mukana Sosiaali- ja terveysalan laitoksen ja Kärkölässä sijaitsevan Koskisen Oy:n vaneriyksikön kanssa vuonna 1997 yhdessä käynnistämässä monialaisessa **ELMENOX**-projektissa. Projekti oli EU-projektin Osajana halki elämän osaprojekti. Sen tavoitteena oli vaneritehtaan työntekijöiden työssä jaksamisen ja hyvinvoinnin edistäminen sekä työkyvyn ylläpitämien ja parantaminen (Koskikuki-konserni 1997.)

Sosiaali- ja terveysalan laitoksella työskenteli helmikuussa 1998 yli 600 henkilöä: opiskelijoita, opettajia ja muuta henkilökuntaa. Kuvassa 12 näkyy miten laitos oli organisoitunut tiimeiksi. Laitoksessa toimi kaksi koulutusohjelmaa: sosiaali- ja terveysalan ja kuntoutusalan koulutusohjelmat, joissa toimivat hoitotyön, sosiaaliohjaajan, sosiaalikasvattajan, yhteisöpedagogin ja fysioterapian suuntautumisvaihtoehdot. Hoitotyön tiimissä toimi 20 opettajaa (ks. kuva 13).

Kuva 13. Hoitotyön tiimin opettajia talvella 1998 (Kuva: Eeva Stranius)

Kuvassa 14 hoitotyön opiskelijat esittelevät sairaanhoitajien pukuja kautta historian pukuesittelyssä, jonka he olivat koonneet yhdessä tutoreidensa **TAINA ANTOSEN** ja **AINO MATTILA-HALMEEN** kanssa Sairaanhoitajaliiton juhlanäyttelyyn. Vuonna 1998 oli kulunut 100 vuotta sairaanhoitajien järjestötoiminnan alkamisesta Suomessa (Sorvettula 1998). (Lahden ammattikorkeakoulu 1998a.)

Kuva 14. Hoitotyötä 100 vuotta Suomessa. Lahden ammattikorkeakoulun sairaanhoitajaopiskelijat kokosivat pukuesittelyyn vuonna 1998 Sairaanhoitajaliiton juhlanäyttelyyn. (Kuva: Taina Anttonen)

Toimintasuunnitelmassa visioidaan, että vuonna 2002 Hoitotyön tulosityksikkö tuottaa ja kehittää korkeatasoista hoitotyön koulutusta ja monialaista sosiaali- ja terveysalan koulutusta sekä vaikuttaa osaltaan siihen, että laitoksessa syntyy ja laitoksen toiminnasta välittyy positiivinen ja uudistushenkinen toimintakulttuuri. Hoitotyön koulutuksen tehtäviksi mainitaan vapautta ja vastuuta korostavan ihmiskäsityksen saattaminen toiminnan tasolle, opiskelijoiden ammatillisen kasvun tukeminen, yhteistyö toisen asteen koulutuksen kanssa, yhteistyö työelämän ja tiedekorkeakoulujen kanssa, asiantuntijuiden kehittäminen, tiimityöhön oppiminen ja osallistuminen opettajan yhteiskunnallisen tehtävän uudelleen määrittämiseen. (Lahden ammattikorkeakoulu 1998a.) Hoitotyön opetussuunnitelman sisällölliseen kehittämiseen antoi ohjeita myös Euroopan Unionin Sairaanhoitajakoulutuksen neuvoa-antava komitea. Komitea täydensi vuodesta 1977 voimassa ollutta direktiiviä yleissairaanhoitajakoulutuksen sisällöstä suosittelemalla yleissairaanhoitajien vastaavien sairaanhoitajien koulutusohjelman muokkaamista tuntuvasti perusterveydenhuollon suuntaan (Euroopan Komissio 1998).

Tavoitteena olevan asiantuntijaorganisaation kehittämisen katsottiin edellyttävän hoitotyön opettajalta uudistavan mielenlaadun säilyttämistä ja jokaisen opettajan omaa panosta. Pedagogista ja ammatillista kehittymistä arvostettiin ja luvattiin tukea taloudellisesti. Luontevan yhteistyön toisen asteen ja tiedekorkeakoulujen kanssa nähtiin antavan valmiuksia ammatillisen korkeakoulutuksen ja työelämän yhteistyön kehittämiseen. Hoitotyön tiimi asetti tavoitteekseen, että jokaisella opettajalla tuli olla vähintään yksi nimetty ja toimiva hoitotyön käytäntöön liittyvä yhteys. Näin ajateltiin saatavan hyvä käsitys hoitotyön koulutuksen ja hoitotyön kehittämistarpeista. Tavoitteena oli kehittää edelleen tutoroivaa työskentelytapaa opettajien ja opiskelijoiden välille ja järjestää kerran lukukaudessa yhteinen opiskelijafoorumi, jossa opiskelijoilla on mahdollisuus esittää palautetta ja kehittämisehdotuksia. (Lahden ammattikorkeakoulu 1998b)

Kansainvälisyystoiminta laajeni ja syveni vuosikymmenen loppuun tultaessa. Laitoksen kaikki suuntautumisvaihtoehdot olivat mukana kehitysyhteistyöprojektissa VIETVOC, joka toteutui vuosina 1997–2002. Siinä kehitettiin ammatillista koulutusta Vietnamsa. Projektia veti Professori Pentti Nikkanen Jyväskylän yliopistosta. Mukaan lähdettiin Sosiaali- ja terveydenhuollon alaprojektiin kehittämään perusterveydenhuoltoa Quang Trin maakunnassa, Keski-Vietnamissa. Projektissa toimittiin asiantuntijoina ja vaihdettiin opiskelijoita ja opettajia. Näin vahvistettiin henkilökunnan ja opiskelijoiden kansainvälistä ja kulttuurista osaamista. (Nikkanen 2003.) Hoitotyön tiimin muita kansainvälisiä yhteistyökumppaneita olivat mm. Florence Network, Suomi-koti Torontossa, Groningenin yliopisto Hollannissa ja Nordplus-ohjelma. Opettajien kielitaitoa haluttiin kehittää ja tarjota englanninkielisiä opintoja opiskelijoille. Hoitotyön tiimin opettajat osallistuvat Halmstadissa Ruotsissa järjestettyyn kongressiin ”The 1st Nordic Interdisciplinary Conference on Quality methods in the Service of Health” elokuussa 1999 (Anttonen 1999.) Kansainvälisten asioiden koordinaattorina hoitotyön tiimissä toimi tuolloin Taina Anttonen, joka valittiin myös eurooppalaisen hoitotyön opetusta kehittävän verkoston Florence Networkin puheenjohtajaksi (Uusi Lahti 1999).

Seuraavassa yliopettaja **TAINA ANTTONEN** kertoo opiskelijoiden ja opettajien yhteistyöstä verkostossa.

” Florence Network – merkittävin yhteys ja yhteistyö Eurooppaan

Suomi liittyi Euroopan unioniin vuonna 1995. Hoitotyön lehtori Marjaleena Williams sai aiempien kansainvälisten kontaktiensa ansiosta samana vuonna kutsun Groningeniin, Alankomaihin. Groningenissa pidettiin eurooppalaisten hoito- ja kättilötyön opetusta antavien korkeakoulujen Florence Networkin perustamiskokous. Verkostolle luotiin yhteiset säännöt, jotka jokainen korkeakoulu allekirjoitti. Keskeisintä säännöissä oli, että vuosikokous järjestetään vuorottain eri jäsenkorkeakouluissa, jokaisesta jäsenmaasta saa olla vain kaksi korkeakoulua eikä korkeakouluilta kerätä jäsenmaksua. Uudella korkeakoululla tuli olla suosittelija jo jäsenenä olevasta korkeakoulusta. Vuosikokouksessa uudet jäsenkorkeakoulut hyväksyttiin äänestämällä. Jäsenkorkeakouluksi Suomesta hyväksyttiin Lahden ammattikorkeakoulun suosituksesta Lapin ammattikorkeakoulu Rovaniemeltä. Lahdessa vuosikokous järjestettiin vuonna 2001. Puheenjohtajuuskausi kesti kaksi vuotta. Toimin varapuheenjohtajana ja puheenjohtajana vuosina 1999–2002.

”

”

Florence Networkin tavoitteena oli yhtenäistää ja uudistaa eurooppalaista hoito- ja kättilötyön korkeakouluopetusta. Opetussuunnitelmat ja opetuksen kesto poikkesivat merkittävästi toisistaan Euroopan unionin eri jäsenmaissa. Oleellista on, että unionin alueella vallitsee työvoiman vapaa liikkuvuus. Yhdessä jäsenmaassa pätevyyden saaneen ammattihenkilön vapaa liikkuvuus toiseen jäsenmaahan on pulmallista, ellei osaamista kyetä vertailemaan ja tunnustamaan toisessa jäsenmaassa. Yhtenäistämisen ja uudistamistyö Florence Networkissa mahdollistui Erasmus -ohjelman kautta (Euroopan unionin vaihto- ja yhteistyöohjelma korkeakouluille). Alkuvaiheessa yhteistyö toteutui lähinnä pohjois- ja keskieuropalaisten korkeakoulujen kesken, mutta 2000-luvulla verkostoon hyväksyttiin enenevässä määrin etelä- ja itäeurooppalaisia korkeakouluja. Lehtori Anna Puolakka johti yhteistyöryhmää, jossa kehitettiin ikääntyneiden hoitotyön moduuli opetussuunnitelmaan, joka myös juurtui useisiin korkeakouluihin. Myös opiskelija- ja opettajavaihto oli vilkasta. Yhteistyö kehittyi ajan kuluessa. Myöhemmin tavoitteeksi nousi myös hoitotyön tutkimus ja sen tulosten levittäminen.

Florence Network mahdollisti myös hoitotyön opiskelijoiden kansainvälistymisen. Opiskelijat osallistuivat vuosikokoukseen siten, että edellisenä vuonna osallistunut opiskelija perehdytti mukaansa uuden opiskelijan seuraavaksi vuodeksi. Opiskelijoilla oli oma puheenjohtajuutensa sekä ohjelmansa, mutta aina oli myös yhteinen osa, johon osallistuivat sekä opettajat, että opiskelijat. Erityisen suosittuja olivat myös lyhyet intensiivikurssit, joille osallistuivat sekä opiskelijat, että opettajat eri jäsenkorkeakouluista. Intensiivikurssien teemat valikoituivat hoitotyön ilmiöistä, jotka olivat yhteisiä kuten monikulttuurisuus hoitotyössä.

Florence Network oli myös ihmisten kohtaamis- ja sattumaverkosto. Nuorten opiskelijoiden kohdatessa syntyi romansseja, joista kestävimpiä juhlittiin häiden merkeissä. Yhteistyötapaamisissa koettiin paikallisia tapoja majoittua ja ruokaila, kuten nunnaluostari Italiassa ja neljä päivää pelkätään katkarapuvoileipiä Norjassa. Luovia ratkaisuja etsittiin, kun taskuvaras vei opiskelijan lompakon Prahassa, talvimyrsky repi Berliinin päärautatieaseman katon ja myöhästytti matkustamista tai kun kasvissyöjälle tarjottiin possua Bremenissä, koska muuta vaihtoehtoa ruokalistalla ei ollut. Opettajien ja opiskelijoiden ymmärrys erilaisia kulttuureita edustavien ihmisten kohtaamisesta mahdollistui Florence Networkissa, mikä ihmiskeskeisessä hoitotyössä onkin tärkeintä.

”

Sosiaali- ja terveysalan laitoksen toimintasuunnitelmassa 1999 Hoitotyön tiimin toiminta-ajatuksena oli suunnitella ja toteuttaa korkeatasoista hoitotyön tutkintoon johtavaa koulusta ja hoitotyön aikuiskoulutusta sekä arvioida tuottamansa koulutuksen vaikuttavuutta monipuolisesti ja suunnitellusti. Opiskelijalähtöisyyttä ja Lahden ammattikorkeakoulun osana toimimista pidettiin tärkeänä. Hoitotyön tiimin ydintehtäviä olivat: opettaminen ja oppiminen, kansainvälistyminen, klinikan kehittäminen oppimiskeskukseksi, aikuiskoulutus ja täydennyskoulutus. Monialaiselle opiskelulle haettiin vahvistusta. Opettajat Heleena Mattila, Vuokko Rissanen ja Lissu Suhonen kirjoittivat Opettaja lehdessä miten monialainen pätevytyminen edistää sosiaali- ja terveysalan yhteistyötä. Fysioterapeutit, sairaanhoitajat, sosiaalikasvattajat ja sosiaaliohjaajat päivittivät tutkintojaan ammattikorkeakoulutasoisiksi yhteisissä opiskeluryhmissä sosiaali- ja terveysalan laitoksella. (Mattila ym. 1999). (Lahden ammattikorkeakoulu 1998c.)

Sairaanhoitaja Yamk **LENI KIVELÄ** valmistui Lahdesta sairaanhoitajaksi 1999. Hän suoritti samassa laitoksessa ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon v. 2017. Hän kertoo opiskelustaan seuraavassa:

”

Tuolloin oli paljon lähiopetusta verrattuna nykypäiviin. Yamk -opinnoissa taas oli jokaisella kurssilla kaksi lähipäivää, joista toisena saatiin hanke tehtäväksi ja toisena esiteltiin hankkeen tulokset.

Harjoitteluista on paljon muistoja, joista on vuosien varrella puhuttu paljon. Kirurgian harjoittelusta on jäänyt mieleen kiire aamutoimiin. Potilailla oli aamukahvikuppi kädessä, kun haavaa jo hoidettiin. Sen jälkeen olikin kiire kahvitauolle, jotka tuolloin olivat melko pitkiä.

Psykiatrian harjoittelussa osastolla oudolta tuntui, kun istuttiin päiväsaliiin ja lueskeltiin lehtiä ja keskusteltiin potilaiden kanssa.

*Lempiaineitani olivat psykiatria ja neurologia. Aina on jotenkin kiinnostanut, mitä ihmisen pään sisällä liikkuu. Opettajista jäi mieleen **SOILI HJELT** hyvin tiukkana ja kirurgiaan orientoituneena. Molemmat Helenat (tai Heleena ja Helena) psykiatrian ihmisinä. Ja monet muut. Koulua käytiin Hoitajankadulla ja Felmannissa. Opiskelutovereista osan kanssa ollaan edelleen työkavereita. Kymmenen vuoden välein on muidenkin kanssa tavattu. Kun aloitin yamk -opinnot huomasin, että työkokemus toi syvempää tietoa opiskelusta ja olihan opiskelijaelämä muuttunut paljon. Onneksi itsellä oli useita muitakin opintoja välissä, mutta huomasi että henkilöillä, jotka eivät olleet opiskelleet tässä välissä oli yamk -opinnoissa paljon haasteita.*

”

Seuraavassa hoitotyön opettaja **ANNE VUORI** kertoo opettajan työstä 90-luvun alkupuolella.

”

*Palasin Lahteen valmiina opettajana 1990 Vantaan Terveystieteiden oppilaitoksesta, kun mieheni sai työpaikan Lahdesta. Kaija Kaalamo (Anni Puntton sijaisena) palkkasi minut vetämään mielen-terveys-hoitaja- kurssia. Keskiasteen koulu-uudistus toi yhteiset valtakunnalliset opetussuunnitelmat ja yleisjaksot. Muistan opettaneeni mm. terveystieteistä ja kansanterveystiedettä Oikeustalolla sairaanhoitajille ja sen lisäksi hoitotyön perustaitoja Hoitajankadulla mielenterveyshoitajille. Vedimme myös yhdessä opettaja **SIRPA VEHVILÄISEN** kanssa Perushoitajakursseja. Sirpalla oli vahvaa osaamista opintojen ohjauksesta ja hän oli hyvin huumorintajuinen. Hänen kanssaan oli hauska työskennellä ja nauruimme paljon myös yhdessä opiskelijoiden kanssa. Teimme Sirpan kanssa opiskelijoille mm. seuraavalla sivulla kuvassa olevan huumoritodistuksen lukukauden päätteeksi. Opettajat saivat usein opiskelijoilta palautetta että ovat ”ihan pihalla”. Tämä vahvistui todistuksen saaneille.*

Siirryin kouluttamaan sairaanhoitajia Ammattikorkeakoulukokeiluun, kun se alkoi Lahdessa syksyllä 1992. Aika oli innostavaa ja meillä opettajilla oli kova halu kehittää sairaanhoitajakoulutusta korkeakoulutasoiseksi. Pohdimme paljon ammattikorkeakoulupedagogiikkaa, kehitimme opetussuunnitelmaa ja mietimme monialaisuutta.

Saimme myös osallistua erilaisiin koulutuksiin. Osallistuin mm. kesällä 1991 Helsingissä järjestettyyn kansainväliseen 14. World Conference on Health Education- konferenssiin ja Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskuksen järjestämään Ammattikorkeakoulu ja monimuoto-opetus -nimiseen kehittämisohjelmaan lokakuusta 1991 huhtikuuhun 1992. Opettajien lisäkoulutus mm. hoitotieteen laitoksilla toi mukanaan myös pelon siitä muuttuuko käytännön ammatti nyt kovin tieteelliseksi. Erityisesti harjoittelukentillä tähän pelkoon törmäsi. Muistan usean kerran joutuneeni puolustamaan harjoittelun ohjaustilanteissa niin opiskelijoita kuin meitä opettajiaakin harjoittelun ohjaajien tivatessa, että osaavatko nämä opiskelijat enää ollenkaan käytännön työtä? Vähitellen sitten opiskelijat alkoivat luottaa omiin taitoihinsa ja myös käytännön työntekijät alkoivat uskoa muutoksen tarpeellisuuteen.

”

Todistus 30.5.99

TIETO

TEORIATIETO a on
 TEKNOLOGINEN TIETO Mitäs se on?
 HAVAINNOKYKY Talon paras
 ANALYSOINTIKYKY Tätä ei noihi parane
 JOHTOPÄÄTÖSTEN TEKO jo parani

TARKOITUS

LUOVUUS kyllä löytyy
 YHTEISTYÖKYKY vaikka kesokset söi
 OHJAUSKYKY puoltava
 JOHTAMISKYKY voe takkissa

TAJUNTA

TILANTEIDEN HALLINTA voittoa opettajaksi
 JOUSTAVUUS vempää
 ITSENÄISYYS sinivalkainen
 VASTUU raskas
 TARKKUUS kitettävä

TAHTO

ONGELMANRATKAISU Päivälähti sen todisti
 OSALLISTUMINEN upseeri, mahtavaa
 KRIITTINEN ARVIOINTI opusta
 KOMMUNIKAATIO kyy kaverulta
 ETIIKKA hapanta
 KYKY ITSEARVIOINTIIN kukas kukaan hännän...

Hyvää Joulua!

Sipi Vehviläinen

Anne Vuori

”

Kansainvälisyyttä haluttiin vahvistaa mm. opintokäynnein. Teimme opettaja **SOILI HÄMÄLÄISEN** (Hjelt) ja ensimmäisen ammattikorkeakoulusta valmistuvan sairaanhoitajakurssin kanssa opintokäynnin Tarttoon, missä tutustuimme heidän sairaanhoitajakoulutukseensa. Me hoitotyön opettajat lähdimme myös yhdessä tutustumaan ammattikorkeakoulutukseen Lontooseen. Siellä vierailimme Polytecnic of East Londonissa, seurasimme tunteja ja keskustelimme siellä toimivien opettajien kanssa opetuksesta.

Hoitotyön opettaja **TUULIKKI TOIKKANEN** veti ammattikorkeakoulukoikeilua sairaanhoitajakoulutuksen osalta, ja hänen johdollaan kokoonnuimme usein pohtimaan opetussuunnitelmaa ja opetuksen toteutusta. Noilta ajoilta on jäänyt mieleen haastava yhteisopetus, mikä oli meille opettajille uutta: opettaja oli tottunut olemaan yksin luokassaan ja kun nyt paikalla olikin kaksi tai useampi opettaja, joiden näkemykset asioista eivät välttämättä olleet yhdenmukaisia. Tilanteet saattoivat kärjistyä. Mutta aina niistä kuitenkin selvittiin. Myös moniammatillinen opetus vaati toisenlaisia ratkaisuja, mihin oli totuttu. Tuolloin syntyivät STD-projektioinnit, joilla opetettiin yhdessä monialaisen opettajaryhmän kanssa fysioterapeutti- sairaanhoitaja- ja sosionomiopiskelijoita. Yhteisen näkemyksen löytäminen ei aina ollut helppoa, mutta innostus ja vahva motivaatio koulutuksen kehittämiseen veivät eteenpäin. Projekti, jossa opiskelijat tukivat vähäosaisten, kaupungin vuokratalossa asuvien hyvinvointia haastattelemalla heitä ja järjestämällä heille heidän toivomiaan aktiviteetteja, on jäänyt mieleeni.

”

Lähteet

- Anttonen, T. 1999. Kansainvälisyys toimintasuunnitelma 1999. Hoitotyön tiimi. Julkaisematon aineisto.
- Euroopan Komissio. 1998. Sairaanhoidtajakoulutuksen neuvoo-antava komitea. Perusterveydenhuollon opetuksen suuntaavivoja yleishoidosta vastaavien sairaanhoitajien koulutuksessa. Hyväksytty komitean kokouksessa 13.1.1998. XV/E/8391/3/96-FI
- Hentinen, M. 1990. Keskustelupalsta. Puheenvuoro Maija Hentisellä: Onko hoitotiede harhaa? Hoitotiede 2 (1), 142 – 143.
- Ilmavirta, A. 1997. Pääkirjoitus. Lamboree, Lahden ammattikorkeakoulun tiedotuslehti 2/97, 3.
- Kalkas, H. 1990. Keskustelupalsta. Puheenvuori Herta Kalkaksella: Onko hoitotiedettä olemassa? Hoitotiede 2 (2), 190–191.
- Kivelä, L. 2021. Sähköpostihaastattelu 26.4.2021.
- Koskitukki-konserni. 1997. Vuosikertomus 1997. Viitattu 13.2.2022. Saatavissa <https://web.lib.aalto.fi/oid/yritys-palvelin/pdf/1997/fkoskitu.pdf>
- Kuokkanen, R. 1994. Kehittyvä kehittää. Toimintakertomus 1994. Lahden ammattikorkeakoulu, Lahden terveydenhuolto-oppilaitos. Julkaisematon aineisto.
- Kuokkanen, R. 1995. Tilapäisestä sairaanhoidtajakoulusta ammattikorkeakouluksi. Juhlajulkaisu 1955–95. Uusiin tuuliin jo 40 vuotta. Lahden ammattikorkeakoulu, Lahden terveydenhuolto-oppilaitos. Julkaisematon aineisto.
- Kuokkanen, R., Muurinen, E. & Oinonen, I. 1996. Uudet tuulet, Lahden Terveydenhuolto-oppilaitoksen toiminnan kuvaus laatupalkinnon kriteeristöä mukailien helmikuussa 1996. Julkaisematon aineisto
- Lahden ammattikorkeakoulu. 1995. Juhlajulkaisu 1955–1995. Uusiin tuuliin jo 40 vuotta. Julkaisematon aineisto.
- Lahden ammattikorkeakoulu. 1996. Esitys Lahden ammattikorkeakoulun henkilöstön virkojen perustamisesta. 1.4.1996. Johtokunta. Julkaisematon aineisto.
- Lahden ammattikorkeakoulu. 1997a. Hoitotyön ydin- teemapäivät 19.5–23.5.1997. Ihmisenä kehittymisen teorian pohjalta. Esite. Julkaisematon aineisto.
- Lahden ammattikorkeakoulu. 1997b. Sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelma, sairaanhoitajan suuntautumisvaihtoehto, opetus suunnitelma 1997 - 1998. Julkaisematon aineisto.
- Lahden ammattikorkeakoulu. 1998a. Sosiaali- ja terveysalan laitos. Toimintasuunnitelma 1998.
- Lahden ammattikorkeakoulu. 1998b. Sosiaali- ja terveysalan laitos. Hoitotyön suuntautumisvaihtoehto. Toimintasuunnitelma vuodelle 1998. Julkaisematon aineisto.
- Lahden ammattikorkeakoulu. 1998c. Sosiaali- ja terveysalan laitos. Toimintasuunnitelma 1999. Julkaisematon aineisto.
- Lahden terveydenhuolto-oppilaitos 1989. Toimintasuunnitelma 1989–1990. Luonnos. Julkaisematon aineisto.
- Lahden terveydenhuolto-oppilaitos. 1993a. Toimintakertomus 1992–1993. Julkaisematon aineisto.
- Lahden terveydenhuolto-oppilaitos. 1993b. Toimintakertomus syksy 1993. Julkaisematon aineisto.
- Lahden terveydenhuolto-oppilaitos. 1994a. Toimintakertomus 1994. Julkaisematon aineisto.
- Lahden terveydenhuolto-oppilaitos. 1994b. Lahden terveydenhuolto-oppilaitos 1955–1995. Uusiin tuuliin jo 40 vuotta. Toimintasuunnitelma 1995. Julkaisematon aineisto.
- Lahden terveydenhuolto-oppilaitos. 1994c. Tukipalvelut. Toimintasuunnitelma kevät 1995. Julkaisematon aineisto.
- Lahden va ammattikorkeakoulu. 1994a. Lahden terveydenhuolto-oppilaitos, Päijät-Hämeen sosiaalialan oppilaitos, Sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelma. Väliaikainen ammattikorkeakoulujen alakohmainen arviointi, yhteinen osa. Julkaisematon aineisto.
- Lahden va ammattikorkeakoulu. 1994b. Lahden terveydenhuolto-oppilaitos. Väliaikainen ammattikorkeakoulujen alakohmainen arviointi. Itsearviointiraportti. Julkaisematon aineisto.
- Liukkonen, A. 1990. Dementoituneen potilaan perushoito laitoksessa. Väitöskirja. Turun yliopisto. Turku.
- Manninen, K. 1995. Terveydenhuoltoalan opistoasteen koulutus. Taustaraportti kansainvälistä arviointia varten. Teoksessa A. Honkakoski, K. Manninen & M. Airakorpi (toim.) Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulutus.

- Taustaraportti kansainvälistä arviointia varten. Nuorisosaasteen koulutuskokeilut ja ammattikorkeakoulut. Raportti 4. Opetusministeriö. Koulutus- ja tiedepolitiikan linjat, 97–137.
- Mattila, H., Rissanen, V. & Suhonen, L. 1999. Monialainen Pätevytyminen edistää sosiaali- ja terveysalan yhteistyötä. Opettaja 4/99, 46–47.
- Muurinen, E. 1997. Hanke-esitys vuodeksi 1998, "Sosiaali- ja terveysalan oppimiskeskus" Toiminnan suunnittelu. Lahden ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveysalan laitos. Julkaisematon aineisto.
- Nikkanen, P. (toim.) 2003. Vocational Education Development Cooperation between the Vietnamese and Finnish Vocational Institutes in Vietvoc Project 1997 - 2002. The Main Vietvoc Completion Report. Jyväskylä: Ammatillisen koulutuksen tutkimusseura OTTU ry
- Oinonen, I. & Lehtonen, O.M. (toim.) 1996. Laatukäsikirja. Lahden ammattikorkeakoulu. Julkaisematon aineisto.
- Opetusministeriö. 1995. Valtion omistamien Lahden muotoiluinstituutin, Lahden teknillisen oppilaitoksen ja Lahden terveydenhuolto-oppilaitoksen ylläpitämisoikeuden luovuttamisesta Päijät-Hämeen koulutuskonsernille. Päätös 122/430/95. Julkaisematon aineisto.
- Puolakkala, A., Muurinen, E., Kainulainen, K. & Toikkanen, T. 1989. Filosofisia lähtökohtia Lahden terveydenhuolto-oppilaitoksen toiminnalle. Julkaisematon aineisto.
- Rantala, I. & Muurinen, E. 1996. Projektisuunnitelma "Yhteistyö lastenosastojen ja LAMKin kesken" Lahden terveydenhuolto-oppilaitoksen arkisto.
- Suomen sairaanhoitajaliitto. 1993. Sairaanhoitajakoulutuksen laatuvaatimukset. Suomen sairaanhoitajaliitto ry.
- Sairaanhoitajan lupaus. 1996. LAMK, Sosiaali- ja terveysalanlaitos, moniste.
- Sorvettula, M. 1998. Johdatus suomalaisen hoitotyön historiaan. Jyväskylä: Suomen Sairaanhoitajaliitto RY.
- Taunila, L. 1999. Oppimiskeskus Optiimi voisi aloittaa dementia-ryhmän helmikuussa. Etelä-Suomen Sanomat.11.1999.
- Toikkanen, T. & Vehviläinen, S. 1997. Raportti "viiden markan" ohjausprojektista. Julkaisematon aineisto.
- Uusi Lahti. 1999. Lahdesta kasvamassa kansainvälisesti merkittävä kaupunki sosiaali- ja terveysalalla. Uusi Lahti 19.5.1999.
- Williams, M-L. 1993. Kansainvälistymisohjelma 18.5.1993. Lahden ammattikorkeakoulu, Lahden terveydenhuolto-oppilaitos. Julkaisematon aineisto.
- Williams, M-L. 1995. Kansainvälisyyttä kautta aikain. Juhlajulkaisu 1955–95. Uusiin tuuliin jo 40 vuotta. Lahden ammattikorkeakoulu, Lahden terveydenhuolto-oppilaitos. Julkaisematon aineisto.

2000

2000-LUVUN PAINOPISTEET - MONIALAISUUS JA EUROOPPALAISTEN KORKEAKOULUTUTKINTOJEN YHTENÄISTÄMINEN

Oppimisympäristöt muuttuvat – yhdessä moniammatillisesti

Tunnusmerkittävä oli monialaisten ammattikorkeakoulujen aseman vakiinnuttaminen. Vähitellen, kovan työn kautta, oli alettu löytää omaa luontaista paikkaa muiden korkeakoulujen ja alueen muiden toimijoiden rinnalla. Koulutuksen asemaa vahvistettiin monin tavoin. Opittiin tekemään työtä yhdessä yliopistojen ja toisten ammattikorkeakoulujen kanssa, verkostoiduttiin entistä tehokkaammin ja erilaista kansainvälistä yhteistyötä lisättiin. Työelämän kanssa tehtiin varsin monenlaista yhteistyötä opiskelijan oppimisen mahdollistamiseksi tavoitteena turvata tulevaisuuden asiantuntijuus. Sen kriteereinä olivat oman alan vahvan osaamisen rinnalla mm. jatkuvan oppimisen taidot. Koulutuksessa saadulla pätevyydellä ei enää uskottu pärjättävän vaan työssä oli kehitettävä omaa ammattitaitoaan aktiivisesti. Myös työelämää kehittävä tutkimus- ja kehitystyö oli muodostumassa osaksi arkea.

Esimerkki erilaisesta oppimisympäristöstä oli **OPPIMISKESKUS OPTIIMI**, joka käynnistettiin elokuussa 1999 ja sen toiminta painottui 2000-luvulle. Siellä fysioterapia-, sairaanhoitaja- ja sosionomiopiskelijat opiskelivat moniammatillisesti, samalla yrittäjyysosaamista oppien kunkin oman alan ohjaajien ja opettajien tuella. Optiimissa

kohdattiin oikeat asiakkaat oikeissa elämäntilanteissa. Keskeisenä pedagogisena ajatuksena oli uudistava oppiminen, jolla valmistauduttiin tulevan työn yhä muuttuviin haasteisiin. Yhteistyökumppaneina olivat yksilöt, perheet, kolmannen sektorin toimijat, yhdistykset ja julkishallinnon organisaatiot. Tavoitteena oli opiskelijoiden oppimisprosessiin liittyen innovoida uudenlaisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita väestön tulevaisuutta turvaamaan. Osa opiskelusta toteutui fyysisesti Optiimissa ja osa asiakkaiden luona eri puolilla kaupunkia sekä maakuntaa. Kivinen ja Lampen (2001) tekivät erikoistumisopintotyönsä Optiimissa aiheena Matka monialaiseen osaamiseen. Toiminnan onnistumisen edellytyksinä olivat sitoutuminen toimintaan, yhteiset keskustelut ja luottamus toisiin. Tulokset olivat kannustavia. Opiskelijoiden mukaan monialaisen osaamisen kehittäminen oli välttämättömyys yhä monimutkaistuvalla sosiaali- ja terveysalalla. Jokaisen osaamista tarvittiin tilannekohtaisesti ja kunkin alan osaamista opittiin hyödyntämään eri alojen tuntemuksen lisääntyessä. (Kivinen & Lampen 2001.)

Opetuksen toteutusta Optiimin konseptilla pidettiin LAMK:issa hyvänä uudistavan oppimisen esimerkkinä, joten sillä haettiin koulutuksen laatuysikköä Opetusministeriöstä. Opetusministeriö myönsikin Oppimiskeskus Optiimin toiminnalle koulutuksen laatuysikköpalkinnon v. 2002 yksityiskohtaisen arviointiprosessin perusteella. Se oli 1,2 miljoonaa markkaa. Osa rahasta saatiin Optiimin toiminnan kehittämiseen. Laatuysikkön arviointipalautteessa kuvattiin, että laitoksen henkilöstö tunsii Optiimin toiminnan pedagogisen strategian eli moniammatillisen, verkottuneen ja työelämälähtöisen oppimisympäristön. Esiin nostettiin myös mukaan lähteminen vain niihin hankkeisiin, jotka tukivat opiskelijoiden oppimista. Oli pystytty yhdistämään oppimisen tavoitteet sekä asiakkaiden tarpeet ja moniammatillinen tapa toimia. Oli onnistuttu muodostamaan alalle uudenlainen oppimisympäristö, jolle löytyi myös teoreettisia perusteita. Opetusministeriön asettama arviointiryhmä kuvasi arviointiyhteenvedossaan: ”Näyttö antoi hedelmällisen vaikutelman aidosti innostuneesta ja yhteisöllisesti sitoutuneesta henkilökunnasta, jolla on kehittävä ja realistinen käsitys yksikkönsä toiminnasta ja lähitulevaisuudesta.” (Huttula 2002.)

Merkittäviä oppimistilanteita Oppimiskeskus Optiimissa olivat Finlandia-hiihdon ensiapupäivystys, Ikihyvä Päijät-Häme interventiotutkimus, veteraanien päiväkuntoutus, ergonomiakartoitukset, työkyvyn mittaukset ja ensiapukurssit alakoululaisille (Taari 2005).

EVELIINA KIVINEN ja **VIRPI LILJESTRÖM** toimivat nykyään LAB-ammattikorkeakoulun osaamispäällikköinä. Eveliina vastaa täydennyskoulutuksen ja ylemmän ammattikorkeakoulun koulutuksista sosiaali- ja terveysalalla ja Virpi vastuulle kuuluu muun muassa sairaanhoitajakoulutus. Molemmat ovat valmistuneet Lahden ammattikorkeakoulusta sairaanhoitajiksi (AMK) ja opettaneet hoitotyön koulutusohjelmassa valmistuttuaan terveystieteiden maistereiksi. He ovat aloittaneet työuransa ammattikorkeakoulussa Oppimiskeskus Optiimissa ohjaajina (sairaanhoitaja AMK). Seuraavassa artikkelissaan he kuvaavat Oppimiskeskus Optiimin toimintaa.

OPPIMISKESKUS OPTIIMI

- aikaansa edellä oleva oppimisympäristö

Perustaminen ja toiminta-ajatus

Oppimiskeskus Optiimin toiminta käynnistyi elokuussa 1999 Lahden ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveysalan laitoksella. Se toimi 12 vuoden ajan tuottaen moniammatillisia palvelutuotteita päijäthämäläisille kunnille, yksityisille yrityksille, kolmannen sektorin toimijoille ja yksityishenkilöille. Oppimiskeskus Optiimin toimintaa edelsi Sosiaali- ja terveysalan klinikka, jossa toteutettiin ohjattuna opiskelijatyönä muun muassa ikääntyneiden kuntouttavaa toimintaa ja työhyvinvointia edistävää testaus- ja ryhmätoimintaa. Alun perin Sosiaali- ja terveysalan klinikan toiminta oli tarkoitettu fysioterapeuttio opiskelijoille. Ajan henkeen liittyi vahva moniammatillisen oppimisen edistäminen, jonka perusteella oppimisympäristöä päädyttiin kehittämään myös sairaanhoitaja-opiskelijoille uudenlaiseksi harjoitteluympäristöksi (Anttonen 2010).

Vuonna 1999 toiminnalle järjestettiin enemmän tilaa Hoitajankadun kiinteistön B-siiven alakerrasta ja samalla järjestettiin uuden ajan moniammatillisen harjoitteluympäristön nimikilpailu, jossa ensimmäisen sijan vei nimi Oppimiskeskus Optiimi. Nimestä ajateltiin nousevan esiin oppiminen optiimissa tai ihanteellisissa olosuhteissa ja tiimimäinen oppiminen. Oppimiskeskus Optiimin oli tarkoitus olla oppimistapa ja -paikka, jossa fysioterapeutti-, sairaanhoitaja- ja sosionomiopiskelijoille mahdollistui oppiminen autenttissa työelämän tilanteissa ja projekteissa. Oppiminen toteutettiin moniammatillisissa ryhmissä ja tavoitteena oli uuden moniammatillisen asiantuntijuuden kehittyminen sosiaali- ja terveysalalla (Huttula 2002).

Oppimiskeskus Optiimin toiminnan organisointiin ja opiskelijaohjaukseen palkattiin sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia ohjaaja -nimikkeellä. Sosiaali- ja terveysalan klinikalla oli aloittanut kaksi fysioterapeuttia ja myöhemmin ohjaajaksi palkattiin myös sairaanhoitaja ja sosionomi. Ohjaajat toimivat moniammatillisena tiiminä ja heidän tehtävänään oli neuvotella, myydä, suunnitella, toteuttaa ja arvioida palvelutoimintaa sekä ohjata ja perehdyttää Oppimiskeskus Optiimin harjoitteluun saapuvia opiskelijoita. Ohjaajat kuuluivat koulutusohjelmien tiimeihin ja siten Oppimiskeskus Optiimin toimintaa rakennettiin yhdessä opettajien kanssa. Vuosittain toiminnalle rakennettiin toimintasuunnitelma ydintiimissä, johon kuului ohjaajien lisäksi yksikönjohtaja, jokaisesta koulutustiimistä (fysioterapia, sosiaaliala ja hoitotyö) yhdysopettaja. Oppimiskeskus Optiimin toiminta-ajatus kuvattiin näin:

”Oppimiskeskus Optiimi toimii fysioterapian, hoitotyön ja sosiaalialan opiskelijoiden oppimisaikana ja oppimisen muotona, jossa ja jonka avulla mahdollistuu uusien innovatiivisten sosiaali- ja terveysalan toimintojen suunnittelu, kokeilu ja arviointi yhdessä asiakkaan ja opiskelijakollegoiden kanssa. (Anttonen 2010.)

”

Moniammatillisuutta oppimassa

Oppimiskeskus Optiimin toiminnassa oli keskeisenä sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden yhteistoiminnallinen oppiminen aidoissa asiakastilanteissa. Opiskelijat suunnittelivat, toteuttivat ja arvioivat yhdessä työelämälähtöisiä projekteja ja palveluja eri-ikäisille asiakkaille. Näiden projektien ja palvelutuotteiden toteuttaminen oli osa heidän opintojaan. Oppimiskeskus Optiimin tarkoitus oli olla osa eri koulutusohjelmien toimintaan. (Anttonen 2010.)

Oppimiskeskus Optiimissa sosiaali- ja terveysalan opiskelijat suorittivat ammattiopintoihinsa liittyvää harjoittelua, vapaasti-valittavia opintoja tai kehittivät toimintaa esimerkiksi opinnäytetyön merkeissä. Osa opettajista integroi asiakas- ja palvelutoimintaa myös ammattiopintoihin. Opiskelijat toimivat moniammatillisissa tiimeissä ja saivat vastuulleen toteuttaa asiakaspalvelua aina suunnittelusta arviointiin. Opiskelijatiimin tehtävänä saattoi olla esimerkiksi kymmenpäiväisen veteraanikuntoutusjakson suunnittelu, toteutus ja arviointi. Yhteinen työskentely edellytti yhteistä sitoutumista ja tavoitteiden asettamista sekä oman ja toisten osaamisen ymmärtämistä ja hyödyntämistä. Opiskelijat asettivat omia oppimistavoitteita, heidän oppimisesta ja osaamisen kehittymisestä käytiin päivittäin reflektiivistä keskustelua. Opiskelijatiimeissä yhdessä työskenteleminen ja moniammatillisuuden oppiminen nähtiin merkityksellisenä tulevaisuuden työtehtäviä ja osaamista ajatellen.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta teki vahvasti tuloaan ammattikorkeakouluihin ja Oppimiskeskus Optiimissa ryhdyttiin integroimaan opetusta ja oppimista erilaisiin hankkeisiin ja projekteihin. Lahden ammattikorkeakoulussa oltiin kiinnostuneita integroivasta pedagogiikasta ja oppimista tukevasta harjoittelusta hankkeissa, jossa teoria ja käytäntö sekä abstrakti ajattelu ja konkreettinen tekeminen yhdistyivät (Katajamäki 2009). Autenttisten oppimistilanteiden rakentuminen innoitti myös ymmärtämään paremmin moniammatillista oppimista. Moniammatillisten oppimistilanteiden tutkiminen auttoi näkemään sitä, kuinka moniammatillinen oppiminen rakentui yhteisöllisille oppimismahdollisuuksille ja erilaisuuden kunnioittamiselle, motivaatiolle sekä ohjaukselle ja arvioinnille (Katajamäki 2010).

Opiskelijoita ohjaamassa

Ohjaajan tehtävänä oli perehdyttää uudet opiskelijat toimintaan yleensä noin kolmen-neljän viikon välein, tiimiyyttä heidät pieniin moniammatillisiin työryhmiin ja toimia taustalla, ohjata ja varmistaa turvallinen ja laadukas palvelutoiminta sekä myönteinen oppimiskokemus tuleville ammattilaisille. Ohjaaja kävi useita tavoite-, väliarviointi- ja loppuarviointikeskusteluja sekä pohti opiskelijoiden ja opettajien kanssa sosiaali- ja terveysalan ammattilaiseksi kasvamista. Oppimiskeskus Optiimissa opiskelijat hoitivat itsenäisesti erilaisia asiakastilanteita ja oivalsivat tulevassa ammatissa tarvittavaa ohjaus- ja neuvontaosaamisen merkitystä.

Yhtenä esimerkkinä työelämälähtöisestä moniammatillisesta hankeoppimisesta mainittakoon erään päijätämäläisen metallialan yrityksen kanssa toteutettu työhyvinvointia edistävä ”Metallissa on voimaa” -hanke, jonka tavoitteena oli kehittää terveysvalmennusmalli kyseisen yrityksen työntekijöiden terveyden edistämiseen. Hanke integroitiin niin fysioterapeutti- kuin terveydenhoitaja- ja sairaanhoitajaopiskelijoiden opintoihin kuten harjoitteluun, ammatillisiin aineopintoihin ja opinnäytetöihin. Hankkeessa yhdistyi opiskelijoiden yhdessä oppiminen teorian ja käytännön yhdistämisen avulla. Hankkeessa kokeiltiin erilaisia voimavarakeskeisiä ohjauksen muotoja yksilötapaamisista ryhmäohjaukseen kuin myös etävalmennukseen, joka tuohon aikaan toteutui puhelimitse. Hankkeessa olivat keskiössä asiakas, opiskelija ja yhteistoiminnallinen oppiminen. Hanke antoi esimerkin opetuksen ja hanketyöskentelyn integroinnista.

Oppimiskeskus Optiimissa järjestettiin myös keskivaikeasti muistisairaiden päivätoimintaa. Asiakkaina oli kotona asuvia erilaisia muistisairauksia sairastavia henkilöitä. Opiskelijat saivat seurata läheltä muistisairauksia sairastavan henkilön ja hänen perheensä elämää. Samalla he oppivat itse lisää sairauksista, niiden hoitamisesta ja kuntouttavasta työotteesta. Opiskelijat oppivat myös arvioimaan asiakkaiden toimintakykyä sekä suunnittelemaan aktivoivaa ja kuntouttavaa toimintaa yhdessä käyttäen sosiaalialan, fysioterapian ja hoitotyön osaamista.

Muutos kohti osuuskuntatoimintaa

Moniammatillisen palvelu- ja asiakastoiminnan ylläpitäminen edellytti muun muassa keskeisten lakien ja asetusten tuntemista, tarkkaa asiakas- ja potilasturvallisuudesta huolehtimista ja asiakastilanteiden kirjaamista. Oleellista oli myös se, että toiminnalla ei kilpailtu alueen yksityisyrittäjien kanssa. Yhtenä keskeisenä ajatuksena Oppimiskeskus Optiimissa oli myös luoda opiskelijoille mahdollisuuksia oppia yrittäjämäistä toimintaa. Maksullisen palvelutoiminnan säätelyn myötä sosiaali- ja terveysalalle alkoi kehittyä opiskelijoiden osuuskuntatoimintaa.

Oppimiskeskus Optiimin toiminta päättyi keväällä 2011 ja olemassa olevat toiminnot jatkuivat sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden osuuskuntatoimintana. Näin jälkikäteen ajateltuna Oppimiskeskus Optiimi oli aikaansa edellä. Se mahdollisti työelämälähtöisen, moniammatillisen, kokemuksellisen ja yhteistoiminnallisen oppimisen. Toiminnassa korostui työelämän kanssa tehdyt palveluiden kokeilut ja testaukset sekä palvelujen tuotteistaminen. Oppimiskeskus Optiimin toiminta edisti opiskelijoiden ammatillista kasvua sekä heidän yrittäjämäisen työotteensa ja projektityöskentelytaitojen kehittymistä. Opiskelijoiden ohjauksessa oli paljon yhtäläisyyksiä 2010-luvulla Suomessa käytteenotetun Vastuuta ottamalla opit -harjoitteluohjausmallin (VOO-malli) peruseriaatteiden kanssa. VOO-malli voidaan rinnastaa Sosiaali- ja terveysministeriön sittemmin kuvaamaan moniammatilliseen tiimiharjoitteluun, jonka tavoitteena on vahvistaa yhdessä oppimista, opiskelijan ammattirooliin kasvamista sekä moniammatillista yhteistoimintaa ja päätöksentekoa (STM 2020).

Lähteet

- Anttonen, T. (toim.) 2010. Yrittäjyys sulautuu opettamiseen ja oppimiseen: hyvinvointipalveluja ja osuuskuntatoimintaa Lahden ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalalla. Viitattu 24.2.2022. Saatavissa <https://www.theseus.fi/handle/10024/140154>
- Huttula, T (toim). 2002. Ammattikorkeakoulujen laatuyskiköt 2002-2003. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 12:2002. Viitattu 24.2.2022. Saatavissa https://karvi.fi/app/uploads/2015/01/KKA_1202.pdf
- Katajamäki, E. 2009. Hyvän oppimisen malli. Lahden ammattikorkeakoulun pedagoginen strategia. Viitattu 24.2.2022. Saatavissa <https://www.yumpu.com/fi/document/read/24088056/hyvan-oppimisen-malli-lahden-ammattikorkeakoulu>
- Katajamäkim, E. 2010. Moniammatillisuus ja sen oppiminen. Tapaustutkimus ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalalta. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Acta Electronica Universitatis Tamperensis 980. Viitattu 24.2.2022. Saatavissa <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/66639/978-951-44-81529.pdf?sequence=1>
- STM. 2020. Uusia käytäntöjä ja rakenteita näyttöön perustuvan hoitotyön osaamisen kehittämiseen. Ehdotukset työelämälle ja koulutukselle. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2020:3. Viitattu 24.2.2022. Saatavissa http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162120/STM_2020_3_rap.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hoitotyön koulutusta jo 50 vuotta

Sairaanhoitajia oli koulutettu Lahdessa puoli vuosisataa vuonna 2005. Koulutusta juhlistettiin monin tavoin. Koulun aulassa oli valokuvanäyttely ja entisajan opetusvälineitä. Pääjuhla pidettiin kongressikeskus-Fellmannissa, samoin illan banketti. Tervehdyspuheen piti johtava yliopettaja Päivikki Lahtinen, 50-vuotishistoriikin vararehtori **ERJA KATAJAMÄKI** ja juhlapuheen koulun entinen opiskelija, Tampereen yliopiston hoitotieteen laitoksen professori **PÄIVI ÅSTEDT-KURKI**. Tilaisuutta juhlisti erityisesti se, että mukana oli ensimmäisen kurssin opiskelijoita. (Lahden ammattikorkeakoulu 2005a.) Koululla järjestettiin Studia Generalia -luentosarja merkivuotta juhlistamaan kevään 2005 aikana. Teemoina olivat: Oppiminen ja ohjaus, hoitaminen sekä jaksaminen ja voimaantumisen. Alustajina olivat jatko-opinnoissa olevat tai jo tohtoriksi väitelleet 11 opettajaa. (Lahden ammattikorkeakoulu 2005b.) Amk-opiskelijoille järjestettiin paneeli teemana koulutuksen historia. Jäseninä olivat entinen ja nykyinen opiskelija, entinen ja nykyinen opettaja ja koulun koko historian toinen miesopiskelija (Etelä-Suomen Sanomat 2005).

Pedagogisia käytäntöjä uudistettiin

Yliopettaja **HANNELE TIITTANEN** kuvaa seuraavassa opetuksen sisällöllistä ja menetelmällistä uudistamista.

” 2000–2010 elettiin pedagogisen kehittämisen aikaa

Lahden ammattikorkeakoulun hoitotyön koulutusohjelmassa kehitettiin ongelma-perustaisen oppimisen toimintamallia opetuksessa vuosina 2000–2010. Tuona ajanjaksona haettiin hyväksi koettuja ratkaisuja, tehtiin uusia kokeiluja sekä kuultiin opettajien ja opiskelijoiden ääntä. Päätös ongelma-perustaisen oppimisen menetelmään siirtymisestä lähti liikkeelle kolmen hoitotyön opettajan osallistumisesta ongelma-perustaisen oppimisen menetelmää koskevaan koulutukseen ja siellä syntyneeseen innostukseen tarkastella oppimista kokonaan uudella tavalla. He toimivat työyhteisössä vetureina, jotka tekivät ajatuksellista käännytystä ongelma-perustaisen oppimisen puolesta. Tämän käännytystyön tuloksena alettiin työyhteisössä käydä keskustelua pedagogisista toimintatavoista ja mahdollisuudesta siirtyä ongelma-perustaisen oppimismenetelmän käyttöön.

Kesällä 2001 järjestettiin menetelmään liittyvä koulutustilaisuus kaikille hoitotyön koulutusohjelman opettajille ja syksyllä 2001 aloitti ensimmäinen sairaanhoitajaryhmä opiskelunsa ongelma-perustaisen opetuksen menetelmällä. Heittäytyminen uuteen vaati uskoa ja rohkeutta kaikilta opettajilta, sillä ongelma-perustaisen oppimisen menetelmän osaaminen oli alussa varsin ohutta ja opettajat hakivat luontevaa tapaa toimia pienryhmissä. Aluksi menetelmää toteutettiin lähes teknisenä suorituksena ja opettajat yrittivät toimia kirjaimellisesti ”oikealla” tavalla. Menetelmän käyttöönotto aiheutti paljon kriittistä keskustelua puolesta ja vastaan joskin myös puhumattomuutta ja klikkiytymistä työyhteisössä, kriisin aineksia. Ahdistuneita olivat ajoittain sekä opettajat että opiskelijat. Kriittinen keskustelu ja koulutustilaisuuksiin osallistumiset veivät asiaa kuitenkin eteenpäin ja osaamista

”

” tuli kaikille lisää – osittain myös yrityksen, erehdyksen ja kantapään kautta. Alussa opettajien huomion vei suurelta osin menetelmään oleellisesti kuuluvien herätteiden laatiminen ja tutoriaalilanteissa toimiminen, mutta koulutusten ja kokemuksen myötä keskustelu kohdistui entistä enemmän oppimisen taustoihin ja opetussuunnitelmatyöhön. Asioissa edettiin usein kädestä suuhun ja latvasta tyveen, mutta kymmenen vuoden harjoittelun jälkeen ongelmaperustaisen menetelmän käyttö oli luonteva ja jäsentynyt osa koulutusohjelman toimintaa.

Kymmenen vuoden aikana opetussuunnitelma uudistettiin niin, että sen laajat moduulit mahdollistavat ongelmaperustaisen menetelmän toteutumisen entistä paremmin, vuosittain käytettiin ainakin yksi kehittämispäivä menetelmän käytön kriittiseen tarkasteluun, osallistuttiin menetelmään liittyviin koulutuksiin ja seminaareihin. Lisäksi nimettiin ongelmaperustaisen oppimisen vastuupettaja, joka muun muassa perehdytti uudet opiskelijat ja opettajat menetelmän käyttöön. Työyhteisönä olimme innostuneita ongelmaperustaisen oppimisen haastavuudesta, ja mahdollisuuksista soveltaa sitä myös eri toimintaympäristöihin.

Ongelmaperustaisen oppimisen tavoitteena oli, että opiskelijat oppisivat ratkaisemaan ongelmia luonnollisella tavalla, sellaisessa muodossa kuin niitä kohdataan ammatillisissa käytännöissä. Näin oppimisesta ei tule pelkkää asioiden mieleen painamista ja harjoittelua vaan ammatillisten ongelmien tutkimista, ratkaisemista ja kehittämistä sekä haasteellisen työn tekemistä). Modulaarinen opetussuunnitelma mahdollisti myös opettajien tiimityöskentelyn ja yhteisvastuullisuuden moduulin suunnittelussa ja toteutuksessa. Aikaisemmin opettaja oli useimmiten yksin ollut vastuussa oman rajatun opintojaksonsa suunnittelusta ja toteutuksesta, nyt opetettavia asioita voitiin tarkastella yhdessä, useammasta näkökulmasta usein ilman oppiainerajoja, ja kunkin opettajan asiantuntemus tuli näin parhaiten hyödynnettyä. Tämä oli iso kulttuurinen muutos opettajan työssä ja koko työyhteisön toimintatavoissa.

Tähän samaan kulttuuriseen muutokseen sopi hyvin, että pedagogiseen kehittämiseen tuli tarve myös eurooppalaisesta Bologna prosessista, jonka lähtölaulus oli Bolognan julistuksessa 1999 ja joka yhtenäisti eurooppalaista korkeakoulujärjestelmää vuosien 2000–2010 aikana. Korkeakoulut siirtyivät muun muassa mitoittamaan opintokokonaisuuksia opintopisteillä, tekemään ydinainesanalyysyjä ja määrittelemään kompetensseja ja laatimaan osaamisperustaisia oppimistavoitteita. Uuden edessä oltiin siis monta kertaa tuon 10 vuoden aikana.

Suuri muutos hoitotyön koulutuksessa koettiin 2006 kun Diakonia-ammattikorkeakoulun Lahden yksikkö lakkautettiin ja kahdeksan hoitotyön opettajaa siirtyi osaksi Lahden ammattikorkeakoulun hoitotyön opettajakuntaa. Samalla siirtyi myös iso joukko hoitotyön ja terveydenhoitotyön opiskelijoita tekemään opintojaan loppuun heille uuden organisaation alla. Yhdistymiseen liittyi kahden erilaisen kulttuurin yhteensovittaminen, mikä ei aina ollut ihan helppoa työyhteisössä. Tutustuminen uusiin kollegoihin vei aikansa ja pitkään kesti ennen kuin koettiin että ollaan samaa sakkia. Uusien opettajien perehdytykselle laadittiin ohjelma, joka toteutettiin puolen vuoden aikana.

”

PEREHDYTYS UUSILLE OPETTAJILLE

Aika	Sisältö	Perehdyttäjä
15.1.07, klo 12.30–14.00	Lamk: Visio & strategia Stl+l: toimintasuunnitelma Tiimit ja työryhmät Päivittäishallinto Opintotoimisto	Erja Katajamäki
29.1.07, klo 12.30–14.00	Yhteistä tutustumista	
5.2.07, klo 12.30–14.00	Opetussuunnitelma Harjoittelu Tuutorit	Hannele Tiittanen Aino Mattila-Halme
12.2.07, klo 13–15.00	T&K –toiminta Opinnäytetyöprosessi Oppimiskeskus Optiimi	Taina Anttonen Päivikki Lahtinen Virpi Seppänen, P. Lahtinen
19.3.07, klo 11.00–12.30	Problem based learning	Matleena Takaluoma
19.4.07, klo 12.30–14.00	Aikuiskoulutus	Päivikki Lahtinen
7.5.07, klo 12.30–14.00	Kansainvälisyystoiminta	Taina Anttonen, Johanna Tarvainen

”

Perustutkintoon johtavan koulutuksen kehittämisen lisäksi kehittämistä ja toiminnan laajentumista tapahtui voimakkaasti myös täydennyskoulutuksessa, avoimen ammattikorkeakoulun toiminnassa sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnassa, jossa otettiin ensimmäisiä askeleita eteenpäin. Sisällöllisesti koulutuksessa kehitettiin perhehoitotyötä, johon oltiin hyvin sitoutuneita opetussuunnitelmatasolla. Myös yrittäjyyskoulutusta suunnattiin Yrtti-hankkeen puitteissa opettajille ja luotiin yrittäjyyspolkuja opiskelijoille. Opettajat lähtivät myös jatko-opintoihin tekemään lisensiaatti- ja väitöskirjatöitä.

Myös kansainvälisyystoiminnassa oltiin aktiivisia. Eurooppalainen hoitotyön ja kätilötyön kouluttajien verkosto, Florence Network, oli perustettu Hollannissa 1995 ja sen toiminnassa hoitotyön koulutusohjelma oli heti alusta pitäen mukana. Verkoston pääasiallinen tehtävä oli mahdollistaa opiskelija- ja opettajaliikkuvuus verkostoon kuuluvien oppilaitosten kesken. Verkosto tarjosi vuosittaisilla tapaamisilla opettajille kansainvälisiä kontakteja ja mahdollisuuden solmia suhteita toisiin oppilaitoksiin.

”

” Verkoston toiminnan innoittamana ryhdyttiin järjestämään myös kansainvälisiä perhehoitotyön viikkoja, Family International Week, joille osallistui Florence verkoston oppilaitoksista opiskelijoita ja opettajia. Nämä Florence verkoston suhteet kantavat edelleen.

Vuosien 2000–2010 aikana tehty pedagoginen kehittämistyö ja toiminnan laajentuminen loivat hyvän pohjan seuraavien vuosien kehittämistyölle. Opettajat olivat myös valmiimpia uusille tuleville muutoshasteille.

”

Terveysalan verkostolla (2008) oli yhteinen strategia ammattikorkeakouluissa. Strategiaa kehitettiin yhteiskunnan muutosten myötä. Kolmannessa strategiassa painotettiin alan eettisiä lähtökohtia sekä koulutus- ja terveystoiminnallisia linjauksia vuosille 2007–2012. Koulutuspoliittisena tavoitteena oli edelleen toimia vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa ja osallistua aluetta kehittävään tutkimus- ja kehittämistoimintaan. (Emt 2.)

Ammattikorkeakoulututkintoja kehitettiin osana yhtenäistä, eurooppalaista korkeakoulujärjestelmää Bolognan prosessin mukaisesti kansallisena yhteistyönä turvaamaan terveysalan tarpeita. Keskeistä oli yhtenäistää tutkintorakenteita ECTS (European Credit Transfer System) -opintosuoritus- ja mitoitussuoritusjärjestelmän avulla. Samalla haluttiin yhtenäistää perustutkinto (bachelor) ja ylempi ammattikorkeakoulututkinto (master) sekä lisätä niin opiskelijoiden kuin henkilöstönkin liikkuvuutta. (Arene 2007, European Communities 2009.)

Korkeakoulujen harmonisointiprosessia kutsutaan Bolognan prosessiksi siksi, että Bolognan ministerikokouksessa oli läsnä 29 maata vuonna 1999. Kaikki hyväksyivät yhteiset tavoitteet. Niiden avulla voitiin verrata eri maiden koulutustasoa, kahden syklin rakennetta eli kahden pilarin mallia, luoda ECTS-creditsysteemi (European Credit Transfer System), edistää liikkuvuutta ja eurooppalaista yhteistyötä laadunarvioinnissa. (European Communities 2009.)

Entisajan oppilaasta tuli vähitellen opiskelija, mikä merkitsi vastuunottoa omasta oppimisprosessista, eikä hän ollut enää sairaalan työvoimaa. Sairaanhoidajakoulutuksen opetussuunnitelma alkoi saada yhä enemmän aineksia hoitotyön tutkimuksesta. Käytännön hoitotyöntekijät alkoivat ymmärtää hoitotyön tutkimustulosten merkitystä, mikä huojensi opiskelijoiden ristiriitaisia haasteita harjoittelujaksosilla.

Hoitotyön opettaja **AINO MATTILA-HALME** tuli Lahteen keskiasteen koulunuudistuksen alkaessa. Moni asia oli muuttunut sitten omien opiskeluaikojen. Oli aika suuri muutos opiskelijamateriaalissa, koska ikärakenne oli nyt 16v.- 50v. Aloitusrhyhmät olivat suuria yli 60 opiskelijaa, mikä jaettiin ensin kahtia ja sitten vielä kahtia. Opettajakollegana oli Erja. Uusia oppiaineita tuli useita, joissa oli myös ulkopuolisia opettajia. Tilanpuutteen vuoksi, yleisjakson opetus oli vuokratiloissa Oikeustalon yläkerrassa ennen kuin koulun lisärakennuksen valmistuttua päästiin takaisin Hoitajankadulle.

Hoitotiede oppiaineena tuli hänen muistinsa mukaan vasta varsinaisesti ammattikorkean mukana. Pedagogiikka kehittyi koulutuksen kehittymisen myötä pelkästä tiedon jakamisesta tiedon hakemiseen ja ongelmanratkaisuun opiskelijälähtöisesti. Ammattikorkean tulon myötä opettajien piti suorittaa maisterintutkinto. Ainon kanssa oli muutama kollega, jotka yhdessä ajelivat Tampereelle hoitotieteen laitokselle kerran viikolla ja viikonloppuisin. Matkat käytettiin keskusteluun aiheista, jotka yleensä kuuluivat joko tulevaan tenttiin tai käsitteillä oleviin aiheisiin hoitotyöstä tai tieteestä.

Opettajan pätevyyden hankkiminen sairaanhoidonopettajasta terveydenhuollon maisteriksi oli pitkä prosessi, mikä edistyi koulutuksen kehittämisen myötä. Aino opiskeli Helsingin sairaanhoito-opiston jatko-opintojen jaostossa sairaanhoidonopettajaksi. Tähän kuuluivat Helsingin yliopiston kasvatustieteen opinnot. Sittemmin maisterin tutkinnon hän suoritti Tampereen yliopistossa. Erikoistumisopinnoina hän on suorittanut sekä leikkaus-anestesia sairaanhoitajan että anestesia sairaanhoitajan opinnot.

Aino on ollut näköalapaikalla Lahden sairaanhoitajakoulutuksessa. Ensin opiskelijana 60-luvulla ja sitten opettajana yli neljännesvuosisadan (1986 - 2012). Opiskelijoille hän haluaa antaa ohjenuoran: olkaa kriittisiä tiedonhakijoita. Myöhemmin Aino on kokenut myös potilaana olemisen, jolloin pienet asiat muuttuvat isoiksi: "Muistakaa tervehtiminen ja potilaan kunnioittaminen yksilönä. Jo se, miten sairaanhoitaja tulee potilas-huoneeseen, kertoo paljon. Pitää unohtaa kiire oven ulkopuolelle ja paneutua potilaan tilanteeseen."

Opettajille hän haluaa sanoa:

” *Kaikkea ei voi hyväksyä etäopetuksesi. Hoitotyössä kaikkea ei voi oppia etänä. Myös kollegiaalisuus on tärkeää opetustyössä. Sitä kannatta kehittää. Ja mikä ehkä on kaikkein tärkeintä, muistakaa jaksaminen työssä.*

Pitäkää huolta itsestään ja toisistaan!

”

Terveydenhoitajakoulutusta

Terveydenhoitajakoulutuksen aloituspaikat siirtyivät Lahden ammattikorkeakoululle Dia-konia-ammattikorkeakoulusta siirtyneiden opettajien ja opiskelijoiden mukana. Ensimmäiset terveydenhoitajaopiskelijat aloittivat opintonsa Lahden ammattikorkeakoulussa vuonna 2008. Terveydenhoitajakoulutukseen tehtiin oma opetussuunnitelma. Terveydenhoitajaopiskelijat opiskelivat ensin sairaanhoitajakoulutukseen kuuluvia hoitotyön opintoja ja suuntasivat sitten terveydenhoitotyöhön. Valmistuvat terveydenhoitajat saivat sekä terveydenhoitajan että sairaanhoitajan pätevyyden ja hakijoita koulutukseen oli runsaasti. Koulutuksen toteuttajat halusivat kehittää terveydenhoitajakoulutusta muuttuvan perheen ja yhteiskunnan sekä alueen tarpeista lähtien. Yhteistyötä tehtiin valtakunnallisesti muiden terveydenhoitajien koulutusta tarjoavien ammattikorkeakoulujen ja alueellisesti terveystaluiden tuottajien kanssa. Innokkaiden koulutuksen toteuttajien ja kehittäjien pettymykseksi alueellinen ja valtakunnallinen koulutustarve eivät kuitenkaan puoltaneet terveydenhoitajakoulutuksen jatkamista LAMK:ssa. Vuodesta 2012 alkaen siirryttiin alueellisen koulutustarpeen mukaisesti joka toinen vuosi tapahtuvaan sisäanottoon. Päijät-Hämeen alueella oli selkeä tarve sairaanhoitajista, ei niinkään terveydenhoitajista. Johtuen tiukasta taloustilanteesta terveydenhoitajien virkoja oli niukasti tarjolla Lahden seudulla. Myös ammattikorkeakoulujen uusi tuloksellisuuteen pohjautuva rahoitusmalli vaikutti siihen että Päijät-Hämeen koulutus konsernin hallitus päätti, ettei terveydenhoitajakoulutukseen oteta uusia opiskelijoita enää vuodesta 2014 eteenpäin. (Lahden ammattikorkeakoulu 2013.)

Henkilökunta kouluttautuu

Henkilöstön kehittäminen oli 2000-luvulla varsin aktiivista. Ammattikorkeakoulujen terveysalan verkoston strategiassa oli määritelty tavoitteet uudistavan opettajuuden kehittämiseksi. (Terveysalan verkosto 2008, 16 – 19.) Vuonna 2005 sairaanhoitajakoulutuksessa oli 20 opettajaa. Jokaisella oli vähintään maisterin tutkinto, kolmella lisensiaatin, neljällä tohtorin tutkinto ja osa opettajista suoritti jatkotutkintoa. Halukkaita opiskelijoita vuonna 2004 oli 64 aloituspaikkaa kohti 589 hakijaa, joista ensisijaisia oli 165. Vuonna 2015 hakijoita on ollut 2018 ja aloituspaikkoja 129.

Hoitotyön opettaja **HELI OKSANEN** kertoo seuraavassa työstään opettajana 2000-luvulla, Heli oli hoitotyön opettajana Lahdessa vuosina 2002 –2020

” Olen aloittanut ensin tuntiopettajana vuonna 2002, jolloin pidin joitakin yksittäisiä tunteja. Vuodesta 2005 asti olen työskennellyt ensin päätoimisena tuntiopettajana ja myöhemmin lehtorina. Hyviä muistoja on kertynyt matkan varrelta. Opiskelijat ovat olleet aina minulle tärkeitä, joten he ovat olleet minulle voimavara. Lisäksi olen saanut olla kansainvälisten opiskelijoiden tutor-opettajana sekä opettanut heille ammattiaineita. Joskus se on ollut haastavaa, mutta olen pärjännyt hyvin omalla helposti lähestyttävällä persoonalla. Mahtavaa oli se, kun teimme oman tiimin kanssa matkoja niin ulkomaille, kuin kotimaassakin. Työkaverit ovat olleet tärkeitä minulle. Harjoittelun ohjauksessa koin hyvin tärkeänä osana pitää yhteistyötä yllä

”

”

työelämän kanssa. Ohjaaminen on ollut minulle aina luontevaa myös harjoittelussa. Opettajan työssä muutos on ollut suurta, mutta olen itse ollut aina kehittäjätyyppi, niin minulle se ei ollut vaikeaa. Opetussuunnitelmaan tuli muutoksia, melkein joka vuosi jotakin pientä. Koulutuksen täytyy vastata sen hetkisiin haasteisiin, joten OPS on jo yleensä vanha, kun se otetaan käyttöön.

”

Moni opiskelija ja opettaja muistavat lämmöllä Hoitajankadun mukavia ja auttavaisia vahtimestareita **EVA STRANIUSTA**, **RAILI AALTOA** ja **BIRGITTA PERTTOLAA**. Kuvassa yksi Eevalla ja Raililla on menossa lipun nosto. Vahtimestarinkin työhön ovat muutokset tuoneet jatkuvia haasteita.

BIRGITTA PERTTOLA muistelee työtään Hoitajankadulta Mukkanlankadun uudelle kampukselle vahtimestarina, virastomestarina, kampušemäntänä ja välinehuoltajana.

”

Työurani alkoi kauneusalantyrittäjänä parturi-kampaajana yli kaksikymmentä vuotta sitten.

Olin nuorena myös suorittanut välinehuoltajan tutkinnon, jolloin yhtenä opettajana toimi **ANNE VAPPULA** (nyk. Vuori), johon törmäsin uudelleen aloitettuani työni LAMK:ssa.

Kävin päivittämässä Välinehuoltajan koulutuksen uudestaan kampaamouran jälkeen ja päädyin sitten töihin Helsinkiin, Meilahden sairaalaan leikkausosastolle kolmeksi vuodeksi. Päijät-Hämeen koulutus konsernissa avautui Vahtimestarin/Välinehuoltajan toimi ja päätin hakea sitä vuonna 2008 ja sain paikan. Hoitajankadulla Päijät-Hämeen keskussairaalan kupeessa aloitin työt vahtimestari tittelillä. Työni oli vastuullista, siihen kuului opetustarvikkeista vastaaminen, niiden tilaaminen ja huoltaminen.

Työhöni kuului myös tekniikan hallinta. Autoin opetushenkilöstöä opetusvälineiden käyttämisessä ja vastasin niiden toimivuudesta. Myös erilaisten laitteiden pikkuhuollot olivat vastuullani kuten yleisen järjestyksenkin ylläpito. Postia jaoin joka päivä.

Kävin työni ohessa virastomestarin koulutuksen, mikä laajensi työkuvaani turvallisuuspäälliköksi.

”

”

Kuva 1. Eeva ja Raili lipunnostossa (Kuva: Erja Katajamäki)

Työkuvani ei kaiken kaikkiaan ollut mitenkään selkeä. Olisi pitänyt olla aamusta iltaan töissä, koska koululla oli iltaopetusta. Palkkani oli tosi pieni työn vaativuuteen nähden. Muuta en osannut vaatia, koska jouduin myös näkemään useammat yhteistoimintaneuvottelut ja organisaatio muutokset. Olin jonkin aikaa myös JHL pääluottamusmies ammattikorkeakoulussa ja näin sen surun, kun hyviä työkavereita joutui lopettamaan työt. Jätin luottamusmiesasiat, koska olin liian herkkä hoitamaan sitä pestiä.

Päijät-Hämeen koulutus konsernin hajottua Salpaukseksi ja Lahden ammattikorkeakouluksi, alkoi uusi työelämän vaihe. Nimikkeeni oli nyt kampusemäntä ja työkuvani yhä yhtä sekamelskaa. Koin että olisi pitänyt olla kaikkialla, kuten Niemessä ja Mikkulankadulla missä uusi kampus sijaitsi. Työtäni onneksi rajattiin LUT-yliopiston ja LAB-ammattikorkeakoulun yhdistyessä konserniksi.

Toimin nyt hyvinvointiyksikössä välinehuoltajana. Työni on selkeää ja itsenäistä. Tilaan kaikki tarvittavat opetustarvikkeet, valmistelen opettajille taitopajoja ja vastaan myös välineiden lainauksista ja toimivuudesta.

Olen hyvin tyytyväinen työhöni, olen saanut paljon kiitosta ja osaamisen on myös huomioitu palkkauksessa. Minulla on ollut aina ihanat esimiehet, työkaverit ja opiskelijat jotka usein muistivat minua lahjoillaan. Toivonkin pysyväni terveenä ja jatkavani eläkepäiviin asti LAB-ammattikorkeakoulun palveluksessa. Olen kiitollinen kun saan tehdä työtä hyvässä työyhteisössä.

”

Lähteet

Arene. 2007. The Bologna Process and Finnish Universities of Applied Sciences. Participation of Finnish Universities of Applied Sciences in the European higher education area. The Final Report of the Project. Helsinki: Arene.

European Communities. 2009. ECTS Users' Guide, 2009. Brussels: European Communities.

Lahden ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveystieteiden laitos. 2002. Ehdotus koulutuksen laatuksiköksi vuodelle 2002. Lahden ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveystieteiden laitoksen Oppimiskeskus Optiimi. Julkaisematon lähde.

Huttula, T. (toim.) 2002. Ammattikorkeakoulujen koulutuksen laatuksiköt 2002 - 2003. Lahden ammattikorkeakoulu: sosiaali- ja terveystieteiden laitoksen Oppimiskeskus Optiimi. Helsinki: Edita. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisu 12:2002. 56 - 76.

Kivinen, E. & Lampen, G. 2001. Matkalla monialaiseen osaamiseen. Projektityö. Erikoistumisopinnot, johtaminen ja kehittäminen. Lahden ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveystieteiden laitos.

Lahden ammattikorkeakoulu. 2013. Lahden ammattikorkeakoulun koulutustarjontaan muutoksia. 26.3.2013. ePressi.com. Viitattu 26.2.2022. Saatavissa <https://www.epressi.com/tiedotteet/koulutus/lahden-ammattikorkeakoulun-koulutustarjontaan-muutoksia.html>

Etelä-Suomen sanomat. 2005. Mankelihuoneesta hoitajankadulle. Etelä-Suomen sanomat 29.3.2005.

Lahden ammattikorkeakoulu. 2005a. Sairaanhoidajakoulutus Lahdessa 50 vuotta, Hoitotyön tutkimus ja kehittäminen. Studia Generalia-luentosarja. Esite.

Lahden ammattikorkeakoulu. 2005b. Sairaanhoidajakoulutusta Lahdessa 50 vuotta. 2005. Kutsu pääjuhlaan ja bankettiin sekä Ohjelma. 30.03.2005. Julkaisematon aineisto.

Terveystieteiden verkosto. 2008. Terveystieteiden verkoston strategia ammattikorkeakoulutuksen kehittämiseksi vuosina 2008 - 2012. Helsinki: ARENE ry.

Taari, J. 2005. Oppilaat tykkäävät ensiapukoulutuksesta. Oppia antamassa neljä hoitajaksi opiskelevaa. Etelä-Suomen sanomat 25.1.2005

2010

VIIMEINEN VUOSIKYMMEN SAIRAANHOITAJA KOULUTUSTA LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Tutorointia ja ongelmaperustaista opetusta

2010-luvulla sairaanhoitajakoulutuksen haasteet kovenivat. Opettajat ja opiskelijat työskentelivät jatkuvien muutosten ja kehittämisvaateiden parissa. Sairaanhoitajilta vaadittiin työelämässä monenlaista osaamista, tehokkuutta ja ihmisen aitoa kohtautumista. Opiskelijaryhmät olivat suuria, mutta opettajat yrittivät tutoroinnin avulla kohdata jokaisen yksilönä. Tutoropettajat, joita yleensä oli kaksi ryhmää kohden, seurasivat omia ryhmiään koulutuksen alusta valmistumiseen asti. Seuraavassa kuviossa kaksi tutoropettajan onnittelupuhe omalle ryhmälleen heijastaa hyvin koulutuksen tavoitteita ja opetusmetodeja tuona aikana.

Nyt minulla on tilaisuus teidän tutoropettajananne sanoa teille vielä muutama sana saatteeksi eri suuntiin jatkuvalle matkallanne. Olen saanut seurata mukanaanne opiskelunne polkua sieltä alusta kolmen ja puolen vuoden takaa, tammikuusta 2007 asti. Polku on ollut välillä sileämpi, tasaisempi, aurinkoisempi, välillä kuoppainen, mutkikas, sateinen ja luminen.

Opiskelupolku on tuonut eteenne myös epävarmuutta ja ahdistusta tulevasta: mikä minusta oikein tulee isona: kriittisesti ajatteleva, itseohjautuva hoitotyön kehittäjä joka pystyy moniammatilliseen yhteistyöhön ja hyvän voinnin ja terveyden tuottamiseen asiakkailleen, joita ovat niin yksilöt, perheet kuin yhteisötkin. Siinäpä haastetta kerrakseen! Tutuksi on tullut myös ongelman ratkaisu, tuo tunteita herättävä PBL-metodi.

Erilaisia projekteja polkunne varrella on riittänyt Ikihyvästä Valtion rautateihin. Kaikista niistä saatte olla ylpeitä, ne ovat tuottaneet tulosta ja niiden avulla on aina hitusen verran parannettu maailmaa. Jotkut teistä toteuttivat osan opiskelustaan Suomen rajojen ulkopuolella: mm. Australiassa, Intiassa, Hollannissa. Saitte kokemusta toisenlaisista kulttuureista ja toisenlaisista tavoista tehdä hoitotyötä.

Eettiset pohdinnat ovat varmasti jääneet mieleen matkan varrelta. Etiikka on tärkeää sairaanhoitajan työssä. Usein joudutte työskentelemään konkreettisesti elämän ja kuoleman kysymysten äärellä. Ohjeet saattavat kuulostaa yksinkertaisilta: ole ihmiselle ihminen, kuuntele, ole oikeudenmukainen...mutta ovat käytännössä usein niin vaikeita toteuttaa.

Yksi sairaanhoitajan työn suurista haasteista on varmasti juuri hoitotyön eettisten arvojen rohkea toteuttaminen ja puolustaminen maailmassa, missä syrjäytyminen, kahtiajako köyhiin ja rikkaisiin, menestyjiin ja luusereihin ja kovat, rahan valtaan perustuvat arvot tuntuvat nousevan entistä enemmän pintaan.

Katselen teitä kuitenkin luottavaisin mielin. Me opettajinanne tiedämme, että teissä on ainesta vastata tähän ja muihin työn mukanaan tuomiin haasteisiin. Teissä on juuri sitä rohkeutta, inhimillisyyttä, toivoa, uskoa ja iloa, jota sairaanhoitaja tänä päivänä tarvitsee. Nuoret ihmiset, uudet sukupolvet ovat mielestäni aina hitusen lähempänä totuutta kuin edelliset.

Tällä kolmen ja puolen vuoden matkalla me olemme tutoreina myös saaneet teiltä paljon, olemme saaneet kasvaa yhdessä teidän kanssanne. Yhdessä olemme oppineet, että on hankittava kyky sivuuttaa runsaasti tietoa ja tosiseikkoja ja seuloa niistä se mikä on erityisen tärkeää ratkaistavalle kysymykselle. Se vaatii arvostelukykä, mutta arvostelukykä ei voi kuitenkaan omaksua puhtaasti järjenumukaisin opinnoin, vaan se vaatii myös tunnetta, ymmärrystä ja eläytymistä muiden ihmisten asemaan. Tarvitaan sekä aivoja että sydäntä.

Toivotan teille vielä kerran Onnea ja laulun sanoin:
turvallista matkaa aalloilla elämän!

Keskeisenä opetusmetodina hoitotyön koulutuksessa oli 2010-luvun alkupuolella PBL eli Problem Based Learning, ongelmaperustainen tai ongelmalähtöinen oppiminen, joka on aktiivisen oppimisen menetelmä ja yksi tapa toteuttaa tutkivaa oppimista. Ajatus oli, että opiskelijat ratkoivat yhdessä opettajan kanssa käytännön työstä nousevia ongelmia etsien tietoa ja keskustellen. Ongelmaperustaisen oppimisen metodia käytettäessä opiskelijat työskentelevät pienissä ryhmissä, ja itse opiskelu tapahtuu avoimia kysymyksiä asettamalla. Opettajan rooli on pienryhmätyöskentelyn eli tutoriaalain ajan toimia opiskelun ohjaajana eikä niinkään tarjota valmiita vastauksia. Pienryhmien tutoriaalili-istuntojen ohella tutoriaalisykliin kuuluu itsenäistä opiskelua ja myös muuta opetusta, kuten luentoja, harjoituksia ja kirjallisuuden lukemista. (Poikela 2002.)

Opintojaksot oli koottu suuremmiksi opintokokonaisuuksiksi, mistä tässä esimerkkinä 11 opintopisteen kokonaisuus nimeltään **SISÄTAUTIPOTILAAN HOITOTYÖ JA HOITOTYÖ KOTONA JA AVOTERVEYDENHUOLLOSSA**. Tällä opintojaksolla perehdyttiin opintojaksoviikon mukaan sisätauteja sairastavan potilaan kohtaamiin terveydellisiin ongelmiin ja tarpeisiin. Sisätautipotilaan hoitotyön tarkoituksena oli auttaa, ohjata ja tukea sisätautipotilasta ja hänen läheisiään sairauden aiheuttamassa kriisissä ja elämäntilanteen muutoksessa. Hoitotyössä korostuivat potilaan perustarpeisiin vastaaminen, sisätautisten sairauksien tutkimus- ja hoitotoimenpiteet, potilaan ja läheisten tukeminen, läkehoidon toteuttaminen ja tarkkailu, potilaan ohjaaminen ja opettaminen sekä kuolevan potilaan hoitaminen. Potilaiden hoidossa oli mukana vahvasti kuntouttavaa hoitotyötä ja moniammatillista yhteistyötä. Luentoja tähän opintojaksoon kuului 30 tuntia ja osa niistä toteutettiin Connet Pron kautta eli digitaaliset välineet olivat jo laajasti käytössä hoitotyön opetuksessa ja opiskelussa. (Papinniemi ym. 2011.)

Opintojaksoon kuuluu neljä herätettä. Opintojakson viikon ohjeen mukaan opiskelijan itsenäisen työskentelyn tuotos tuotiin opintojakson verkkosivustoille. Oma kirjallinen tuotos oli jätettävä verkkoon viimeistään purkua edeltävänä päivänä ryhmän kanssa sovitun kellon aikaan mennessä. Opiskelijat kävivät lukemassa toistensa tuotoksia ennen purkuistuntoon tuloa, jolloin istunnossa voitiin käsitellä keskeisimpiä ja ajatuksia sekä kysymyksiä herättäviä aihealueita. Tavoitteena oli, että istunnossa ei asioita luettaisi omista papereista, vaan hankittua tietoa olisi jo omaksuttu, jolloin sitä voitaisiin käsitellä keskustelemalla. Purkuistunnon puheenjohtaja teki verkkoon esityslistan istunnon teema-alueiden mahdollisesta käsittelyjärjestyksestä. Tällä kurssilla vaadittiin hoitotieteellisen tiedon näkymistä tuotoksissa. Perusryhmätyöskentelystä jokainen teki itsearviointin ja toimitti sen oman ryhmän tutorille. (Papinniemi ym. 2011.)

Tutoroinnin kehittämistä opiskelijoiden tarpeiden pohjalta kuvaa hyvin opintojenohjaaja **PÄIVI IVANOFF-LAHTELAN** vetämä hanke **HAAVI-RYHMÄ** opintojen loppuunsaattamisen tukena. Hankkeen tavoitteena oli sosiaali- ja terveysalalla yli tavoiteopiskeluajan opiskelevien opiskelijoiden opintojen ohjaussuunnitelman kuvaaminen ja heidän tuekseen perustetun Haavi-ryhmän toiminnan kehittäminen. Haavi-ryhmän toiminta oli erittäin tuloksellista. Palautteen perusteella opiskelijat kokivat sen merkittäväksi tuen muodoksi opintojensa loppuunsaattamisessa. Tärkeimpiä tuen muotoja olivat ryhmän kannustava ilmapiiri, vertaistuki, ryhmän säännölliset tapaamiset ja yksilöllinen ohjaus. (Ivanoff-Lahtela 2011.)

Aikuisopiskelijan ohjauksen kehittämistä

Seuraavassa hoitotyön opettajat **RIITTA AIROLA** ja **HELEENA MATTILA** kertovat työstään aikuisopiskelijoiden ohjaajina yhdeksänkymmentäluvun lopulta 2010-luvulle, ensin molemmat erikseen ja sitten yhdessä kuvaten kehittämistyötään aikuisopiskelijoiden voimaantumisesta.

RIITTA AIROLA, ent.lehtori, TtM Tampereen yliopisto 2002

Minut kutsuttiin syksyllä 1998 opettajaksi ja tuutoriksi LAMK:ssa erikoistumisopintoihin. Pääpaino oli aluksi työterveyshuollon erikoistumisopintojen opetus ja sen kehittäminen. Vuosien saatossa opinnoista valmistuikin 17 ryhmää työterveyshuoltoon erikoistuneita osaajia ja koulutusta kehitettiin terveydenhoitajapainotteisesta moniammatillisiksi opinnoiksi yhteistyössä työfysioterapiaopettajien kanssa. Sairaanhoidajien erikoistumisopinnot ja täydennyskoulutus olivat myös keskeinen osa työtäni koko työurani ajan: syöpätautien, diabeteksen (2 ryhmää), kardiologisen hoitotyön erikoistumisopinnot/osaaja (3 ryhmää) ja sairaanhoidajien rajattu lääkkeenmäärämiskoulutus (5 ryhmää). Alkuvuosina erikoistumisopinnot ajoittuivat viikonloppuihin, mutta myöhemmin arkipäiville.

Muutoin toimin sairaanhoitajaopiskelijoiden ja monialaisten sosiaali- ja terveysalan ryhmien opetuksessa ja tuutorina, lisäksi ohjasin sekä arvioin oppinäytetöitä. Eläkkeelle jäin virallisesti lokakuun alussa 2020, tosin oikeasti vasta maaliskuun 2021 lopussa lääkkeenmäärämisryhmän opiskelijoiden valmistuessa. Työ aikuiskoulutuksessa työelämässä olevien ammattilaisten osaajien osaamisen kehittämisessä oli intensiivistä ja vaativaa mutta palkitsevaa.

HELEENA MATTILA, TtT Kuopion yliopisto 2008

Tulin kevättalvella 1993 opettajaksi uuteen Lamkin Aikuiskoulutusyksikköön. Ensimmäinen tehtäväni oli laatia opintosuunnitelma AMK-tutkintoon tähtäävä muuntokoulutusta varten. Opiskelijoiden pohjakoulutuksena oli ”vanhanaikainen” sairaanhoitajatutkinto ja vähintään parin vuoden työkokemus sairaanhoitajana. Toimin myös heidän tuutorinaan. Myöhemmin aloitettiin myös apu- ja perushoitajille suunnattu koulutus. Monien epäilyistä huolimatta suuri joukko lähti mukaan ja jaksoi kuin jaksoikin suorittaa opinnot valmiiksi. Voi sitä iloa! Koulu alkoi arki-iltaisain klo 16.30, mutta monet tulivat koululle huomattavasti aikaisemmin voidakseen jutella opiskelukavereiden kanssa. Tästä muistui mieleen yksi ”velikulka”, joka usein noin klo 20–20.30 välillä takapenkiltä ilmoitti, että ”tähän onkin sitten hyvä lopettaa”. Välillä oli ja välillä ei vielä ollutkaan. Tämä aika oli varsin antoisaa. Osa näistä opiskelijoista jatkoi aikanaan joko erikoistumisopinnoilla tai uusilla ylemmän ammattikorkeakoulun opinnoilla. Viimeiset työponnisteluni kohdistuivat pääasiassa oppinäytetyön ohjaukseen ja arviointiin ylempää amk-tutkintoa suorittaville. Ansaitulle eläkkeelle jäin 1.8.2011 ”täysin palvelleena”.

Aikuisopiskelijan voimaantuminen

Koko LAMK:ssa elettiin aika hurjia muutoksen aikoja. Aikuiskoulutuksen kehittäminen oli vilkasta. Myös opettajat täydensivät osaamistaan erilaisin koulutuksin. Me osallistuimme mm. aikuisoppijan ohjaamisen taitoja kehittävään koulutukseen ja oppimistehtävänä kirjoitimme sen tiimoilta artikkelin Aikuisopiskelijan voimaantuminen. Artikkelin on julkaistu Lahden ammattikorkeakoulun julkaisusarjassa (Airola & Mattila 2008).

Näin jälkikäteen on mielenkiintoista tarkastella sitä valtavaa työuran aikana tullutta kokemusaineistoa ja miten siitä nousi mieleen tämä edellämainittu pienimuotoinen narratiivinen tutkimus, jonka teimme erikoistumassa olleen ryhmän opiskelijoiden tuotamasta aineistosta. Aineisto koostui kahdessa vaiheessa, opintojen puolivälissä ja niiden päättyessä, kerätystä 50 arviointikertomuksesta. Ne olivat opiskelijoiden reflektiivisiä koulutuksen ja oppimisen arviointikertomuksia. Erikoistumisopiskelijoilta saadut kaksi aineistoa analysoitiin erillisinä laadullisella sisällönanalyyysillä tarkoituksena tuottaa kuvaukset opintojen eri vaiheista. Halusimme selvittää, minkälainen muutos opiskelijoiden kertomuksista oli tulkittavissa. Analyysin tuloksena nimesimme kahdeksan teemaa. Näiden teemojen alaluokat tyypittelimme kolmenlaisiksi opiskelukokemuksiksi ja jatkoimme analyysia narratiivisella otteella ja kirjoitimme kokemuksista uudet kertomukset: tiedolla valtaistumisen kertomus, taidolla valtaistumisen kertomus ja etsimällä voimaantumisen kertomus.

*”Yksi etsii viisautta, toinen etsii rauhaa,
kolmannenpa sydämessä veren kosket pauhaa,
nuorin on hän tietäjistä, pyhyhteensä pyrkivistä.”*

Eino Leino

Ohjauksen akrobatiaa

Vaikka kokemus on aina osoittanut, että aikuisopiskelijat ovat kaikki omia yksilöitään omine odotuksineen ja haaveineen, tuotti heidän kertomustensa syvälinen tarkastelu toisaalta uutta ymmärrystä heidän oppimiskokemuksistaan ja toisaalta tärkeitä ja edelleen askarruttavia kysymyksiä. Riittääkö ohjauksessa se, että opiskelijoiden odotuksiin vastataan vai pitääkö oppimispolun johtaa kauemmas?

Aikuisopiskelijan ohjaus on haasteellista, koska opiskelijat ovat tulleet opiskelemaan hyvin erilaisin odotuksin ja tavoittein. Tuutorin tehtävänä on tuoda esiin houkuttelevia mahdollisuuksia, jotta opiskelija pystyisi laajentamaan omaa näkökulmaansa sekä itseensä että ulos maailmaan. Opiskelija itse päättää, mistä ovista hän kurkistaa ja lähteekö hän tarkemmin tutkimaan sieltä avautuvaa maailmaa vai pysytteleekö tutussa ja turvallisessa. On ohjauksen akrobatiaa osata etsiä ja avata useita erilaisia ovia, joista opiskelija voi valita itseään kutsuvimmat ja oppia itse etsimään houkuttelevia vaihtoehtoja. Siten hän varmistuu, valtaistuu tai voimaantuu valitsemallaan tiellä.

*”Pisar olen. Pienenen
tai suurenen kuin tahdon.”*

Eino Leino

Lopuksi

Kokonaisuudessaan olimme tyytyväisiä pienen tutkimuksemme antiin. Sen tulokset avasivat silmiä ja olivat hyödynnettävissä käytäntöön opettaessa eri ryhmiä ja yksilöiden tuutortapaamisissa. Niistä oli apua opettajien omassa tulkinnoissa ja reflektoinneissa. Ne toivat ymmärrystä opiskelijoiden lähtökohtien, tavoitteiden ja oppimisen erilaisuudesta. Aikuiskoulutus ja erilaiset erikoistumis- ja täydennys koulutukset ovat tuoneet heijastusvaikutuksia ja vahvuutta myös sairaanhoitajien peruskoulutukseen.

Jotenkin tämä enteili behavioristisen ja kognitiivisen ihmis- ja oppimiskäsityksen eroavuuksien tunnistamista ja tiedostamista. Nyt taas uudelleen tarkastellen voi todeta, että tuolloin elettiin isossa kuvassa paradigman muutosprosessin aikaa.

*...Ja jos vähän mulla vain aikaa on,
mun mieleni kaari on mittaamaton...*

Eino Leino

Opetusta englannin kielellä

Kansainvälistä yhteistyötä vahvistettiin edelleen. Opiskelijat ja opettajat olivat mukana erilaisissa vaihto-ohjelmissa mutta myös opetussuunnitelmia kehitettiin yhteistyössä. Sairaanhoitaja- ja terveydenhoitajakoulutuksessa toteutettiin englanninkielisenä Health in the Nordic countries - lifestyle and environment, 15 opintopisteen opintokokonaisuus, yhteistyössä neljän pohjoismaisen hoitotyön koulutusta antavan yksikön kanssa. Mukana olivat Lahden lisäksi Halmstad University Ruotsista, Høgskolen i Vestfold Norjasta ja University College Lillebaelt Tanskasta. Opiskelijat kaikista näistä yksiköistä saivat mahdollisuuden opiskella tätä yhdessä suunniteltua 15 opintopisteen kokonaisuutta missä tahansa näistä koulutusyksiköistä. (Lahden ammattikorkeakoulu 2010.)

Sairanhoitajien ja terveydenhoitajien opetussuunnitelmaan kuuluivat englanninkieliset opintojaksot kaikille opiskelijoille ja osa hyödynsi yhteistä pohjoismaista opintokokonaisuutta opiskelemalla Vestfoldissa tai Odensessa. Myös muissa vaihto-ohjelmissa oli mahdollista suorittaa englanninkielisiä opintoja. Opettajia vaihdettiin yhteistyö yksiköiden kesken. Suurin osa sairaanhoitaja- ja terveydenhoitajaopiskelijoista opiskeli englanninkielisen opintojakson kuitenkin Lahdessa omassa opinahjossaan Hoitajankadulla. Englanninkielinen pakollinen opintojakso aiheutti myös paljon kritiikkiä niin opiskelijoissa kuin opettajissakin. Kielitaito koettiin haasteena, josta toiset selvisivät paremmin kuin toiset. Arvosteltiin myös sitä, että englanninkieliset opinnot veivät tilaa varsinaisilta ammattiopinnoilta. Englanninkielisten opintojen määrää vähennettiin niin, että Opetussuunnitelmassa 2014–2015 englanninkielisiä opintoja oli 10 opintopistettä, joista 3 opintopistettä oli englanninkielen opiskelua (Lahden ammattikorkeakoulu 2014a.)

Koulutuksen myynti

Hoitotyön englanninkielistä opintokokonaisuutta hyödynnettiin sitten myös koulutuksen myynnissä. Ensimmäiset kiinalaiset opiskelijat tulivat opiskelemaan 15 opintopisteen kokonaisuutta syksyllä 2011. He aloittivat yhteistyön, jonka seurauksena valittiin 2014 alkaen useampi ryhmä kiinalaisia sairaanhoitajia opiskelemaan Lahden ammattikorkeakouluun eurooppalaista sairaanhoitajatutkintoa. Tästä alkoi myös englanninkielisen tutkintoon johtavan sairaanhoitajakoulutuksen kehittäminen. Englanninkielistä sairaanhoitajakoulutusta oli Lahdessa tarjolla vuosina 2012–2020. Englanninkielisiä sairaanhoitajatutkintoja suorittivat suomalaisten opiskelijoiden lisäksi noina vuosina useat kiinalaiset, mutta myös monista muista maista tulleet opiskelijat.

VIETVOC -projektista (1997–2002) alkanut yhteistyö sairaanhoitokoulutuksen kehittämiseksi Vietnamissa jatkui ja 2011 kehiteltiin uutta projektia **FAMILY HEALTH AND WELLBEING** yhdessä Hämeenlinnan ja Seinäjoen ammattikorkeakoulujen hoitotyön yksiköiden opettajien kanssa. Yhteistyömahdollisuuksia kartoitettiin 15.10–28.10 2011 vierailulla alan yliopistoissa Hanoi Medical Universityssä, Hue Universityssä: College of Medicine and Pharmacyssä ja Vinh Medical Universityssä, mistä kuva seuraavalla sivulla. Tapaa- misten tavoitteena oli neuvotella Vietnamissa olevien yhteistyökumppaneiden kanssa uuden projektin tavoitteista sekä allekirjoittaa Memorandum of Understanding -sopimukset heidän kanssaan. Tavoitteena on myös keskustella yhteisistä näkemyksistä terveydenhuollon ja terveydenhuollon henkilökunnan koulutuksen kehittämisessä, suunnitella opiskelija- ja opettajavaihtojen sekä intensiivikurssien aikatauluja ja markkinoida sairaanhoitajakoulutustamme. Myös Dubaissa käytiin verkostoitumassa vuonna 2015 (ks. kuva 2). (Lahden ammattikorkeakoulu 2011.)

Lahden ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysala on ollut mukana kehittämässä sairaanhoitokoulutusta Kazakstanissa vuodesta 2013, yhteistyössä Kazakstanin terveysministeriön ja kazakstanilaisten alan oppilaitosten kanssa. Maailmanpankin rahoittamassa hankkeessa on kehitetty muun muassa Euroopan Unionin vaatimusten mukainen sairaanhoitajakoulutuksen opetussuunnitelma. Kazakstanin terveysministeriö valitsi Jyväskylän ja Lahden ammattikorkeakoulut strategisiksi kumppaneikseen hoitotyön koulutuksen kehittämisessä vuosille 2016–2019. Maailman pankin rahoittamia hankkeita oli kaksi, toinen oli 1,5-vuotinen hanke (2014–2015) ja toinen 3-vuotinen hanke (2016–2019). Näissä hankkeissa kehitettiin hoitotyön opetussuunnitelmia toiselta asteelta PhD tutkintoon, kehitettiin terveydenhuollon organisaatorakenteita ja johtamista, lisättiin perusterveydenhuollon osaamista, lisättiin opettajien osaamista ja tehtiin koulutuksen arviointia. (Tiittanen 2018, Tiittanen 2022.)

Lahti oli mukana myös kolmevuotisessa **PROINCA** (2017–2020) hankkeessa, jonka tavoitteena oli vahvistaa Kazakstanissa aloitettua hoitotyön uudistamista kehittämällä yhteistyömalleja paikallisten yliopistojen ja työelämän välille. Myös suoraa koulutusmyyntiä on tehty Kazakstaniin. Yliopettaja **HANNELE TIITTANEN**, joka on toiminut pitkään Lahdessa hoitotyön koulutuksen vetäjänä ja kehittänyt hoitotyön opetussuunnitelmaa, on ollut mukana Kazakstanissa opetussuunnitelmien kehittämistyössä vuodesta 2013. Hannele on kokenut kansainvälisen yhteistyön antoisana:

Kuva 1. Vietnamilaisia ja suomalaisia yhteistyökumppaneita syksyllä 2011 (Kuva: Vinh Medical University)

Kuva 2. LAMK, JAMK, HAMK, TAMK ja Metropolia ammattikorkeakoulujen verkostoitumismatkalla Dubaissa vuonna 2015. LAMK:n edustajina kuvassa kv-koordinaattori Johanna Tarvainen ja yliopettaja Taina Anttonen. (Kuva:Taina Anttonen)

”

Työskentely kansainvälisellä tasolla on mitä parhainta henkilöstön osaamisen kehittämistä ammattikorkeakoulussa ja osaamisen näyttämistä kansainvälisesti. Henkilöstön valmius kansainvälisiin tehtäviin edellyttää ammatillisen, kulttuurisen ja kielitaito-osaamisen lisäksi myös matkustusvalmiutta, joustavuutta, tiimityötaitoja, itsensä haastamista ja huumorintajuja. Ammattikorkeakoululle henkilöstön kyky toimia merkittävässä kansainvälisissä hankkeissa merkitsee referenssejä, joilla ammattikorkeakoulu saa uskottavuutta ja näkyvyyttä omalle toiminnalleen. (Tiittanen 2018, Tiittanen 2022.)

”

Kuva 3. Kazakstanin koulutusvientiä tehtiin Jyväskylän, Hämeen ja Lahden ammattikorkeakoulujen voimin. Mukana oli myös Åbo Akademin asiantuntijoita, jotka vastasivat tohtoritason koulutuksesta. (Kuva: Eija-Mari Heikkilä)

Projektioppimista

IKIHYVÄ-projektin viimeinen tiedonkeruuvaihe toteutettiin keväällä 2012.

Projektia markkinoitiin opiskelijoille seuraavasti:

”

Tarjoamme viidellekymmenelle hoitotyön ja fysioterapian opiskelijalle mahdollisuuden osallistua Ikihyvä- projektin tiedonkeruuvaiheeseen. Projektissa kerätään tietoa ikääntyvien päijäthämäläisten hyvinvoinnin terveyden ja toimintakyvyn arviointiin. Yhteistyökumppaneitamme ovat Helsingin yliopisto ja Lahdessa toimiva Helsingin yliopiston koulutuskeskus Palmenia. Projektin oppimistavoitteita ovat valmiuksien hankkiminen tiedonkeruuseen kansanterveyden arviointiin liittyvissä tutkimusprojekteissa, harjaantuminen yleisimpien fyysiseen terveystarkastukseen kuuluvien seulontojen tekemisessä (verenpaine, paino, pituus, vyötärönympäryys, toimintakyvyn mittaus) ja harjaantuminen sosiaalisen ja psyykkisen hyvinvoinnin arviointiin seurantatutkimuksessa. Opiskelija hankkii projektissa valmiuksia myös itsenäiseen työskentelyyn moniammatillisessa tiimissä, seurantatutkimustiedon keruun organisointiin käytännön tasolla ja asiakkaiden ohjaamiseen jatkotutkimuksiin tai seurantaan. (Lahden ammattikorkeakoulu 2012)

”

Ikihyvä-projekti loppui v. 2012 ja raportissa **VANHUUSIKÄ MUUTOKSESSA, IKIHYVÄ PÄIJÄT-HÄME**-tutkimuksen tuloksia 2002–2012 kuvataan ikääntyneen päijäthämäläisen väestön elinoloja ja niissä kymmenvuotiskaudella tapahtuneita muutoksia (Haapola ym. 2013). Projektista hyötyivät mukana olleet hoitotyön, fysioterapian ja sosiaalialan opiskelijat ja opettajat. Terveysteen ja ikääntyneiden elinoloihin liittyvät tiedonkeruutaidot, ymmärrys kansanterveydestä ja siihen liittyvästä tutkimuksesta sekä opintopisteet karttuivat. Projektissa vahvistui myös monialainen osaaminen ja korkeakoulujen välinen yhteistyö.

Hoitotyön tiimi oli 2010-luvun alkupuolella mukana myös valtakunnallisessa AYYOT eli **AVOIN YHTEISÖLLINEN VIRTUAALINEN OPPIMISYMPÄRISTÖ** -projektissa, jossa kehitettiin yhteinen seksuaaliterveysisältöinen virtuaalinen oppimisympäristö ammattikorkeakoulujen ja muiden koulutusyksiköiden käyttöön.

LINKKU

TULEE HOLLOLAAN

Hyvinvointia Sinulle Hollolassa joka kuukauden toinen perjantai

LINKKU on Päijät-Hämeessä kiertävä hyvinvointipalveluja tarjoava liikkuva toimipiste. Ajuen asukkaat saavat matkattomasti monenlaisia terveys- ja hyvinvointipalveluja Linkkusta.

Tarjolla on mm. terveyden edistämisen palveluja, terveyskioskityyppistä toimintaa ja liikuntapalveluiden ohjastusta. Bussissa testaaat myös vaivatta verenkeräisi tai käyt veronpaimentauksella. Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymä (PHHYKY), Lahden ammattikorkeakoulu (LAMK) ja Koulutuskeskus Salpaus vastaavat yhdessä Linkun toiminnasta.

LINKUN 2018 KIERTUEAIKATAULU:

AINA HOLLOLAN TORILLA KLO 9-14

- 12.1. Tipaton tammikuu ja toiveiden tynnyri
- 16.2. Hyvinvoinnin helmikuu
- 16.3. Mielekäs maaliskuu
- 13.4. Sydämellinen huhtikuu
- 11.5. Tapaturmaton toukokuu
- 8.6. XXX kesäkuu

LINKKU palvelukoordinaattori Päivi Sindre
044 7080 365, paivi.sindre@linkku.fi
www.liikkuvalla.fi

Kuva 4. Linkun esite ja Linkku teatterilla (Kuvat: LABin viestinnän arkistot)

Lahden ammattikorkeakoulussa aloitettiin 2013 **ÄLYBUS-SI**-hanke, jonka tuotoksena syntyi **LINKKU PALVELUBUS-SI**, joka laajensi hoitotyön opiskelijoiden harjoittelumahdollisuutta monialaisuuden ja palveluiden kehittämisen suuntaan. LINKKU tarjosi sosiaali- ja terveysalan palveluita, erityisesti ennalta ehkäiseviä hyvinvointipalveluita erityisesti syrjemmässä asuville päijäthämäläisille. Toiminnasta vastasivat Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä, Lahden ammattikorkeakoulu ja Koulutuskeskus Salpaus. Bussissa toimii sairaanhoitaja, joka myös ajoi autoa ja ohjasi opiskelijoita. LINKKU vieraili mm. kuntien toripäivissä erilaisin teemoin.

LINKKU oli mm. Anianpellon markkinoilla Vääksyssä, Hartolan markkinoilla ja Lahden joulutorilla tarjoten erilaisia terveydenhuollonpalveluita sekä neuvontaa ja ohjausta. Toiminta jatkui aktiivisesti viisi vuotta kunnes se 2020 keväällä loppui rahoituksen puuttumiseen. (Rask 2019.)

Joustavaa opiskelua ja maisteritutkinto

Opintoja haluttiin ammattikorkeakoulussa tarjota ympärivuotisesti ja näin antaa opiskelijoille joustavampia ja monipuolisempia opiskelumahdollisuuksia. Lahden ammattikorkeakoulu (LAMK) kuului vuosina 2012–2017 Laurea ammattikorkeakoulun ja Hämeen ammattikorkeakoulun kanssa FUAS-liittoumaan (Federation of Universities of Applied Sciences). Yhteistyön myötä sosiaali- ja terveysalan opiskelijat pääsivät hyödyntämään laajempaa koulutustarjontaa. He voivat halutessaan valita opintoja Hämeen ammattikorkeakoulusta tai Laureasta LAMKn tarjoamien opintojen lisäksi. Tarjontaa hyödynnettiin erityisesti kesäopinnoissa. (Kallioinen 2012.)

Ylempi ammattikorkeakoulututkinto (Yamk), joka mahdollisti opintojen jatkamisen ammattikorkeakouluissa ammattikorkeakoulututkinnon jälkeen, määriteltiin yleemmäksi korkeakoulututkinnoksi Bolognan-prosessin mukaisesti vuonna 2005 ja vakinaistettiin osaksi suomalaista korkeakoulujärjestelmää. Tutkinnon vakinaistaminen loi jatkotutkintoihin asti korkeakoulutuksen duaalimallin mukaiset kaksi väylää: tiedekorkeakoulu- ja ammattikorkeakouluväylä, jonka sisällä yliopistot ja ammattikorkeakoulut tuottavat erilaista osaamista yhteiskunnan ja työelämän tarpeisiin. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto tuottaa saman kelpoisuuden julkiseen virkaan tai tehtävään kuin yliopistossa suoritettu ylempi korkeakoulututkinto, ja tutkinnon suorittaneella on jatko-opintokelpoisuus tieteellisiin ja taiteellisiin jatkotutkintoihin johtaviin opintoihin. Maisteritasoinen työelämälähtöinen korkeakouluväylä avautui kaikille ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille. Näin myös terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille mahdollistui työelämälähtöisyyttä korostava maisteritasoinen korkeakouluväylä ammattikorkeakouluissa. Lahden ammattikorkeakoulussa ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus sosiaali- ja terveysalalla käynnistyi tutkinnon vakinaistamisen jälkeen vuonna 2006. (Huotari 2015.)

Lahden ammattikorkeakoulussa ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus organisoitiin osaksi koulutusaloja. Työelämän osaamisvaateiden muuttuessa muodostui tarve eri alojen osaamistarpeita yhdistävään osaamiseen. Lahdessa tähän kiinnitettiin erityistä huomiota ja kiinteä yhteistyö eri alojen välillä, mm. yhteiset tilat mahdollistivat arjessa toteutuvan monialaisen keskustelun ja kehittämisen YAMK-koulutuksessa entistä vahvemmin. (Huotari 2015.)

Hoivakodin johtaja **MARIKA JÄRVINEN** kertoo seuraavassa opiskelustaan sairaanhoitajaksi

”

*Opiskelin sairaanhoitajaksi LAMK:ssa vuosina 2013–2015. Opinnot suoritin monimuotona, oman silloisen lähihoitajan työni ohessa. Oma opiskelutah-
tini oli niin tiivis, että mitään kovin erityisiä muistoja ajasta ei mieleeni jää-
nyt. Opinnot suoritettiin vanhassa ammattikorkeakoulussa Hoitajankadulla
ja sieltä on jäänyt mieleeni kylmät luokkahuoneet, talvella piti istua tietyis-
sä luokissa toppatakki päällä tunnilla. Muistan miten jännitin valintakokeita
ja miten iloinen olin, kun tulin valituksi. Luokkamme koostui aikuisopiskeli-
joista, meillä kaikilla oli samantyylliset taustat ja tulimme hyvin toimeen heti
ekasta päivästä lähtien. Opettajat ottivat meidät hyvin
vastaan ja kuuntelivat toiveitamme.*

*Harjoittelut olivat hyvin erilaisia. Ikäni ja lähihoitajataustani vuoksi monessa
paikassa minua pidettiin täytenä työvoimana, oletettiin osaavan asioita
mitä en oikeasti ollut ikinä tehnyt. Pääsääntöisesti kuitenkin hyvät muistot
harjoitteluista jäivät. Etenkin PHKS:n ihotautiosastoa jäi ikävä. Harjoittelu
siellä sai aikaan sen, että opiskelin muutamaa vuotta myöhemmin
haavahoidon asiantuntija -erikoistumisopinnot.*

*Aluksi oli vaikeaa yhdistää työtä ja opintoja, lisäksi perheessäni oli kaksi
alle kouluikäistä lasta. Lomat ja vapaa-ajat käytin opintoihin. Oli todella
tiukka puolitoista vuotta, mutta sisulla ja tarmokkuudella suoritin opinnot
loppuun. Arvosanat olisivat voineet olla parempia, mutta hyvin tuota on
toimeen tullut näilläkin. Vapaa-aika jäi tarkoituksella nopean opiskeluai-
ka-
taulun vuoksi vähälle. Se oli tietoinen valinta, enkä kokenut sen olevan liian
kuormittavaa.*

*Opiskelin kahden luokkakaverini kanssa yhdessä. Myöhemmin haimme
kaikki kolme myös YAMK opintoihin, joista valmistuin 2020. Nykyisin toimin
hoivakodin johtajana. Olen opiskellut melkein jatkuvasti jotain työni ohessa,
enkö usko, että opinnot jäivät tähän.*

Odotan innolla mitä LAB tarjoaa lähivuosina.

”

Hoitotyön oppiminen ja opetus kehittyvät

Hoitotyön opetussuunnitelma muuttui vähitellen osaamisperusteiseksi ja kompetenssilähtöiseksi. Valtakunnallisesti sairaanhoitajakoulutusta haluttiin yhtenäistää, koska ammattikorkeakoulujen itsenäisesti laatimat opetussuunnitelmat osoittautuivat hyvin kirjaviksi, eikä yhtenäistä käsitystä tarvittavista kvalifikaatioista ollut. Metropolian ja Sairaanhoidajaliiton käynnistämässä ja Arene ry:n terveysalan verkoston työvaliokunnan loppuun saattamassa Sairaanhoidajakoulutuksen tulevaisuus -hankkeessa määriteltiin sairaanhoitajan ammatillisen osaamisen vähimmäisvaatimukset huomioiden eurooppalainen ammattipätevyysdirektiivi (EY/55/2013). Ammattipätevyysdirektiivin mukainen yleissairaanhoitaja vastaavan sairaanhoitajan ammatillinen osaaminen muodostui yhdeksästä alueesta: asiakaslähtöisyys, hoitotyön eettisyys ja ammatillisuus, johtaminen ja rittäjäyys, sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaympäristö, kliininen hoitotyö, näyttöön perustuva toiminta ja päätöksenteko, ohjaus- ja opetusosaaminen, terveyden ja toimintakyvyn edistäminen ja sosiaali- ja terveyspalvelujen laatu ja turvallisuus. Kaikki 23 sairaanhoitajaa kouluttavaa ammattikorkeakoulua sitoutuivat yhteistyöhön näiden osaamisten saavuttamisessa. (Eriksson ym. 2015.)

Lahdessa hoitotyön opetussuunnitelmaa kehitettiin yhdessä hoitotyön opettajien kanssa edellä mainitun hankkeen pohjalta, mikä näkyy opetussuunnitelmassa 2014-2015. Siinä kuvattiin koulutuksen rakentuvan asiakas- ja potilaslähtöisen hyvän hoitoteeman ympärille. Opetussuunnitelman mukaan koulutuksen aikana perehdyttiin pitkäaikaisesti ja akuutisti sairastuneiden asiakkaiden ja potilaiden hoidon suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa hyvän hoidon elementteihin. Keskeiset elementit olivat näyttöön perustuva hoitotyö, potilasturvallisuus, terveyttä edistävä hoitotyö, asiakaslähtöinen ohjaus ja opetus sekä sairaanhoitajan eettinen päätöksenteko. Koulutuksen aikana hyvää hoitoa tarkasteltiin yksilön ja perheen hyvänä hoitona ja hoitotyön prosessina, mutta myös yhteisön, ympäristön ja yhteiskunnan näkökulmista laajemmin terveyden ja hyvinvoinnin edistämisenä. (Lahden ammattikorkeakoulu 2014a.)

Harjoittelua haluttiin kehittää vastaamaan paremmin uusia ammattitaitovaatimuksia, mistä esimerkkinä syksyllä 2013 laaditut harjoittelun kehittämistavoitteet. Tavoitteena oli tiivistää harjoittelun ja teoriaopintojen yhteyttä ja tiivistää yhteistyötä harjoittelu- paikkoihin, jotta saadaan luoduksi hanke- muotoisesti toteutettavaa opetusta yhdessä työelämäyhteistyötahojen kanssa eri moduuleihin. Myös opinnäytetöihin haluttiin luoda aihekokonaisuuksia harjoittelupaikkojen kehit-

tämistarpeita palvelemaan. Harjoittelun ohjauksen käytäntöjä haluttiin yhtenäistää ja laatua varmistaa keskittämällä harjoittelujen ohjausta ja kehittämällä käytäntöjä. Myös simulaatio opetusta ja hankkeita haluttiin hyödyntää enemmän harjoittelussa (Lahden ammattikorkeakoulu 2014b.)

Kuva 4. Simulaatio-opetusta Hoitajankadun simulaatiokeskuksessa (kuva: Marko Rantala)

Sairaanhoitajien koulutusta kehitettiin rakentamalla ja käynnistämällä Simulaatiokeskus ja palkkaamalla simulaatio-ohjaaja. Lahden ammattikorkeakoulusta vuonna 2003 valmistunut sairaanhoitaja (amk) **JUKKA KARJALAINEN** toimi pitkään simulaatio-ohjaajana ja kehitti yhdessä hoitotyön opettajien **EVELIINA KIVISEN** ja **MATLEENA TAKALUOMAN** kanssa simulaatiokeskusta entistä toimivammaksi ja käytännön taitojen oppimista tukevaksi. Myös monialaisuus simulaatiokeskuksessa vahvistui. Seuraavassa **JUKKA KARJALAINEN**, joka työskentelee nykyisin asiakaspäällikkönä terveysteknologia-alan IT-yrityksessä, kertoo matkastaan sairaanhoitajaopiskelijasta simulaatio-kouluttajaksi ja simulaatio opetuksen kehittäjäksi Lahden ammattikorkeakoulussa:

”

Ajauduin hoitotyön opiskelijaksi lähes vahingossa vuonna 1999. En siis täysin tiennyt, mitä haluaisin opiskella ja hain Lahden ammattikorkeakouluun opiskelemaan, sillä johonkin nyt vain piti hakea. Opintojen alku oli kuitenkin täynnä paljon uutta asiaa ja huomasin pian olevani kovin kiinnostunut muun muassa kirurgian ja anatomian opetuksesta. Lisäksi tietysti käytännön taitojen harjoittelu oli lähellä sydäntäni ja uusien taitojen oppiminen oli merkityksellistä. Koin myös sopivani luonteeltani hoitotyöhön.

Opintojen jälkeen aloitin työt leikkausosastolla Päijät-Hämeen keskussairaalassa. Tunsin olevani oikeassa paikassa, työ oli mielenkiintoista ja työyhteisö oli erinomainen. Muutamassa vuodessa kuitenkin huomasin pitkästävänä työhöni, eivätkä kehitysnäkymät olleet kovin kaksiset. Palkkakin oli pieni vastuuseen nähden. Mietin, että jaksaisinko tehdä samaa työtä eläkeikään saakka. En jaksanut.

Aloitin uudessa työssä kenttäsairaanhoidajana puolustusvoimissa vajaat viisi vuotta siitä, kun olin aloittanut työni leikkausyksikössä. Puolustusvoimissa toimin kenttälääkinnän kouluttajan tehtävissä ja pääosan kuusivuotisesta urastani puolustusvoimissa tein simulaatiokouluttajan työtehtäviä. Koulutimme enimmäkseen puolustusvoimien henkilökuntaa, muita viranomaistahoja, sekä rauhanturvatehtäviin lähteviä henkilöitä. Ensisijaisena opetusmenetelmänämme oli käytössä simulaatio-oppiminen.

Simulaatio-oppimisella terveydenhuollossa tarkoitetaan käytännössä samaa asiaa, kuin lentäjien simulaatioharjoituksissa. Harjoitellaan siis mahdollisesti eteen tulevia tilanteita turvallisessa ympäristössä ilman vaaraa siitä, että kukaan oikeasti loukkaantuu tai menehtyy. Simulaatio-oppimisen keskeinen idea on sitoa yhteen teoria ja käytäntö. Oppijalla on siis hallussaan harjoiteltavaan tilanteeseen liittyen keskeinen teoretieto, sekä yksittäiset käytännön toimet ja toimenpiteet. Yksittäisessä simulaatioharjoituksessa saadaan aikaiseksi kokonaisuus, jossa oppijat toimivat autenttisen oloisessa tilanteessa soveltaen aiemmin opittua teoretietoa, sekä teknisiä taitoja. Itse harjoituksen jälkeen pohditaan yhdessä opettajan tai muun fasilitaattorin johdolla, että mitkä asiat osaamisessa vielä vaativat harjaantumista ja missä asioissa osaaminen on hyvällä tasolla.

Kun Lahdessa sijannut Hennalan varuskunta, jossa työskentelin, lakkautettiin, ryhdyin hakemaan uutta työtä. Ja sellaisen löysinkin vanhasta opiskelupaikastani, eli Lahden ammattikorkeakoulusta. LAMK haki simulaatio-ohjaajaa, joka ottaisi vastuulleen LAMK:n uuden simulaatio-oppimisympäristön toiminnan ylläpidon ja kehittämisen. Onnekseni sain tuon tehtävän ja pääsin mukaan kehittämään hoitotyön simulaatio-opetusta, sekä luomaan yhdessä opettajien kanssa moniammatillista simulaatiopedagogiikkaa Lahden ammattikorkeakoulussa.

Tässä vaiheessa oli kulunut yli kymmenen vuotta siitä, kun olin valmistunut sairaanhoitajaksi ja käytännön taitojen opettaminen oli ottanut melkoisen harppauksen parempaan suuntaan. Omana opiskeluaikanani saimme

”

”

varsin perusteellista teoriaopetusta niin lääketieteestä, kuin hoitotieteestäkin. Käytännön kädentaitojen harjoittelu tapahtui työpajoissa, joissa yksittäinen taito jäi kuitenkin usein irralliseksi osaamiseksi ilman, että se liittyi mihinkään suurempaan kokonaisuuteen.

Hoitotyössä hoitaja tekee työtään kokonaisvaltaisesti yhdessä potilaan ja muiden sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten kanssa. Työhön liittyy paljon tiedonjakoa, päätöksentekoa, kommunikaatiota, toimenpiteiden tekoa ja niissä avustamista, potilaan ohjausta ja omaisten huomioimista. Kaikkia näitä taitoja voidaan harjoitella simulaatio-oppimisen avulla. Vuonna 1999 edellä mainittuja taitoja ei harjoiteltu turvallisesti kampuksella, vaan niissä harjaantuminen tapahtui enemmän tai vähemmän yrityksen ja erehdyksen kautta työharjoittelussa ja lopulta työelämässä.

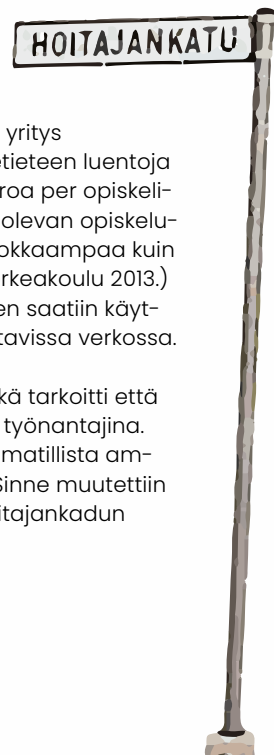
Sairaanhoitajan työnkuva on muuttunut ja muuttuu varmasti tulevaisuudessa vielä enemmän asiantuntijatyön suuntaan, jolloin on kyettävä hallitsemaan yhä monimutkaisempia kokonaisuuksia. Tehtävien siirron kautta syntyvä lisääntynyt vastuu edellyttää kykyä nopeaan päätöksentekoon. Näitä taitoja on hyvä harjoitella turvallisissa olosuhteissa erilaisten skenaarioiden kautta. Parhaassa tapauksessa harjoiteltavat taidot tukevat ja kartuttavat hyvin laajasti tulevaisuuden hoitotyön osaajan tarvitsemia valmiuksia.

Suomalaiset ammattikorkeakoulut ovat eurooppalaisittain ja koko maailmankin mittakaavassa edelläkävijöitä sairaanhoitajien simulaatiopedagogiikkaan perustuvassa opetuksessa ja ajattelun, että tänä päivänä valmistuvat sairaanhoitajat ovat tavallaan valmiimpia työelämään, kuin itse olin vuonna 2003.

”

Sairaanhoitajakoulutukseen kuuluvat Lääketieteen luennot siirtyivät kokonaan verkko-oppimisympäristöön 2010-luvun alkupuolella, mikä vaikutti hoitotyönkoulutuksen opetuksen sisältöihin. Luennot välitettiin opiskelijoille ja opettajille verkon kautta. Valtakunnallisesti toimiva yritys sosiaali- ja terveysalan verkkokoulutuspalvelu Skhole myi kouluille lääketieteen luentoja verkossa. Kullekin opiskelijalle ostettiin lisenssi, joka maksoi 2013 n. 50 euroa per opiskelija ja oli voimassa yhden vuoden. Lisenssi oikeutti kaiken Skhollen sivuilla olevan opiskelumateriaalin käyttöön. Verkko-opetuksen katsottiin olevan kustannustehokkaampaa kuin koululle luennoimaan pyydetty asiantuntijaläkärit. (Lahden ammattikorkeakoulu 2013.) Myös hoitotyön erilaisten taitojen ja anatomian ja fysiologian opetukseen saatiin käyttöön uusia digitaalisia aineistoja ja yhä useammat oppikirjat olivat saatavissa verkossa.

Lahden ammattikorkeakoulu aloitti 1.1.2015 itsenäisenä osakeyhtiönä, mikä tarkoitti että kunnat eivät enää omistaneet ammattikorkeakoulua, eivätkä toimineet työnantajina. Sairaanhoitajakoulutus Lahdessa toteutui nyt osana itsenäistä moniammatillista ammattikorkeakoulua, joka rakennutti Mukkulaan uudet nykyaikaiset tilat. Sinne muutettiin syksyllä 2018. Näin jäi historiaan myös Likolammen rannalla sijainnut Hoitajankadun

Kuva 5. Jäähvyäiset hoitajankadulle (Kuvat: Marko Rantala)

oppilaitosrakennus, joka oli palvellut sosiaali- ja terveysalan koulutusta vuodesta 1983.

Hoitotyön opettaja **ANNA ROMAkkANIEMI** kertoo seuraavassa opettajan työstään Lahdessa.

”

Tein LAMKissa ensin opettajaopintoihini kuuluvan opetusharjoittelun keväällä 2011. Seuraavana vuonna olin päätoimisena tuntiopettajana ja vuodesta 2014 olen toiminut hoitotyön lehtorina toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa.

Työstäni minulla on hyviä muistoja. Opiskelijat ja opiskelijaryhmät ovat erilaisia. Olenkin saanut opettaa sekä opintojen alkuvaiheen opintoja, että loppuvaiheessa. On hienoa nähdä opiskelijan kasvu sairaanhoitajan ammattiin, se ilo ja into, jolla he odottavat valmistumista ja tulevan työn tekoa.

Sekä opiskelijoiden että kollegoiden kanssa on ollut monia tilanteita, mitä on jäänyt mieleen. Itselle erityisiä kokemuksia ovat olleet sekä kansalliset että kansainväliset opettajavierailut ja hankkeissa ja verkostoissa toimiminen, esimerkiksi ENM verkosto, European Nursing Module. Olen näiden kautta voinut laajentaa ymmärrystäni sairaanhoitajakoulutuksesta.

Harjoittelunohjaus on ollut olennainen osa työtehtäviäni, vaikka juuri nyt en sitä teekään. Minusta oli mukava käydä eri kentillä sekä ammatillisesta näkökulmasta katsottuna että tapaamassa vanhoja kollegoita. Esimerkiksi lastenyksiköissä käydessä opin uusia asioita, kun kuuntelin opiskelijan ja hänen ohjaajansa välistä arviointikeskustelua.

Digitaalisuus ja etätö ovat tuoneet paljon haasteita opettajan työhön. Osa haasteista innostaa oppimaan uutta ja miettimään omia pedagogisia menetelmiä verkon välityksellä. On ollut mielenkiintoista oppia käyttämään uusia etätövälineistä ja ohjelmia. Toisaalta on ollut myös turhauttavaa silloin kun ohjelmat eivät toimi niin kuin niiden pitäisi toimia. Myös opiskelijalla on mahdollisuus olla näkymättömissä etätunneilla verkon välityksellä. Luokkahuoneessa tiedän opiskelijan olevan läsnä, vaikka hän ei aktiivisesti osallistuisikaan keskusteluun. Verkossa opiskelijoiden osallistaminen on haasteellisempaa.

Sairaanhoitajakoulutukseen on valtakunnallisesti haluttu kehittää yhteneväinen arviointimenetelmä Valtakunnallinen sairaanhoitajan (180 op) ammatillisen perusosaamisen arvioinnin kehittäminen (yleSHarviointi) -hankkeen avulla. Hanke oli käynnissä vuosina 2018–2020. Tämän jälkeen kaikki Suomen ammattikorkeakoulut, joissa sairaanhoitajakoulutusta järjestetään, osallistuivat kokeen pilotointiin vuonna 2021. Nyt vuonna 2022 osa ammattikorkeakouluista jäi kokeen kehittämisestä pois, mutta me jatkamme 12 amkin kesken. Koen, että loppukoe ja kliiniset kokeet opintojen aikana tukevat opiskelijan oppimista hyvin.

Sairaanhoitajakoulutus on covid-19 aikana ottanut suuren harppauksen kohti digitaalista hoitotyötä. Hyvinvointiteknologia on ollut myös nousussa. Nämä molemmat näkyvät meidän LAMKin aikaisessa opetussuunnitelmassa monipuolisesti. Nykyisessä opetussuunnitelmassa vähän vähemmän, mutta opetussuunnitelmia kehitetään edelleen ja uskon, että tulevaisuudessa hyvinvointiteknologia ja tulevaisuuden teemat näkyvät jälleen vahvemmin opetussuunnitelmassamme.

”

Jotta historiikin lukija voi verrata sairaanhoitajakoulutuksen ja hoitotyön opetussuunnitelman kehittymistä 1950-luvulta 2010-luvulle, kuvataan vielä yhtä opintokokonaisuutta 2019–2020 opetussuunnitelmasta. Viiden opintopisteen Pitkäaikaispotilaan hoitotyön opiskelukokonaisuuden tavoitteena on, että jakson suoritettuaan opiskelija osaa

- selittää keskeisimmät sisätauti-kirurgisen potilaan hoidossa käytettävät toimenpiteet ja hoitotyön auttamismenetelmät
- kuvata kansalliset ravitsemussuositukset ja sisätauti-kirurgisten potilaiden erityisruokavaliot ja niiden merkityksen potilaiden kokonaihoidossa
- selittää moniammatillisen työryhmän ja läheisten merkityksen pitkäaikaissairaahan potilaan/asiakkaan hoitotyössä
- hyödyntää näyttöön perustuvaa tietoa pitkäaikaissairaahan potilaan terveyden ja toimintakyvyn edistämiseksi
- kuvata uusia tulevaisuuden hoitotyön ja itsehoidon menetelmiä osana pitkäaikaissairaiden hoidon ohjausta

Opetuksen toteutustapa ja opetusmenetelmät ovat aktivoivat luennot, taitopajatyöskentely, seminaarityöskentely ja verkko-opiskelu Skhole-verkkoympäristössä. (LAB-ammattikorkeakoulu 2019.)

Opetussuunnitelmia verrattaessa näkyy hyvin, miten sairaanhoitajien opetussuunnitelmat ovat seuranneet yhteiskunnasta ja ympäristöstä nousseita sairaanhoitajien osaamistarpeita ja miten pedagoginen osaaminen on kehittynyt.

Viimeiset sairaanhoitajat Lahden ammattikorkeakoulusta valmistuivat 19.12.2019. Lahden ammattikorkeakoulun nimi jäi historiaan 1.1.2020 ja sairaanhoitajakoulutus liittyi osaksi LAB-ammattikorkeakoulua. Lahden ammattikorkeakoulu siirtyi Lappeenrannan-Lahden teknillisen yliopiston, LUT-yliopiston omistukseen vuodenvaihteessa 2017–2018. LUT-korkeakoulujen kokonaisuuteen kuuluivat sen jälkeen LUT-yliopisto, Saimaan ammattikorkeakoulu ja Lahden ammattikorkeakoulu. SAIMIA ja LAMK yhdistyivät vuoden 2020 alusta LAB-ammattikorkeakouluksi. Hoitotyön koulutus Lahdessa jatkuu ja kehittyy edelleen uudessa ympäristössä kuten alla olevasta LABin sivullaan vuonna 2020 julkaisemasta opiskelijan tarinasta näkyy.

Sairaanhoidajaopiskelijat työllistyvät usein jo opintojen aikana

Sairaanhoidajakoulutus sopii kaikille, jotka tavoittelevat monipuolisia työmahdollisuuksia ja haluavat työllistyä jo opintojen aikana. Näin kertoo LAB-ammattikorkeakoulusta sairaanhoidajaksi keväällä valmistuva **MARKO KAIRA**, jolle opiskelun ja työn yhdistäminen on ollut arkipäivää.

LABissa sairaanhoidajakoulutus on joustavaa ja opintoihin sisältyy runsaasti työharjoittelua. Marko luettelee omien opintojensa koostuneen esimerkiksi monenlaisista ryhmätöistä ja luennoista, simulaatiosta sekä työharjoitteluista. Käytännönläheisen opiskelun lisäksi hän pitää myös verkkokursseja tehokkaana opiskelumuotona.

”Tämän kombon olen kokenut toimivana oman oppimiseni kannalta ja koen kehittyneeni hoitoalan asiantuntijaksi, sekä olen saanut varmuutta toimia työelämässä.”

Opintoihin kuuluvaa täydentävää osaamista Marko on kerryttänyt opiskelijakuntatoiminnassa, erilaisissa projekteissa sekä monilla mielenkiintoisilla opintojaksoilla.

”Erityisesti opiskelijakuntatoiminta antoi erittäin paljon: pääsin kokeilemaan johtamista, sain monia ystäviä ja olin rakentamassa uutta ammattikorkeakoulua, LABia, sekä uutta opiskelijakuntaa.”

Marko on opiskelijakuntatoiminnan kautta ollut monessa mukana ja tutustunut sitä kautta henkilöstön jäseniin sekä opiskelijoihin. Opiskelujen yhdeksi parhaista puolista hän nimeääkin mukavan henkilökunnan – henkilöstöä Marko on päässyt tapaamaan aina rehtorista alaspäin juuri opiskelijakuntatoiminnan kautta ja hän on omien sanojensa mukaan päässyt seuraamaan läheltä, miten jokainen täällä tekee parempaa korkeakoulua opiskelijoille.

”Erityinen opiskelumuisto ajoittuu syksyyn 2019, kun järjestimme mahtavan fuksipiknikin. Oli unohtumatonta viettää kaunista syysiltaa Vesijärven rannalla 300 koulukaverin kanssa ja kuunnella Kalevauvan livekeikkaa.”

Sairaanhoidon koulutusta kehitetään jatkuvasti opiskelijoiden sekä työelämän kanssa

Vantaalta Lahteen opiskelemaan muuttanut Marko pitää kaupunkia kompaktin kokoisena ja opiskelijan ystävänä. Marko on nauttinut erityisesti siitä, että Lahdessa pärjää pitkälti ilman autoa – polkupyörällä ja bussilla pääsee vaivattomasti keskustaan, kampukselle, työharjoitteluun sekä kaupoille ympäri vuoden. Asuminen on myös edullisempaa kuin Uudellamaalla ja opiskelija-alennuksia löytyy ympäri Lahtea.

Aiemmin logistiikka-alalla ajojärjestelijänä työskennellyt ja uuden ammatin itselleen pian lukenut Marko valmistautuu tulevaan työrupeamaan sairaanhoitajana.

”Valmistumiseni jälkeen päästän puolisoni vuorostaan opiskelemaan ja aloitan työt erikoissairaanhoidossa. Tulen kuitenkin jatkamaan opintojani vielä tulevaisuudessa ja haen jossain vaiheessa opiskelemaan terveystieteitä.”

LABin sairaanhoitajakoulutusta Marko suosittelee kaikille, jotka haluavat monipuoliset työmahdollisuudet. Lahden kampuksen puitteisiin hän on ollut myös erittäin tyytyväinen sekä siihen, että sairaanhoidon koulutusta kehitetään yhdessä opiskelijoiden ja työelämän kanssa.

”Minulla ei ollut aiempaa kokemusta terveydenhuoltotyöstä eli jälkeinpäin tarkasteltuna olen oppinut todella paljon. Opiskelun ja työn parhaiden puolien yhdistäminen ei siis ole pelkkä slogan – minulle se on ainakin ollut arkipäivää.”

(Jokela 2020.)

Lähteet

- Airola, R. & Mattila, H. 2008. Aikuisopiskelijän voimaantuminen. Teoksessa M. Haapasilta & L. Siikaniemi. Näkökulmia aikuisopiskelijoiden ohjaukseen ammattikorkeakoulussa. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu. Lahden ammattikorkeakoulun julkaisusarja, osa 56
- Eriksson E., Korhonen T., Merasto M. & Moisio E. 2015. Sairaanhoidajan ammatillinen osaaminen - Sairaanhoidajakoulutuksen tulevaisuus -hanke. Ammattikorkeakoulujen terveysalan verkosto ja Suomen sairaanhoitajaliitto ry
- Haapola I., Karisto A. & Fogelholm M. 2013. Vanhuusikä muutoksessa. Ikihyvä Päijät-Häme-tutkimuksen tuloksia 2002-2012. Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveysyhtymän julkaisuja 72.
- Huotari, P. 2015. LAMK Master School – koulutusaloista yhteiseen oppimiseen ja osaamiseen. Teoksessa Huotari, P. (toim.) Ylempi ammattikorkeakoulutus työelämää uudistamassa - Kokemuksia monialaisen tki-toiminnan kehittämisestä. Lahden ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu, 8 – 12.
- Ivanoff-Lahtela, P. 2011. "Olen oikein tyytyväinen ja onnellinen, että olen saanut olla mukana" Haavi-ryhmä opintojen loppuunsaattamisen tukena. Kehittämishanke. HAMK, Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Ammatillinen opinto-ohjaajakoulutus. Julkaisematon aineisto
- Jokela, E. 2020. LAB-ammattikorkeakoulu opiskelijatarina. Viitattu 27.2.2022. Saatavissa <https://www.lab.fi/en/node/8719>
- Kallioinen, O. 2012. Opiskelumahdollisuuksia FUAS-liittoumassa. Pääkirjoitus. FUAS-lehti nro 2012. Julkaisematon aineisto.
- Lahden ammattikorkeakoulu. 2010. Esite: Lahti University of Applied Sciences offers: 01.02.2010 – 09.04.2010. Health in the Nordic countries - Lifestyle and environment, 15 Credit Points - European Credit transfer system (ECTS). Julkaisematon aineisto
- Lahden ammattikorkeakoulu. 2011. Family Health and Wellbeing projektin suunnittelu, Vierailut Hanoi Medical Universityssä, Hue Universityssä: College of Medicine and Pharmacyssä ja Vinh Medical, Matkaraportti 15.10 -28.10 2011. Julkaisematon aineisto.
- Lahden ammattikorkeakoulu. 2012. Ikihyvä- projektin mainos, LAMK, Sosiaali- ja terveysalan laitos. Julkaisematon aineisto.
- Lahden ammattikorkeakoulu. 2013. Skhole-materiaali. Julkaisematon aineisto.
- Lahden ammattikorkeakoulu. 2014a. Sairaanhoidajakoulutus, Opetussuunnitelma 2014–2015. Julkaisematon aineisto.
- Lahden ammattikorkeakoulu. 2014b. Hoitotyö: Harjoittelun kehittämisen suunnitelma vuodelle 2014. Julkaisematon aineisto.
- LAB-ammattikorkeakoulu. 2019. Opetussuunnitelmat. Sairaanhoidaja (amk), päivätoteutus, Lahti. Viitattu 20.08.2021. Saatavissa <https://opinto-opas.lab.fi/fi/68177/fi/68147/STSH20K/year/2019>
- Papinniemi, U., Airola, R., Laakkonen, L., Vuori, A. & Mölsä-Hyvönen, K. 2011. Sisätautipoltilaan hoitotyö ja hoitotyö kotona ja avoterveydenhuollossa. Opintojaksovihko. Julkaisematon aineisto.
- Poikela, E. & Nummenmaa, AR. 2002. Ongelmaperustainen oppiminen tiedon ja osaamisen tuottamisen strategiana. Teoksessa Poikela, E. (toim.) Ongelmaperustainen pedagogiikka - Teoriaa ja käytäntöä. Tampere: Tampere University Press, 33-52. Viitattu 28.2.2022. Saatavissa https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/65475/ongelmaperustainen_pedagogiikka_2002.pdf?sequence
- Rask, M. 2019. LINKKU – liikkuvat hyvinvointipalvelut lähellä ihmistä. LAMK Pro. Viitattu 28.2.2022. Saatavissa: <http://www.lamkpub.fi/2019/04/11/liinkku-liikkuvathyvinvointipalvelut-lahella-ihmista/>
- Tiittanen, H. 2018. Sote-palvelujen ja osaamisen kehittäminen Kazakstanissa. LAMK Pro. Viitattu 24.2.2022. Saatavissa: <http://www.lamkpub.fi/2018/11/07/sote-palvelujen-ja-osaamisen-kehittaminen-kazakstanissa/>
- Tiittanen, H. 2022. Kazakstan projektit. Sähköpostiviesti 13.2.2022.

LOPUKSI

Ajatuksia menneestä suuntana tulevaisuus

Pitkäaikainen Sosiaali- ja terveysalan laitoksen koulutusjohtaja FT **ERJA KATAJAMÄKI** vaikutti vahvalla sairaanhoitajan identiteetillään sekä tukevalla että inhimillisellä johtajuudellaan sairaanhoitajakoulutuksen kehittymiseen opistoasteen koulutuksesta korkeakoulututkinnoksi ensin Lahden Terveystieteiden oppilaitoksessa ja sitten Lahden ammattikorkeakoulussa.

Muistin sopukoista

Valmistuin sairaanhoidonopettajaksi Helsingin sairaanhoito-opistosta toukokuussa 1981, mikä liitti minut melko pian Lahden sairaanhoito-opilaitokseen. Koulutukseen vaaditun työkokemuksen olin tehnyt pääosin Lahden keskussairaalan keskosten teho-osastolla eli keskolassa. Sairaanhoitajakoulutuksen olin käynyt Lappeenrannassa ja erikoissairaanhoitajan (lastensairaanhoito) Jyväskylässä. Keskolassa oli erittäin kannustava ja motivoiva oppimisilmapiiri. Viihdyn siellä. Kuitenkin pienen pojan äidille kolmivuorotyö tuntui melko raskaalta ja uuden oppiminen kiinnosti. Perheessä päätimme, että lähdän opiskelemaan. Myös osaston ylilääkäri Ilkka Anttolainen kannusti siihen.

Sain valmistuttuani paikan Lahden sairaanhoito-oppilaitoksesta 1.8.1981 alkaen pääasiallisena opetusaineena lastensairaanhoito. Menin kouluun, jonka opetus oli samanlaista kuin omana opiskeluaikana. Opetussuunnitelmakein oli samanlainen. Sairaanhoitajuuden kansainvälisyys ja hoitotiede alkoivat kiinnostaa opettajaksi opiskelun aikana. Mieleen nousee muutama omakohtainen kokemus.

Sairaanhoitaja-lehdestä luin Lontoossa olevasta lastenhoitotyön kansainvälisestä kongressista syyskuussa 1982. Innostuin heti ja aloin tehdä valmisteluja. Kouluilta sain luvan, mutta erillinen anomus piti tehdä Ammattikasvatushallitukselle. Perustelin anomuksen sillä, että kansainvälinen perspektiivi varmasti auttaisi hoitotyön kehittämisessä. Sain luvan, mikäli opetus voidaan toteuttaa muutoin tuona aikana eikä valtiolle tule lisäkustannuksia. Kulut olivat noin 2650 markkaa, maksoin omasta pussista.

”

Kongressin anti oli juuri sitä, mitä odotin - vielä enemmänkin. Kongressin avauspuheenvuoron kiipesi estradille pitämään arvokkaanoloinen vanha rouva. Me suomalaiset arvelimme, että täytyi olla joku hoitotieteen guru. Sitten hän aloitti.

“I think you wonder, but I am still alive! I am Virginia Henderson.”

Huh sitä tunnetta. Muistin samassa, että valmistuttuani sairaanhoitajaksi, olin arkistoinut Hendersonin Sairaanhoidon periaatteet -kirjasen ikiajoiksi mökin vintille. Kotiin palattuani, menin oitis mökille, vintille. Siellä oli pehmeäkantinen, pölyntynyt pikkukirja. Se on edelleen käyttökelpoinen. Hoitamisen ydin ei ole muuttunut.

Kuva 1. Suomen seurue Virginia Hendersonin kanssa. (Kuva: Erja Muurinen)

Koulu oli vuokratiloissa Mustan kissan talossa, kun aloitin. Uutta, omaa koulua Likolammen rannalle, Hoitajankadulle, odotettiin innolla. Se otettiin käyttöön 10.6.1983. 1970-luvun peruskoulu-uudistusta seurasi keskiasteen koulunuudistus. Se käynnistettiin vuonna 1987. Lahden koulussa se tarkoitti sisätauti-kirurgista sairaanhoitajakoulutusta sekä ylioppilaille että peruskoulun käyneille. Ylioppilaiden koulutus kesti 3,5 vuotta ja peruskoulupohjaisten 4,5 vuotta. Ylioppilaspohjainen lääkintävoimistelijakoulutus käynnistettiin 8.8.1988. Muutos alkoi olla normaalia.

”

”

1990-luku toi uuden ison haasteen, ammattikorkeakoulun. Meistä tuli osa korkeakoulujärjestelmää. Kansainvälisyys oli entistä enemmän läsnä minunkin arjessa muutenkin kuin vaihto-opiskelijoina ja opettajina. Islannin yliopiston hoitotieteen yksikkö järjesti kansainvälisen kongressin Nursing Scholarship and Practice. Menimme sinne kollegani Marketan kanssa. Osallistujia oli ympäri maailmaa. Oli hienoa nähdä, että Suomessa hoitotieteen taso ja kehittäminen olivat edistyksellisiä. Suurimman vaikutuksen teki varmasti Islannin ainutlaatuinen luonto. Sinne piti päästä vielä monesti uudelleen.

Koululla oli yhteistyötä kanadalaisten kanssa, esimerkiksi Toronton Finnish Canadian Senior Centerin eli Suomi-kodin, yliopistosairaalan ja muutamien hoitotieteilijän kanssa. Hanke oli käynnistynyt vuonna 1992. Moni opiskelija oli vaihdossa seniorikodissa, jonka asukkaat olivat Suomesta Kanadaan muuttaneita siirtolaisia. Oli myös asiantuntijavaihtoa. Yksi hankkeen juonne oli kansainvälinen Hope-tutkimus, jota ohjasi hoitotieteen tohtori Parse. Taustana oli hänen kehittämänsä teoria. Kiinnostusta osoitti mm. se, että yhdessä viikonloppuseminaarissa vuonna 1996 oli osallistujia n. 70 eri maasta. Tapaamiset järjestettiin Niagara-on-the-Lake -nimisessä paikassa Niagaran putousten lähellä. Minulla oli siellä esitys aiheesta: "Suffering and nonintervention: ethics and bearing witness."

Olin mukana tuossa Hope-tutkimuksessa Tuulikin kanssa. Meidän osuutemme oli "Toivo: Hope for persons in Finland." Koko tutkimuksen nimi on: "HOPE: An International Human Becoming Theory." (1999.) Tutkimus muodostui 14 eri maan tutkimusosiosta. Oli antoisaa ja ihmeellistä huomata, miten eri kulttuureissa toivon käsite toimii, kaikilla sitä ei ollutkaan. Tutkijaryhmä kokoontui vuosittain tuolla samaisessa paikassa.

Olin pitkään koulutusjohtaja Lahden ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveysalan laitoksella. Siellä koulutettiin sairaanhoitajien lisäksi fysioterapeutteja ja sosionomeja. Olin ja olen edelleen sielultani sairaanhoitaja. Siksi ehkä tavoitteeni oli ollut päästä kerran kansainvälisen sairaanhoitajaliiton (ICN) kongressiin. Siihen tulikin ainutlaatuinen tilaisuus kollegani Päivikin kanssa. Kongressi oli toukokuussa 2001 Kööpenhaminassa teemana: "Nursing: A New Era for Action." Paikalla oli tuhansia sairaanhoitajia maailman eri kolkilta. Siellä saattoi aistia valtavan yhteenkuuluvuuden tunteen. Kaupungilla kuljeskeli ylpeitä sairaanhoitajia samanlaiset kangaskassit keikkuen.

Kaikista muista ainutlaatuisin haaste oli Vietnam. Siellä meillä oli viiden vuoden mittainen kehitysyhteistyöprojekti VIETVOC. Edustimme terveystiimiä muutaman opettajan voimin. He kävivät opettamassa ja keräsimme sinne myös opetusvälineitä. Tutustuimme vietnamlaisiin kollegoihin, kun he olivat tutustumassa maamme terveydenhuoltoon ja terveydenhuollon koulutukseen. Vaikka olin tutustunut kollegoihin ja maan kulttuuriin ennen loppuarviointia Vietnamin, käynti siellä oli kulttuurisokki - monin tavoin. Kotiin palattuani arvostin turvallisuutta, puhtautta ja rauhaa enemmän kuin koskaan aiemmin.

Työssä vierähti yli 30 vuotta. Noihin vuosiin mahtui monta ikimuistoista hetkeä ja isoa mullistusta.

”

Professori (emerita) **PÄIVI ÅSTEDT-KURKI** on valmistunut sairaanhoitajaksi Lahden sairaanhoitajaoppilaitoksesta 1979, opiskellut hoitotiedettä ja väitellyt tohtoriksi Tampereen yliopistolla 1992. Hänellä on ollut merkittävä rooli suomalaisen hoitotieteen kehityksessä hänen toimiessaan Tampereen yliopistossa hoitotieteen professorina yli kaksi vuosikymmentä. Hän kuvaa seuraavassa hoitotyön ja hoitotieteen kohtaamista, yhteyksiään Lahden sairaanhoitajakouluun ja katsoo myös tulevaisuuteen.

”

Terveydenhuollossa ja sen osana hoitotyössä on tapahtunut muutoksia ja kehitystä vuosikymmenten kuluessa, sairaanhoitajan perustehtävä on kuitenkin säilynyt ennallaan: sairaanhoitaja on ennen muuta potilasta varten. Hoitotyössä on kyseessä potilaan tai asiakkaan ja hänen perheensä auttaminen ja hoitaminen silloin, kun nämä eivät itse selviydy, mutta samalla on tarpeen tukea ihmistä mahdollisimman itsenäiseen suoriutumiseen arkielämässään. Kaiken lähtökohdaksi on ihmisen kunnioittaminen. Sairaanhoitajan toiminnan ominta aluetta on ihmisen aito kohtaaminen, potilaan ja läheisten oman näkökulman ymmärtäminen, ihmisen kanssa olo. Sairaanhoitaja ohjaa, tukee, kannustaa, hoitaa eri menetelmin ja samalla pyrkii varmistamaan potilaan ja hänen läheistensä itsenäisen pärjäämisen kotona tai hoitopaikassa. Jos potilas ei itse jaksakaan eikä pysty, silloin sairaanhoitaja tekee asioita potilaan puolesta tätä auttaakseen, mutta pyrkii kuitenkin pitämään yllä potilaan omaa päätöksentekoa ja itsenäisyyttä. Sairaanhoitaja kohtaa työssään eri-ikäisiä ja eri elämäntilanteissa eläviä ihmisiä, lapsista vanhuksiin. Sairaanhoitaja myös hoitaa kuolevaa potilasta ja tukee tarpeen mukaan tämän läheisiä.

Hoitamisen perusidea ei ole vuosien kuluessa muuttunut. Sen sijaan ajan myötä sairaanhoitajan työ on osin pirstoutunut ja on erikoistunut lääketieteen erikoisalojen tai eri tautien mukaan. Erilaiset teknologiset apuvälineet ovat lisääntyneet nykyajan vaatimusten mukaisesti, ja hoitoympäristöt ovat monipuolistuneet. Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys ovat tulleet osaksi hoitotyötä, mihin kuuluu myös sairaanhoitajien työskentely eri kulttuureissa. Potilaiden ja läheisten tiedon taso ja vaatimukset hoitoa kohtaan ovat kasvaneet.

Sairaanhoitajan työ on siis monipuolista ja vaativaa. Se edellyttää myös koulutukselta korkeaa laatua ja jatkuvaa kehitystä. Lahdessa sairaanhoitajia kouluttavassa yksikössä – eri aikakausina eri nimillä kuten Lahden sairaanhoitajakoulu, Lahden sairaanhoito-oppilaitos, Lahden terveydenhuolto-oppilaitos, Lahden ammattikorkeakoulu (jatkoksa käytän ilmaisua ”Lahden oppilaitos”) – annettu koulutus on vastannut sairaanhoitajalle asetettuihin vaatimuksiin ja tuottanut erinomaisia hoitotyön osaajia yhteiskunnan eri tahoille.

”

Itselläni on hyvin lämmin ja henkilökohtainen suhde Lahden oppilaitokseen. Olen valmistunut sairaanhoitajaksi Lahdessa vuonna 1979, tätä kirjoittaessani 41 vuotta sitten. Sairaanhoitajuuden voidaan sanoa olevan meillä perheessä sekä geeniperimän että ympäristön vaikutuksen tulosta, sillä äitini oli sairaanhoitaja, sisareni ja serkkuni ovat sairaanhoitajia, kummini oli sairaanhoitaja. Äitini ja kummini ovat valmistuneet samalta kurssilta diakonissalaitokselta Lahdesta (Viipurin diakonissalaitos), me muut Lahden oppilaitoksesta. Uusin tulokas perheemme hoitajajoukkoon on tyttäreni, joka opiskeli hiljattain sairaanhoitajaksi suoritettuaan ensin toisen oppialan yliopistotutkinnon. Äitini teki yli 30-vuotisen sairaanhoitajan uransa 1950–1980-luvuilla vanhainkodin osastonhoitajana. Me saimme sisareni kanssa lapsena myös käydä vierailemassa äidin työpaikalla vanhusten luona ja jopa vähän ”hoitaakin” asukkaita. Siihen aikaan se oli mahdollista. Hoitamisen idea syttyi meillä siis varhain. Minulla on ollut sittemmin mahdollisuus vaikuttaa hoitotyön ja hoitoalan kehittymiseen vuosien ajan, väiteltyni tohtoriksi vuonna 1992 hoitotieteen alalla ja voidessani toimia hoitotieteen professorina Tampereen yliopistossa yli kahden vuosikymmenen ajan vuoden 2020 loppuun asti.

Lahden oppilaitoksen ja Tampereen yliopiston välillä olemme tehneet hyvää yhteistyötä. Tampereen yliopiston hoitotieteen laitokselta on valmistunut maisteriksi useita Lahden oppilaitoksen, nykyisen ammattikorkeakoulun opettajia. Tohtoriksi hoitotiede pääaineena Tampereen yliopistossa on väitellyt monia ammattikorkeakoulun opettajia, joiden ohjaajana on ollut ilo toimia. Yhteiset tutkimus- ja opetusintressit ovat jatkuneet väitöstutkimusten jälkeenkin. Yhteistyötä olemme tehneet myös siten, että Lahden ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan laitos on ollut yhtenä harjoittelukouluna yliopistossa opettajakoulutusta suorittaville maisteriopiskelijoille. Minulla oli kunnia toimia myös Lahden oppilaitoksen joissakin toimikunnissa ja työryhmissä.

2000-luvun alkupuolella käynnistimme perhehoitotyön tutkimus- ja kehittämisprojektin yliopiston ja ammattikorkeakoulun yhteistyönä. Projektissa oli mukana työntekijöitä Päijät-Hämeen keskussairaalaista ja Lahden kaupunginsairaalaista. Monenlaisia muitakin yhteistyöhankkeita on toteutettu. Yhteistyö yliopiston ja ammattikorkeakoulun kesken on välttämätöntä alan kehittämisen kannalta, vaikka molemmilla tahoilla on selkeästi oma tehtävänsä ja tavoitteensa. Yliopisto tuottaa uutta tietoa tieteellisen tutkimuksen keinoin ja kehittää teoriaa, jolla on merkitystä yksilön ja perheen terveyden, hyvän voinnin ja hoitamisen edistämiseksi. Yliopistossa koulutetaan alan osaajia, tutkimus- ja kehittämistyön taitavia maistereita ja tohtoreita. Ammattikorkeakoulun tehtävä on kouluttaa päteviä ammattilaisia, sairaanhoitajia, joilla on selkeä käsitys hoitamisen perustehtävästä sekä ammatissaan vaadittavat tiedot ja taidot. Sairaanhoitaja tarvitsee kriittisen ajattelun taitoja, mutta samalla empaattista kykyä osata kohda-

”

ta toinen ihminen. Sairaanhoitaja arvostaa omaa ammattiaan ja omaa tieteenalaansa, hoitotiedettä, ja käyttää hoitotieteen tuottamaa tietoa oman työnsä perustana, samoin kuin tietenkin myös muiden tarpeellisten tieteenalojen tietoa. Tänä päivänä puhutaan näyttöön perustuvasta hoitotyöstä. Se tarkoittaa juuri tutkitun tiedon käyttöä omassa työssä. Se luo lisää vaatimuksia, mutta antaa myös mahdollisuuksia sairaanhoitajalle ja sairaanhoitajakoulutukselle. Tutkitun tiedon käyttö vaatii uuden tiedon hankintaa, tutkimustuloksiin perehtymistä lukemalla tutkimuksia, kriittistä ajattelua, yhteistä keskustelua työyhteisössä ja tutkimustiedon soveltamista oman työn hyödyksi.

Sairaanhoitajan työn historia on pitkä, perinteikäs ja arvostettava. Kuitenkin historiaan sisältyy myös tietty painolasti, joka on syntynyt auktoriteettiuskoon kasvamisesta ja hoitajan työn mieltämisestä yksinomaan toisen ammatinharjoittajan avustamiseksi ja annettujen määräysten noudattamiseksi. Hoitotieteen koulutuksessa itsenäisen tieteellisen ajattelun oppiminen ja tieteellisen tutkimuksen tekeminen sekä sitä kautta oman oppialan arvostaminen on myös vaatinut toisinaan tavallista enemmän ponnisteluja. Nyt voin jo sanoa, että takanapäin ovat ne ajat, jolloin sairaanhoitajat mielsivät hoitotieteen vain joinakin amerikkalaisina teorioina, joissa ei oikein tuntunut olevan käytännön kannalta mitään järkeä, mutta joita kuitenkin väkisin yritettiin istuttaa käytäntöön tai sairaanhoitajakoulutukseen. Tällainen ymmärrys hoitotieteestä tuntui vuosikymmeniä sitten liian teoreettiselta ja käytännölle vieraalta ja herätti sairaanhoitajissa itsensäankin oman tieteenalan vastustamista.

Edistyksellisiä teorioita oli kyllä jo 70-luvulla olemassa Suomessakin. Itse muistan omalta sairaanhoitajakouluajaltani professori Katie Erikssonin kehittämän hoitotapahtumamallin. Potilaan hoitoprosessi piti opintoihin kuuluvana harjoitustyönä kirjoittaa tämän hoitotapahtumamallin mukaisesti. Malli oli tieteellisesti perusteltu ja käyttökelpoinen, mutta ruotsin kielestä käännetyn teorian suomenkielinen versio ei avautunut minulle sairaanhoitajaoppilaana aluksi helposti. Silti sitä sujuvasti käytettiin. Joka tapauksessa se antoi teoreettista pohjaa jäsentää hoitotyötä, ja ymmärryksen vähitellen lisääntyi. Tänä päivänä maassamme on vuosikymmenten kuluessa kehitettyä tarpeellista, omasta hoitokulttuurista noussutta tutkimustietoa ja hoitotieteellistä teoriaa, jolla on merkitystä potilaiden ja näiden läheisten hyvän voimien ja hoidon kehittämisessä.

Jo 2000-luvulla käynnistyneestä potilaan, perheen ja terveydenhuollon yhteistyötä koskevasta tutkimushankkeesta on syntynyt muun muassa useita väitöskirjoja ja käyttökelpoista käytännöstä nousevaa teoriaa. Hankkeen alkukartoitusvaiheessa selvitettiin, mitä potilaat ja perheet odottavat sairaanhoitajilta ja miten hoitohenkilökunta itse näkee yhteistyön potilaan ja tämän perheenjäsenten kanssa. Potilaat ja heidän läheisensä eivät aina

”

”

tunne olevansa oman elämänsä asiantuntijoita sairaalassa tai terveyskeskuksessa, sillä järjestelmä toisinaan vieraannuttaa ihmisen hänen normaalista olotilastaan. Osasta 2000-luvun tamperelaisen hoitotieteen alan väitöskirjatutkimustuloksista on julkaistu vuonna 2008 WSOY:n kustantama oppikirja ”Kohti perheen hyvää hoitamista”. Tässä kirjassa kuvataan hoitotieteellisiin tutkimustuloksiin perustuen perheen eri elämäntilanteita, potilasta ja tämän läheisiä terveydenhuollossa, perheen kohtaamista ja hoitamista ja näihin liittyviä eettisesti vaativia tilanteita.

Kun hoitamista tarkastellaan käytännön hoitotyön, potilaiden tai hoitajien kokemusten, tutkimusten ja teorioiden valoissa, käy ilmi, ettei sairaanhoitajuutta ei voida häivyttää eikä korvata. Sairaanhoitajaa tarvitaan kohtamaan potilas ja tämän läheinen. Hoitajilta odotetaan käytettävissä oloa, tuttuutta, ja jo ihan hoitokontaktin alkuun sellaisia perusasioista, kuten tervehtimistä, esittäytymistä, juuri kyseisen potilaan tilanteeseen paneutumista ja kotitilanteen selvittämistä. Tarvitaan kanssakäymiseen asettumista potilaan ja läheisen kanssa, perheenjäsenten mukaan ottamista, tarvittaessa heidän ohjaamistaan ja tukemistaan. Tällä tavalla saadaan syntymään yhteistyösuhde, jossa lähdetään kunkin potilaan yksilöllisestä hoidon tarpeesta ja luodaan luottamuksellinen, toista ihmistä kunnioittava hoitosuhde. Nämä kuulostavat tutuilta asioilta, mutta jostain syystä näitä edelleen sairaanhoitajilta odotetaan ja syystä tai toisesta ne eivät aina käytännössä toteudu.

On mielenkiintoista pohtia, miten sairaanhoitajuus kehittyy 2020-luvulta eteenpäin yhteiskunnan kehityksen mukana. Millaisia odotuksia ja vaatimuksia tulevaisuus asettaa koulutukselle? Miten hoitajakoulutus vastaa näihin odotuksiin? Mikä on tärkeää tulevaisuudessa?

1. Pidän tärkeänä hoitajien oman ammatin ja sen perustana olevan tieteenalan arvostamista, koska se on lähtökohta koko toiminnalle ja motivoi toimimaan omassa tehtävässä ja kehittämään työtä.
2. Olennaista on myös pitää mielessä sairaanhoitajan perustehtävä, ketä varten sairaanhoitaja työtänsä tekee ja mitkä ovat ne asiat, joiden kohdalla potilaat ja heidän läheisensä tarvitsevat sairaanhoitajaa.
3. Sairaanhoitajan ei tarvitse ”kutsumusammattinsa varjolla” jaksaa loputtomiin, riskeerata omaa turvallisuutta ja uupua työssään. Korkeakoulutettujen ammattilaisten työn tärkeyden tiedostaminen on välttämätöntä: sairaanhoitaja itse arvostaa omaa työtään ja on siinä kollegiaalinen. Yhteiskunnassa työnantajat ja päätöksiä tekevät tahot ymmärtävät sairaanhoitajan työn ja sen merkityksen, jolloin mahdollistuu riittävä resursointi, sairaanhoitajan uralla eteneminen ja työstä saatava järkävä korvaus.

”

”

4. Tulevaisuuden koulutuksessakin tarvitaan mahdollisuuksia sairaanhoitajaksi opiskelevan ihmisenä kasvamiseen ja niin sanotun sydämen sivistyksen vahvistumiseen.

5. On tärkeätä rakentaa oppisisällöt eheiksi ja mielekkäiksi, jotta ne vastaavat ajan vaatimuksiin. Samoin käytettävien oppimismenetelmien tulee olla moderneja ja olennaisen oppimisen mahdollistajia. Käytännön ja teorian välillä ei voi olla enää kuilua.

6. Eri kouluttajatahot tekevät yhteistyötä. Koulutusjatkumo sairaanhoitajasta alan tohtorintutkintoon ei voi olla kohtuuttoman pitkä.

7. Sairaanhoitaja tarvitsee tutkimustiedon soveltamiseen tähtääviä taitoja, jotta uutta tietoa voidaan hyödyntää ja hoitoa entisestään kehittää. Hoitotieteellä on paljon uusia tutkimustuloksia annettavana sairaanhoitajan työhön.

8. Sairaanhoitaja tarvitsee jatkuvasti kehittyvää tietotekniikkaa sekä kielitaitoa.

9. Tulevaisuudenkin sairaanhoitajat toimivat oman alansa asiantuntijoina moniammatillisissa tiimeissä, joissa he työskentelevät tasavertaisina vaikuttajina hyvässä yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollossa muiden ammatinharjoittajien kanssa.

10. Ja vielä lopuksi. Tulevaisuudessa sairaanhoitaja tulee entistä enemmän vaikuttamaan ja näkymään yhteiskunnassa sekä Suomessa että ulkomailla.

”

LIITTEET

Mukanamme muistojaan ja tarinoitaan jakaneet entiset ja nykyiset opiskelijat ja opettajat

AIROLA RIITTA, TtM,
hoitotyön opettaja

ANTTONEN TAINA, FT,
yliopettaja LAB

HEINONEN PÄIVI,
sairaanhoitaja

IVANOFF-LAHTELA PÄIVI, THM,
hoitotyön opettaja LAB

JÄRVINEN MARIKA, Sh Yamk,
hoivakodin johtaja

KARJALAINEN JUKKA, Sh amk,
asiakaspalvelupäällikkö

KATAJAMÄKI ERJA, FT,
hoitotyön opettaja

KIVELÄ SOILI, kättilö

KIVELÄ LENI, Sh Yamk

KIVINEN EVELIINA, TtM,
osaamispäällikkö LAB

KORPELA TARJA, HtT,
hoitotyön opettaja LAB

LILJESTRÖM VIRPI, TtM,
osaamispäällikkö LAB

MATTILA HELEENA, TtT,
hoitotyön opettaja

MATTILA-HALME AINO, THM,
hoitotyön opettaja

MIKKOLA MARJATTA, Esh,
sisätaudit ja geriatria

MÄENPÄÄ TIINA, TtT,
Terveystieteiden tutkimuskeskuksen puheenjohtaja

OKSANEN HELI, THM,
hoitotyön opettaja LAB

VIRTANEN SIRPA, Esh,
leikkausosasto ja anestesiologia

PERTTOLA BIRGITTA,
välinehuoltaja hyvinvointiyksikkö LAB

ROMAKKANIEMI ANNA, TtM,
hoitotyön opettaja LAB

TIITTANEN HANNELE, THL,
yliopettaja LAB

ÅSTEDT-KURKI PÄIVI, THT,
Professori (emerita) hoitotiede

VUORI ANNE, TtT,
hoitotyön opettaja

YKSIKÖN JOHTAJIA

Sairaanhoidajakoulun ja Sosiaali- ja terveysalan yksikön johtajia Lahdessa

Nimikkeet ovat vaihdelleet organisaation muutosten mukana:
johtajatar, rehtori, koulutusjohtaja, koulutuspäällikkö, Hyvinvointi -yksikön johtaja

1950-LUKU

Sirkka Perälä

1960-LUKU

Sirkka Perälä
Kaija Kaalamo

1970-LUKU

Kaija Kaalamo

1980-LUKU

Kaija Kaalamo
Anni Punto

1990-LUKU

Anni Punto
Ritva Kuokkanen
Erja Katajamäki

2000-LUKU

Erja Katajamäki
Tuula Kilpinen

2010-LUKU

Jukka Oresto
Kirsi Valkeapää
Leena Liimatainen
Tuula Kilpinen

VASTUUHENKILÖITÄ

Sairaanhoitajien peruskoulutuksen, aikuis- ja täydennyskoulutuksen ja ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon vastuuhenkilöitä

Nimikkeet ovat vaihdelleet organisaation muutosten mukana: johtajatar, rehtori, sairaanhoitajajaoston johtaja, opisto-osaston johtaja, aikuiskoulutusjohtaja, hoitotyön koulutuksen tulosyksikön johtaja, johtava yliopettaja, yliopettaja, yksikön johtaja, vastaava lehtori, koulutuspäällikkö, koulutusvastaava, tiimipäällikkö, hoitotyön vastuuopettaja, osaamispäällikkö, asiakkuuspäällikkö.

1950-LUKU

Sirkka Perälä

1960-LUKU

Sirkka Perälä
Kaija Kaalamo

1970-LUKU

Kaija Kaalamo
Toini Kossila
Leena Kaskirinne

1980-LUKU

Leena Kaskirinne
Orvokki Ryhänen
Erja Muurinen
Marjaleena Williams

1990-LUKU

Marjaleena Williams
Marjatta Anttila
Tuulikki Toikkanen
Irma Oinonen
Päivikki Lahtinen
Ritva Söyring

2000-LUKU

Irma Oinonen
Helena Sillanpää
Päivikki Lahtinen
Heli Potinkara
Hannele Tiittanen
Ann-Nina Maksimainen
Marja Harri
Taina Anttonen

2010-LUKU

Kirsi Valkeapää
Päivi Huotari
Taina Anttonen
Päivikki Lahtinen
Hannele Tiittanen
Anne Vuori
Leena Nietosvuori
Katri Kämäräinen
Anna Romakkaniemi
Eveliina Kivinen
Mari Kokkonen
Ann-Nina Maksimainen
Virpi Liljeström

VÄITÖSKIRJOJA

Moni sairaanhoitajakoulutuksessa Lahdessa opettajana toiminut tai edelleen toimiva on tehnyt työnsä ohessa jatkotutkimon ja väitellyt tohtoriksi joko hallintotieteiden, hoitotieteen, kasvatustieteiden tai terveystieteiden alalta:

Anttonen, Taina. 2004. Miehet internetissä. Virtuaaliethnografia miessairaanhoitajaopiskelijoiden seksuaaliterveystieteen opiskelusta. Tampereen yliopisto.

Harmoinen Merja. 2014. Arvostava johtaminen terveydenhuollossa. Tampereen yliopisto.

Harri, Marja. 1999. Nurse Educators' Well-Being at Work in Finland (Suomalaisten terveydenhuollon opettajien hyvinvointi työelämässä). Kuopion yliopisto.

Huotari, Päivi. 2009. Strateginen osaamisen johtaminen kuntien sosiaali- ja terveystoimessa – neljän kunnan sosiaali- ja terveystoimen esimiesten käsityksiä strategisesta osaamisen johtamisesta. Tampereen yliopisto.

Korpela, Tarja. 2017. Palvelun merkityksellistämisen sense-making-näkökulman valossa. Tutkimus sairaalan hoitoprosessista. Tampereen yliopisto.

Katjamäki, Erja. 2010. Moniammatillisuus ja sen oppiminen. Tapaustutkimus ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalalta. Tampereen yliopisto.

Lahtinen, Päivikki. 2009. Ikääntyvän opettajan ammatillisista kasvuista ja osaamista tukeva johtaminen ammattikorkeakoulussa. Tampereen yliopisto.

Mattila, Heleena. 2008. Voimaantumisen ydin. Sosiaali- ja terveysalalla toimivien ihmisten mahdollisuuksia voimaantua työssään. Kuopion yliopisto.

Mäkeläinen, Paula. 2009. Rheumatoid Arthritis Patient Education and Self-Efficacy. Kuopion Yliopisto.

Paavilainen, Riitta. 2003. Turvallisuutta ja varmuutta lapsen odotukseen. Äitien ja isien kokemuksia raskaudesta ja äitiyshuollosta. Tampereen yliopisto.

Potinkara, Heli. 2004. Auttava kanssakäyminen. Substanttiivinen teoria kriittisesti sairaan potilaan läheisen ja hoitavan henkilön välisestä yhteistyöstä. Tampereen yliopisto.

Punto, Anni. 1999. Terveysjärjestöjen ja terveysjärjestöjen neuvontatoiminnan kehitys Suomessa vuosina 1912 - 1944. Helsingin yliopisto.

Rinkisen, Tuija. 2012. Nuorten kysymyksiä seksuaaliterveydestä Väestöliiton internetpalvelussa. Toivon, että vastaat, koska en uskalla kysyä keneltäkään muulta aikuiselta!!! Itä-Suomen yliopisto.

Vuori, Anne. 2012. Vähävaraisten lapsiperheiden hyvä vointi ja sen tukeminen. Tampereen yliopisto.

dattaa 2-3 viiksen ja
muskanaalista, mikä
aiavaalassaakin oli
päivinä.

hyiskää 5-6 päivää ja
päivässä. Jos muuta
viiksen kylvettä on
siis on, on hyvin, ja
työ tavallisen kestävää
välttämättä kuitonkin
rasvaisia, vahvasti
ja ja käristettyjä ja

välttämättä koronin
la alkoholin ja tupe
käyttiä. Hyiskään lii
käsipöytä si ok h

Tiedän tulla muutamaksi viikoksi ajon välttämättömyydestä ja mistä muista syistä riittävästi; myös mahdollisesti aterian jälkeen.

3. Tiedän tulla kotonaan dattaa 2-3 viikoksi ajon välttämättömyydestä, mikä sairautalassakin oli riittävä.

Syyskää 5-6 päivää, ja päivässä. Jos muutamaksi viikoksi kuluu tulla voin hyvin, ja välttämättä tavallisen kestävyyden välttämättä kuitenkin rasvaisia, rahvasti muuttuja ja käristettyjä ruokia.

SAIRAANHOITAJIEN KOULUTUSTA LAHDESSA VUODESTA 1955

- Ajankuvia vuosikymmeniltä

Sairaanhoitajien koulutus ja ammattitaito ovat erityisen arvokkaita väestön terveyden ja hyvinvoinnin turvaamisessa. Tämä historiikki on syntynyt kiinnostuksesta ihmisten terveyteen ja sairaanhoitajakoulutukseen. Siinä kuvataan osaa sairaanhoitajakoulutuksen historiasta, sitä miten Lahdessa vuonna 1955 aloitettu sairaanhoitajatarkoulutus on kehittynyt läpi vuosikymmenten pienestä alusta osaksi monialaista LAB-ammattikorkeakoulua.

Me kirjoittajat olemme kaikki sairaanhoitajia ja työskennelleet opettajina Lahdessa sairaanhoitajakoulutuksessa pitkään, osa jo yli 30 vuotta. Kirjoittaminen on ollut meille matka myös omaan historiaamme. Se on nostanut esiin monenlaisia muistoja ja saanut ymmärtämään, miten paljon koulutus näinä vuosina on muuttunut.

Haluamme välittää lukijalle elävän kuvan koulutuksen vaiheista ja merkityksistä historiallisten dokumenttien sekä koulutukseen osallistuneiden tarinoiden kautta. Historia syntyy ihmisten kokemuksista, joiden avulla on mahdollista ymmärtää mennyttä, mutta myös tulevaa.

LAB-ammattikorkeakoulun julkaisusarja, osa 45

ISSN 2670-1928 (PDF)
ISSN 2670-1235 (painettu)
ISBN 978-951-827-410-3 (PDF)
ISBN 978-951-827-411-0 (painettu)

